

NAGY SZENT ALBERT

AZ ERÉNYEK

KÖNYVE

SZALÉZI MŰVEK, RÁKOSPALOTA

Lelkiélet kis könyvei.

Avancinus M.

9. **A szenvedő Jézus**

Elmélkedések helvénévasárnaptól húsvétig

Ára 1 pengő.

Avancinus M.

10. **A megdicsőült Jézus**

Elmélkedések húsvétól pünkösd után 4.
vasárnapig.

Ára 1 P.

11. Avancinus M.

A tanító és csodatevő Jézus I.

Elmélkedések pünkösd után 4. vasárnaptól
13. vasárnapig

Ára 1 P

12. Avancinus M.

A tanító és csodatevő Jézus II.

Elmélkedések pünkösd után 13. vasárnaptól
22. vasárnapig.

Ára 1 P.

AZ ERÉNYEK KÖNYVE

LELKIÉLET KIS KÖNYVEI.

XIX.

AZ ERÉNYEK KÖNYVE

Irta

Nagy Szent Albert

püspök, egyháztanító

Latinból fordította

Nagy Imre Leó

vácegyházmegyei áldozópap

SZALÉZI MŰVEK,
RÁKOSPALOTA.

AZ ERÉNYEK KÖNYVE

IRTA

NAGY SZENT ALBERT
PÜSPÖK, EGYHÁZTANÍTÓ

LATINBÓL FORDÍTOTTA

NAGY IMRE LEÓ
vácegyházmegyei áldozópap

SZALÉZI MŰVEK,
RÁKOSPALOTA.

Nihil obstat. Carolus Szitkey S. S.
censor dioecesanus. Imprimatur. Nr.
1752. Vacii, die 18-a Aprilis 1936
† Stephanus Episcopus Vaciensis.

Don Bosco Nyomda, Rákospalota.

Beverető.

Nagy Szent Albert, kit tudományáért nagynak, erényeiért szentnek tisztel a római katolikus anyaszentegyház, 1193 év körül született Lauingenben, Sveizban. Egyetemi tanulmányait Patavia egyetemén végezve 18 éves korában boldog Jordán egyik szónoklatának hatása alatt belépett a Szent Domonkos rendjébe ; de mivel többi társánál gyengébb tehetségűnek vélte magát, már-már elhagyni készült a rendet, amikor egy különös álma volt. Álmában ugyanis egy hágcsón akart a kolostorból megszökni, de négy nemes matróna kétszer is visszatartotta őt ; harmadszor is megkísérelte a szökést, de most sem sikerült, a matrónák megakadályozták azt. Mikor szökésének okát tudakolták tőle, ő gyenge tehetségére hivat-

kozott s ekkor az egyik matróna, az irgalmasság anyja, megvigasztalta, hogy maradjon, ezentúl majd tud tanulni és nagy bölcséleti tudásra fog szert tenni.

Valóban, ez álma óta, mindenki nagy bámulatára, tudása egyre szélesedett és mélyült, úgyannyira, hogy elnevezték filozófusnak. 1228-ban Kölnbe küldötték, hogy ott a rend növendékeinek a filozófiát és a szentírást tanítsa. Majd több helyen tanárkodott, mignem Boldog Jordán halála után 1237-ben a rend magiszterévé választották. 1240-ben már ismét Kölnben tanít, s ekkor volt tanítványa aquinói Tamás, a későbbi szent egyháztanító, kiről prófétai lélekkel előre megmondotta: Ez a Tamás, kit ti néma ökörnek gúnyoltok, akkorát fog majd bögni, hogy az egész világ meghallja és megbámulja.

Innen Párizsba került, hol elnyerte a doktori címet, míg maga helyett aquinói Tamást hagyta Kölnben. Párizsban oly nagy számban sereglet-

tek előadásainak meghallgatására, hogy a szabadban volt kénytelen tanítani. Ezt a helyet most is Albert-térnek hívják. Majd innét visszatért Kölnbe és a párizsi egyetemre aquinói Tamást küldötte tanárnak.

1254-ben a német rendtartomány főnökévé választották. Majd mint apostoli követ működött, de nem soká, mert IV. Sándor pápa Rómába rendelte és neki kellett nagy tudásával szembe szállnia azokkal, kik a kolduló szerzetek megszüntetését követelték. Rómában, mint a palota magistere oly sikeresen magyarázta Szent János evangéliumát és az apostolok leveleit, hogy a kolduló szerzetesekkel szemben fennálló balvéleményt teljesen megdöntötte.

1260-ban megválasztották a regensburgi egyházmegye püspökévé, melyet csakis engedelmességből fogadott el. De lélekben szerzetes maradt továbbra is, a szerzetesi erényeket továbbra is gyakorolta, és bár teljesen elszegényedett püspöki javadalmat

vett át, szemernyi gabonája, cseppnyi bora sem volt, — két év alatt már tudta segélyezni a káptalant és egyházmegyéjét. Tanult, írt, lelkipásztorkodott szüntelen. Ekkor írta meg nagy művét Szent Lukács evangéliumáról.

De nem sokáig volt megyés püspök. Három év sem telt bele és a szentszék engedélyével otthagyta a magas méltóságot, hogy egyedül a tudománynak és szent magánynak éljen. Ismét Kölnbe került, hol imádkozott, tanult és tanított, mignem megbízatást kapott a szentszéktől, hogy Német- és Csehországban hirdesse a keresztes hadjáratot.

1274-ben X. Gergely parancsára részt vett a líoni egyetemes zsinaton, onnan visszatérve a kölni egyházmegyében a püspököt kisegítette, de emellett tovább tanított, írt, imádságos életet élt, sőt dolgozott, megtervezte a kölni domonkosrendi templom kórusát — mignem egyik előadása közben hirtelen cserben hagyta emlékezőtehetsége. Mivel a boldogsá-

gos Szűz egyik kijelentéséből tudta, hogy ez közeli halálát jelenti, azért teljesen visszavonult és egyedül az imádságnak és szent elmélkedésnek élt, felkeresve naponként a sirboltot, hová majd temetni fogják.

1280 október 17-én 87 éves korában rendtestvérei köréből, kis szerzetesi cellájából a szentek honába költözött. Földi maradványait Kölnben, a domonkosrendi templom nagyoltára előtti sirboltba helyezték.

Jelen művecskét ő „Paradisus animae“ néven a lélek másvilági boldog életének nevezte el, s benne az erényekről szól, de úgy, hogy amig külön választja az igazi erényt a látzólagostól, egyben idézi a szentírást és példákat hoz föl, hogy ne csak tisztán lássunk, hanem szeressük is meg az erényt és fellelkesülve sajátítsuk is el azt.

Szent nagy Albert, te nemcsak hirdetted, hanem cselekedted is az erényeket, tégy minket tanítványaiddá az erényes életben!

Előszó.

Az emberi hibák és gyarlóságok igen gyakran az erények köntösében jelennek meg. Külsőképen így erényeknek is látszanak, az emberek ilyeneknek vélik és hiszik; pedig valtaképen nemcsak hogy nem erények, hanem az erények szöges ellentétei, hibák azok. Ezért a szigorúságot igazságosságnak, a belső elkeseredésből fakadó szótlanságot érett megfontolásnak vélik; a csacsкасágot nyájasságnak, a túlaradó jókedvet lelkivigasságnak, a komorságot méltóságos komolyságnak, a lassúságot megfontoltságnak gondolják. Vagy a nagy szolgaszemélyzetet és bőséges asztalt nem tiszteletreméltóságnak mondják-e? Nem tartják-e a pazarlást jószívű adakozásnak, míg a fösvénységet a jövőről való gon-

doskodásnak? Nem minősítik-e a makacsságot állhatatosságnak; a hamisságot okosságnak; az álszenteskedést szent életnek? Nem mondják-e a nemtörődömségre, hogy az szelidség, a kandi kíváncsiskodásra, hogy az bölcs körültekintés; a hiú dicsőségshajhászásra, hogy az becsületkeresés? Nem tévesztik-e össze a reményt a vakmerő bizalommal; az érzékies, testi szeretetet a magasztos szeretettel? Vagy nem azt mondják-e, hogy szinte ég, buzog az igazságért, pedig a valóságban csak vakmerően vádol és korhol az illető-? és azt, aki csak csupa önzésből és haszonból néz el valamit, már szelidnek kiáltják ki. S hányszor türelmesnek, békésnek, jóságosnak hirdetik azt, aki pedig csakis azért nem meri feddő szavát felemelni, mert kislelkű, mert gyáva.

Az élet telides teli az ilyesmikkel. Pedig hát a hamis pénznek nincs értéke, azért mit sem vásárolhatunk; a mennyek országát annál kevésbé

vásárolhatjuk meg talmi hamis erényekkel.

Vannak azután emberek, kikkel szinte velük születnek bizonyos természeti ajándékok, erények. Például az egyik már természeténél fogva alázatos, a másik jóságos, a harmadik szerény, adakozó, irgalmas, türelmes. De ezek még mindig nem olyan értékek, melyeken megvásárolhatnánk az örök jutalmat, az Isten országát. Másféle erény kell ide: az Isten kegyelmével átszőtt, az ő ingyenes adományából fakadó s így érdemszerző erény.

De sokan tévednek abban is, hogy éppen tudatlanságuknál fogva hibáknak minősítik az ilyen Isten ingyenes adományából született erényeket. Az igazságosságot szigorúságnak tekintik, az érett gondolkodást elkeseredésnek tartják, a jövőről való gondoskodást fösvénységnek gondolják, az állhatatosságot pedig makacsnak. Nem egyszer alázatosságból fakad a tett, de hiú dicsőség kere-

sést hámoznak ki belőle. Az élet-szentség megnyilvánulása valami, de álszenteskedést, kérkedést, feltűnési vágyat fedeznek fel benne. Az igazság szeretete hevit minket, de az emberek megállapítják rólunk, hogy boszszuállás vezérelt bennünket. A szeretet indít valamire s tettünkben csak gyűlöletet és csipkelődést látnak. — Hányszor igaz, magasztos szeretet tölti el szivünket és tetteinket, mások mégis érzékies szeretetből fakadónak mondják. Hiába vezérelt bennünket a legtisztább szándék, mégis azt rebesgetik, hogy holmi földi, ideiglenes haszon, élvezet, vigasztalás miatt cselekedtünk. S így van ez sok minden másban.

Éppen ezért nagyon nehéz dolog megkülönböztetni az erényt annak ellentététől, a hibától. Azután minden erénynek van több foka, az elsőt ugyan Isten ülteti el az ő nagy bőkezűségéből az ember lelkébe, s ez ott gyökeret ver, növekszik, kifejlődik, megéri, azért mindenkor csak

egyedül azt kell vizsgálnunk, hogy melyek a lélek igazi és tökéletes erényei, mert csakis ezek teszik az embert Isten előtt kedvessé.

Szóljunk először a szeretetről, mert ez minden erénynek szülőanyja, minden erény disze, koronája.

1. Szeretet.

a) Szeretet Isten iránt.

Az Isten iránt való igazi és tökéletes szeretet az, amikor a lélek izzóan, minden erejével Istenbe ömlik és benne nem keres semmiféle ideigvaló vagy örök hasznót; hanem Isten iránt egyes egyedül az ő örök jósága, szentsége, tökéletessége és boldogsága miatt gerjedezik. Mert a finomult lélek szinte undorodik attól, hogy Istent haszon vagy jutalom kedvéért szeresse. Hiszen Isten maga is, amikor minden erényével átömlik az ember lelkébe, nem remél semmi hasznót sem az embertől; hanem egyszerűen az ő természetes boldogságát kívánja közölni az emberrel. Aki csak azért szereti az Istent, mert ez a maga javára válik, vagy főképpen azért, hogy így Isten közölje vele az ő boldogságát, annak

az Isten szeretete csak természetes és tökéletlen.

S ugyan mi indít minket Isten igazi szeretésére? Maga az Isten igazi ismerete. Mert benne feltaláljuk mindazt, amit szerethetünk; megvan benne a nemesség, szentség, hatalom, bölcsesség, jóság, szépség, gondviselés stb. De Isten igazi szeretésére ösztönöz minket az az örök, véghetetlen, szakadatlan és hűséges szeretet is, mellyel Isten viseltetik irántunk.

Vajjon mi bizonyítja, hogy bennünk megvan Isten iránt ez az igazi szeretet? Megmondja maga az Úr Jézus: „Aki parancsaimat bírja és azokat megtartja, az az, ki engem szeret.” (Já. 14, 21.) S mit mond Szt. Ágoston? „Csak annyira szeretjük Istent, amennyire megtartjuk az ő parancsolatait.

Ugyanez áll azonban az önkéntes fogadalmakról is, mert ezek is éppen úgy köteleznek, mint a parancsok.

De Szent Gergely is ugyanígy nyilatkozik: „Térjetelek, szálljatok magatokba kedves testvérek, úgymond

és nézzetek utána, vajjon igazán szeretitek-e Istent? És ne higgyen senki a lélek szavának, hacsak a tettek tanúságát nem tesznek mellette. Mert a Teremtő szeretéséről az ajaknak, szívnek és életnek kell tanúságot tennie. Az Isten iránt való szeretet soha sem tétlen. Nagy dolgokat művel, ha megvan; míg ha rest a munkára, már nem is szeretet.

Ennek a munkálkodásnak, e parancs megtartásának azonban meg kell tisztulnia a szándék révén. Ne azért tegyük, mert valami büntetéstől félünk, ne is a jutalom miatt teljesítsük azokat, mert mint Szent Ágoston mondja: Istent az szereti, aki nem azért tartja meg a parancsolatokat, mert erre serkenti a büntetés nagysága vagy a jutalom vágya; hanem azért, mert a parancs tárgya a legjobb és tiszteletes valami.

De van még más két jele is az Isten iránt való nagyon is igazi szeretetnek. Az egyik, amikor az ember együtt örvend Istennel minden-

ben, amik neki tetszenek, bárki részéről, bármikor és bárhol történik is az. A természetes szeretet ugyanis semmiféle dícséretet sem érdemel Istentől, mert mindig csak magára gondol, a maga hasznát keresi, hanem csakis az ingyenes, az érdektelen szeretet, ez pedig mindig másra irányul. A másik jel az, amikor az ember együtt szomorkodik Istennel mindabban, ami neki visszatetszik bárki részéről, bármikor és bárhol történjék is az.

b) A felebaráti szeretet.

Az igazi felebaráti szeretet ez : Szeressük felebarátunkat, barátunkat és ellenségünket egyaránt úgy, mint mi magunkat ; amiként Szent Ágoston megmondotta : A felebarátunkat szeretni mint magunkat, annyit jelent : Istenben, Istenhez és Isten miatt.

Úgy kell tehát kinek-kinek szeretnie a felebarátját, mint saját magát ; mert amiként minden jót kíván magának és menekül minden baj elől :

ugyanígy kell felebarátjával szemben cselekednie. Vagyis más szavakkal, amiként kiki a maga testi és lelki javát, vagyonát, becsületét szereti és keresi — és e négy dologban senki sem szeretne károsodni, a maga barátját, kárát minden úton-módon elkerülni igyekszik ; azonképpen kell nekünk nemcsak barátunk, hanem ellenségünk iránt is viseltetnünk, az ő testi lelki javukat, vagyonukat, becsületüket szeretnünk és keresnünk kell és kerülnünk, gyűlölnünk mindazt, ami ezzel ellenkeznék, ami kárunkra szolgálna ; — ámbár a felebaráti szeretet parancsa nem kötelez minket arra, hogy felebarátunkat olyan nagy és olyan bensőséges érzéssel szeressük, mint saját magunkat.

A barát iránt táplált szeretet még nem mértéke az igazi szeretetnek. Mert hiszen még a pogányok is szeretik azokat, kik őket szeretik. De már az ellenséggel szemben tanúsított szeretet megüti az igazi szeretet mértékét. Szeretni azt, ki minket szeret,

szinte természetes valami, azért nem is érdemszerző. De szeretni azt, aki minket nem szeret, ez már a kegyelem műve.

De még kitűnőbben megmutatja az igazi felebaráti szeretetet, amit a Glossa mond Szent Máté evangéliumánál: A minket szeretőket szeretni, a természet dolga; de a minket nem szeretőt jótéteményeinkkel szeretetre bírni, a tökéletesség műve.

És bár a parancs senkit sem kötelez arra, hogy ellenségét oly nagyon és oly buzgón szeresse, mint barátját; de boldog az az ember és a tökéletesség magas fokán áll, aki ellenségeivel szemben ép akkora, sőt talán nagyobb szeretetet tanúsít, mint barátjával szemben, elhalmozza őt a szeretet műveivel; aki a feddőt és javítót csakúgy szereti, mint a hízelgőt; a gyalázót épúgy, mint a dicsérőt. Mert mint Ar. Szent János mondja: Semmi sem tesz minket az Istenhez annyira hasonlóvá, mint mikor engesztelékenységet tanúsítunk a go-

nosz és minket sértegető emberekkel szemben.

Bizonyos ugyanis, hogy nagyobb kegyelmet és dicsőséget szerez nekünk az üldözés, mint a kedveskedés ; csak fel kell tudnunk használni. Lám a szent vértanúknak is tekintve az örök dicsőséget, többet használtak az ellenségek, mint a jóbarátok.

Erre a felebaráti szeretetre ösztönözzön minket már maga a természet is ; továbbá mert minden élőlény szereti a hozzája hasonlót, azután a teremtmények s földi lények közül az ember áll hozzánk legközelebb ; sőt minden ember képe-mása az Istennek : végül az Írás ezt határozottan megparancsolja.

Az igazi felebaráti szeretet ismeretője ez : Résztvenni úgy az ellenség, mint a jóbarát mindennemű bánatában ; azután szívből és igazán együtt örvendezni úgy az ellenség, mint a jóbarát minden örömében, szerencséjében. De hát ez a kettő fehér holló ebben a világban.

Felebarátunk igazi gyűlölésének jelei ezek: Felebarátunkra szívbéli nehezteléssel gondolunk; már csupa látásukra is elkeseredünk; mikor ró-luk van szó vagy beszélünk velük vagy mások beszélnek felőlük, minden szó epés és bosszant minket; boldogulásuknak útjába állunk, amennyire tőlünk telik azt megakadályozzuk, irigyeljük előmenetelüket; sőt ha már valami jó birtokában vannak, kisebbiteni igyekezünk azt, sőt teljes tönkretételükre törekszünk.

Nem így tett a mi Urunk Jézus Krisztus még Judással, az ő áruló-jával szemben sem. Hiszen mikor már megtette a lépéseket Jézus el-árulására, még mindig megtűrte az ő kedves tanítványai között, sőt az utolsó vacsorán saját testével és vé-rével vendégelte meg. Sőt még az árulás percében sem tagadta meg tőle a csókot, barátomnak mondotta, mert jobban fájt neki Judás gonosz-sága, mint a maga baja, úgymond Szent Jeromos.

De a legkülönösebb, mondhatni csodálatos dolog az, hogy nagyon sokszor magunkban szinte dicsénetet zengünk a felebaráti szeretetről, míg szívünkben kis vizsgálattal is a gyűlölet mindeme jeleit feltalálhatnók. Örök életet kívánnak sokan a felebarátuknak, pedig ezt sem meg nem adhatják, sem el nem vehetik tőlük s ezzel megelégszenek. Pedig ezt akár a zsidóknak és pogányoknak is egész helyesen kívánhatják. S hányan tudni sem akarnak arról, hogy mivel az Úr Jézus életét adta ellenségeiért, kötelesek vagyunk mi is keresztény testvéreinket nemcsak szeretni, hanem szükség esetén vagyunkunkat, sőt életünket is fel kell érettük áldozni.

A szeretetet két dolog szítja lángra. Az Isten iránt való szeretetet a parancsok megtartása, miként írva van : Ha parancsaimat megtartjátok, megmaradtok az én szeretetemben ; valamint én is megtartottam Atyám parancsait és az ő szeretetében ma-

radok. (Já. 15, 10.) A felebaráti szeretetet pedig a részvét, miként írva van: Ne hagyd a sírókat vigasztalás nélkül és keseregj a kesergőkkel. Ne resteld a beteget meglátogatni. Mert ezek által erősödöl meg a szeretetben. (Sir. 7, 38—39.)

2. Alázatosság.

Az igazi és tökéletes alázatosság ez: Megvetni a dicsőítetést, nem kívánni a dicséret megnyilvánulását. Az igazán alázatos mindig fél, hátha valami elismerésben lesz része és ha tényleg dicsőítik őt, lelke feljajdul és szomorúsággal telik el, mert jól tudja, hogy egyedül Istent illeti meg a tisztelet és dicsőség.

Az igazán alázatos sohasem dicsekszik az őt ért dicsőséggel vagy kegyelemmel és csakis akkor tesz róluk említést, amikor reméli, hogy hallatára mások is bizodalomra gerjednek Isten Iránt. De ha róla valami dicső dolgot vagy különös kegyelmet

említenek, ennek hallatára szíve fájdalommal telik el és csak megsgyenyül, mert igen is jól tudja, hogy egyedül Isten műve az, amit benne dicsérnek és csak őt illeti a dicséret.

Az igazán alázatos sohasem hasonlítja össze magát senkivel, sem a nagyobbbal, sem a kisebbel, sem az egyenlővel — és nem hiszi, hogy nála utolsóbb lehessen valaki ; senkit a legkevésbé sem néz le, senkit meg nem vet, hacsak magát nem, de ezt azután szívből teszi; sőt epedve kívánja, bár mindenki megvetné őt, és határtalan az öröme, amikor tényleg lenézik, semmibe veszik és megvetik.

De az ilyen ember azután nem is fél semmiféle gyalázattól vagy szégyentől, mert hiszen nem vágyakozik utána, de nem is szeret semmiféle dicsőséget sem. Nem olyan, mint akiről az Írás szól: „Van, ki álnokul megalázza magát és belseje tele van csalárdsággal.” (Sir. 19, 23.) Az igazi alázatos, miként Szent Bernát mondja:

hitványnak akarja magát tartani és nem azt akarja, hogy alázatosnak hirdessék.

Aki az alázatosságot szereti, annak a szívében az alázatosságnak gyökeret kell vernie, vagyis be kell ismernie a maga gyarlóságát; ismernie kell nemcsak azt a hitványságot, amelyben most leledzik, hanem azt is, hogy mennyivel hitványabb lehetne, sőt lenne is már ma, hacsak Isten őt szinte erőszakkal vissza nem tartaná a bűntől, hacsak az Isten meg nem kímélné őt a nagy kísértésektől.

Kiki ráismerhet ebből önmagára és kénytelen önmaga előtt bevallani, hogy a maga gyarlósága folytán bíz minden hibába mélyes mélyen belemerülhetne, sőt benne is veszhetne, miként a próféta is mondja: A te lealáztatásod közepettedlészen. (Mik. 6, 14.)

Az igazi alázatosságra segít minket a megalázó, megvetett munkák gyakori végzése, mert az Írás szerint is, sohasem juthatunk el az aláza-

tosság erényére, míg az alázatos munkától fázunk, menekülünk.

Növeli és ápolja annak igazi ismerése és tudata is, hogy az ember magára hagyatva semmiféle testi vagy lelki kísértést le nem győzhet, annál kevésbbé tud Jézus Krisztus különös segedelme nélkül valamely jó és Istennek kedves dolgot, cselekedetet véghez vinni.

Azigazi alázatosságnak bizonyítéka az, midőn az ember annyira tudatában van alacsonyságának, hogy méltatlannak érzi magát minden kegyelemre: azért még csak nem is mer valamely kegyelmet kívánni s amikor Isten őt minden vágya nélkül mégis elárasztja valamely kegyelemmel, szinte félve fogadja el azt. Sőt dicséretesebbnek véli, hogy híján legyen Isten kegyelmének, mint hogy bírja azt, mert érzi, hogy e kegyelmet már számtalan módon megakadályozta, reá magát méltatlanná tette, hiszen vele tán soha sem működött közre Istennek rendelése szerint.

Ugyancsak az igazi alázatosság bizonyítéka az is, hogy mindenkor a legutolsó helyet, a legkisebb társakat, a legkevésebbé keresett tisztiséget s munkakört s a legutolsó ruhákat keressük.

A szívbéli kevélységet kétféleképpen ismerhetjük fel. Külső bizonyítéka az Írás szerint: „A test öltözete, a fogak nevetése és az ember járása bizonyosságot tesznek felőle”, (Sir. 19, 27.) amiként a jó vagy rossz fát is annak jó, vagy rossz gyümölcséről ismerjük fel. Már pedig mint Szent Ágoston mondja: Minden cselekedet a szívből, vagyis a gondolatból származik. Miként a jó vagy a bűzös lehellet az egészséges, vagy elrontott gyormortól származik, aszerint, hogy jó, emészthető és a gyomornak megfelelő eledel került-e oda vagy nem. És miként a szemérmetlen nézés Szent Ágoston szerint a szemérmetlen, szívnek a hírnöke, úgy a külső viselkedés is elárulja az ember bensejét, gondolkozását, szándékát.

A kevélység belső bizonyítéka az, amikor valaki szívében önmagának tetszik, magát másoknál különbnek tartja, mikor azt kívánja, hogy őt másoknál többre becsüljék, mikor cselekedeteivel másoknak tetszeni vágyik és igyekszik. Nem hasonlít cseppet sem az ilyen az alázatos Mesterhez, Jézus Krisztushoz; hiszen ő Szent Pál szerint, nem tetszelgett önmagában, hanem gyalázatot és nyomorúságot várt az emberektől. És nem is azért jött, hogy uralkodjék, hanem hogy szolgáljon, miként maga megmondotta: „Az emberfia nem jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon”. (Mt. 20, 28.) Éppen azért ez a Mester az olyan tanítványoknak, kik nem az Istennek, hanem az embereknek akarnak tetszeni, szétszórja ossa virtutum az erények porladó csontjait, mivelhogy Isten a zsoltáros szerint „Megvetette őket, végül is megszégyenülnek”. (Zs. 52, 6.)

3. Engedelmesség.

Akkor igazi és tökéletes a mi engedelmességünk Istennel szemben, amikor buzgón és gyakran gondolkunk arra, hogy leginkább miben, milyen időben és milyen helyen tesszünk Istennek, hogy a bölcs Isten különösen mire rendelt minket, és ezt azután mindenkor, minden igyekezettel teljesíteni is törekedjünk.

Jézus Krisztus helyettesei az előjárókkal szemben pedig akkor igazi az engedelmességünk, amikor mint alattvalók hűségesen és szívesen megteszünk mindent, bár nagyon, de nagyon nehezünkre is esik, és soha se szóval, se tettel, sem bármiféle jellel el nem áruljuk, hogy a parancs bizony igen nehezünkre esik.

Természetesen az engedelmesség számba sem jöhet, amikor az alattvaló maga gondolja ki és sugallja a parancsot, és csakis olyan cselekedetet szorgalmaz, mely ínyének megfelel, miként már Szent Ágoston is

megmondotta : Az a te legjobb szolgád Uram, aki nem arra vigyázz jobban, hogy azt hallja tőled, amit maga is akar, hanem inkább azt akarja, amit tőled hall.

Az igazán engedelmes soha nem vár parancsra, hanem mihelyt sejti vagy észreveszi előljárójának akaratát, már is oly buzgón teljesíti azt, mintha parancsot kapott volna. Mert Krisztus Urunk példája lebeg mindig szeme előtt, ki mindenben Atyja akaratát és tetszését teljesítette, ez volt előtte a legfőbb parancs.

Az igazán engedelmes soha sem maga határozza el, hogy mit tegyen, nem is a maga feje szerint gondolkodik, sőt még csak fel sem tárja a maga véleményét, nézetét mások előtt, mert nem ismeri az akarom vagy nem akarom fogalmát, hanem Istenre és az ő előljáróira bíz minden intézkedést önmaga felől, még pedig őszintén és félelem nélkül.

Az igazán engedelmes nem kutatja, hogy a parancs helyes-e vagy

helytelen, miként Ábrahám sem kutatta, hogy helyesen tesz-e, ha Isten parancsára feláldozza egyetlen fiát. Nem tesz különbséget a jó és jobb között, mert még a kétséges dolgokban is mindig azt tartja a legjobbnak, amit neki parancsolnak, hacsak a napnál nem világosabb, hogy a parancsolt dolog merő gonoszság. Ilyenkor ugyanis Szent Gergely tanácsa szerint tudnunk kell, hogy rossz dolgot még engedelmességből sem szabad soha elkövetnünk, bár néha mellőznünk kell a jót az engedelmesség miatt.

Ugyancsak Szent Gergely mondja : De mivel néha e világ javait, más-kor meg e világ bajait hozza ránk a parancs teljesítése, felettébb fontos tudni, hogy semmis az engedel-mességünk, ha a magunk érdeke közrejátsszik ; míg máskor elenyésző csekély, ha nincs benne valami rés-zünk.

Előfordulhat, hogy világi előme-netelünket célozza a parancs, de bár

felsőbb helyről jöjjön is ez, ha mi csak azért engedelmeskedünk, hogy a ranglétrán felemelkedjünk, ezzel már tönkretettük az engedelmesség erényét, mert vele szívünk vágya is teljesült.

De az sem engedelmesség, mikor boldogulásunkat az életben szenvedélyesen keressük, ha mindjárt parancsunk is van reá. Ismét ugyan csak csorba esik az engedelmesség érdemén, amikor a parancs a világ megvetését vonja maga után, amikor ezért csak szégyen és gyalázat jár ki, hacsak lelkünk is nem vágyakozik ezekre; mert egyébként csak kénytelen kelletve tesszük, mit az életben az emberek megvetnek.

Azért mondja Szent Gergely tovább: Az engedelmességnek a kellemetlen dolgokban mindig kell a magunkéból is valamit bírnia; de viszont a kellemes dolgokban meg a magunkéból semminek sem szabad hozzá keverednie; mert annál dicsőségebb a kellemetlenségekben

ez, mennél inkább belenyugszunk az isteni rendelésbe; míg a kellemes dolgokban annál igazibb az engedelmességünk, mennél inkább megfelledekezünk arról a dicsőségről, mely az isteni parancs teljesítéséből a jelenben reánk háramlik.

Indítson minket igazi engedelmes-ségre Jézus Krisztus legtökéletesebb engedelmissége. Ő nemcsak az Atya Istennek engedelmeskedett mindenben, mint kifejezésre is juttatta: „Mindazáltal ne az én akaratom, hanem a tied legyen”, (Lk. 22, 42.) hanem engedelmeskedett az embereknek is, a jó és rossznak egyaránt, sőt még az ördögöknek is.

Indítson minket erre az is, hogy minden látható és láthatatlan teremtmény engedelmeskedik Istennek és hogy ezeket Isten az ember hatalma alá vetette, hogy ebből is megismerje, hogy ő még Isten hatalma alá vetendő. Ime a nap és hold engedelmeskedtek Józsuének; a föld engedelmeskedett Mózesnek, amikor

elnyelte Kórét, Dátánt és Abiront; a tenger engedelmeskedett Péternek, mert felette járt; de engedelmeskedett Mózesnek is, mikor ketté nyílt, de Fáraót és seregét elnyelte; engedelmeskedtek a kígyók a mágusoknak Egyiptomban; ugyancsak a vadállatok az egyiptomi szent remetéknek, Sámuelnek engedelmeskedett a hó és jégeső, Illés prófétának a tűz, mikor kétszer is megemésztett két ötvenes csapatot, meg az eget felhői is, mikor két és félévig esőt nem hullattak, de szavára ismét esőt adtak; a madarak engedelmeskedtek Szent Ferencnek, a démonok az apostoloknak; a betegségek a szenteknek, mikor közbenjáró imáikra a betegek meggyógyultak; és sok minden teremtmény Mózesnek a tíz csapás alatt Egyiptomban.

És mivel minden engedelmeskedik Istennek a mennyben, földön és a föld alatt, a tisztító tűzben és pokolban, azért méltán az embernek is engedelmeskednie kell Istennek

és teljesíteni az ő akaratát és parancsát mindenkor és mindenben.

Az igazi engedelmesség bizonyítékáról szépen írja Szent Bernát: A hűségesen engedelmes nem ismer halogatást, nem szereti a másnapra hagyást, el sem tudja képzelni a lassúságot, szinte megelőzi a parancs szavát; szeme azonnal meglátja, füle azonnal meghallja, keze azonnal a munkán, lába már is indulóban, nyelve azonnal tovább adja; minden tehetségét összeszedi, hogy a parancsoló akaratát teljesen megértse és teljesítse.

Ugyancsak ő mondja: Minden jó engedelmes odaadja az ő akarását és nem akarását (t. i. az előljárónak kezébe) úgy, hogy elmondhatja: Kész az én szívem Isten, kész az én szívem. Igenis kész mindannak teljesítésére, amit megparancsolsz; kész az intésre, kész a szempillantásra, hogy szempillantásnál gyorsabban engedelmeskedjék; kész veled időzni, kész felebarátomnak szol-

gálatára lenni, kész maga megőrzésére és elmerülni a menyeeiek szemléletébe.

Az engedelmetlenség bizonyítéka az, hogy az alattvaló az előljáró rendelkezését igazságtalannak tartja, s ennek folytán szívében zúgolódik ellene; majd azzal mentegeti magát, hogy a parancsot képtelen teljesíteni; de nem is kötelezhető arra; sőt körmönfontan kieszel mindenféle fogást, kigondol mindenféle kifogást, hogy a parancsot ne kelljen teljesíteni; végül még másokat is rávesz arra, hogy tanácsaikkal, kérésükkel meggátolják, sőt visszavonassák a parancs teljesítését.

Nem így tett Ábrahám, mert mindjárt éjjel felkerekedett, hogy teljesítse az Úr parancsolatát, s a szolgákat a hegy lábánál hagyta, nehogy esetleg megakadályozzák egyetlen szerelmes fiának föláldozásában. Éppen ezért bőséges áldást nyert úgy maga, mint utódai számára.

4. Béketűrés.

Az igazi és tökéletes béketűrés ez: Békén eltűnni a méltatlanságokat, nemcsak akkor, amikor bűnösök vagyunk, hanem akkor is, amikor ártatlanul érnek minket, Jób pátriárka példája szerint, ki pedig elmondhatta: Nem vétkeztem s keserűségekben lakik szemem. (Jób 17, 2.) Nem mondom, de sokkal gyötrőbb ártatlanul szenvedni, mint mikor megérdemeltük; de viszont sokkal felemelőbb és vigasztalóbb méltatlanságot elszenvedni, különösen, ha úgysem kerülhetnénk el, amikor lelkiismeretünk semmiféle bűnről sem vádol minket, mintha előző vétkeink miatt méltán érnének minket. Szent Péter is megmondotta: „Senki pedig közületek ne szenvedjen mint gyilkos vagy tolvaj, vagy átkozódó, vagy a másénak kívánója. Ha pedig mint keresztény szenved, ne szégyenelje, sőt dicsőítse az Istent e névvel“. (Pét. I. 4, 15, 16.)

„Mert jobb, úgymond, (ha Isten is úgy akarja) a jócselekedetekért szenvedni, mint gonoszakért“. (Pét. I. 3, 17.) Mert micsoda dicsőség az, ha mint vétkesek ostorcsapásokat szenvedtek? De ha jót cselekedvén, békével tűrtök, az kegyelem Isten előtt. (Pét. I. 2, 20.)

Az a béketűrés dicséretes, mely türelmesen elviseli a bántalmakat, nemcsak ha a gonoszoktól jön, hanem ha olyanok illetnek is velük, kik jámboroknak sőt jóbarátoknak látszanak; ha hozzá nem is a rossz tettek miatt bánnak így velünk, hanem az irántuk tanúsított jótéteményeket viszonzozzák így. Ilyenkor olyan a lélek, mint az Istennek barátnéja a liliomok között. Mint a liliom a tövisek között. (Én. 2, 2.) Mert a liliom, ha meg is sérti a tövis, azért megtartja fehérségét, sőt nagyobb illatot áraszt, mintha tövis nem szúrta volna meg. Így a lélek is az Isten menyasszonya, bár olyanok szurkálják, kik Isten fiainak

számába és társaságába tartoznak külsőleg, emiatt még nem ragadtatja magát türelmetlenségre, hanem minden igyekezettel rajta van, hogy megtartsa lelkiismeretének ragyogó fehérségét és a jó hírnév illatát szerte árasztja maga körül.

Az igazán béketűrő nemcsak békességgel elszenvedi az őt érő bánatokat, hanem vágyakozik a kellemtelenségek után, hogy kövesse az Úr Jézust, kiről írva van: Szidalmat és inséget vár szívem. (68. Zs. 21.)

Az igazán béketűrő nem zúgolódik a csapások közepette, akárcsak Jób, aki a csapások idején Isten ellen nem szóla valami oktalanságot, (Jób 1, 22.) hanem vidám lelkülettel szinte örvend a bajokban és szívből hálát ad miattuk.

Az igazán béketűrő soha sem men-tegeti magát, ha sérelem éri őt, sőt még csak el sem árulja, hogy őt mi érte, amikor kérdezik: hanem mindenben a hűséges Istenre bízsa magát, ő majd annak idején úgyis nap-

világra hozza mindenkinek az ártatlanságát. Lám az Úr Jézus sem mentette magát, sőt nem is felelt Pilátus kérdésére: Mit vétettél?

Az igazán béketűrő senkinek sem panaszkodik az őt ért bántalmak miatt, mert a panaszkodás és mentegődzés nem egyszer megkönnyíti a lelket; ő pedig nem kíván ilyen megkönnyebbülést, hanem egyedül Istennel hordozza bűját-baját, míg csak a kegyes és hűséges Úr belső megvigasztalásával el nem űzi azt lelkéből.

Három dolog vezet el minket az igazi béketűrésre. Az első annak a tudata, hogy bűneinkért már rég megérdemeltük a pokol örök kínjait, büntetését és most csak annak megváltásáért gyötrődünk testileg.

A második az, hogy az Úr Jézus igen is megérdemli, hisz annyit, oly kegyetlenül és oly sokáig szenvedett miérettünk, hogy mi legalább viszonzásképen egy rövid ideig szenvedjünk és gyötrődjünk.

A harmadik, hogy maga az igazságos Isten a mi inségeink, viszontagságaink idejéhez, nagyságához, súlyos voltához méri az örömök idejét, állandóságát, gyönyörűségét, édes-ségét, miként oly igazán megmondotta Szent Pál: Mert az, ami most nyomoruságunkban egy szempillantásnyi és könnyű, a dicsőségnek mód felett örökkévaló nagyságát eszközli bennünk. (Kor. II. 4, 17.)

Az igazi béketűrés bizonyítéka, hogy nem állunk bosszút, pedig módunkban állana, sőt Dávid példájára másokat is eltiltunk attól, hogy helyettünk bosszút álljanak. Hiszen ő is megtiltotta, hogy Szemeit megöljék, mert menekülés közben őt követel és sárral dobálta, és vérengző embernek csúfolta.

Sőt mi több, az igazán béketűrő ájtatosan esedezik bántalmazóiért. Így tett az Úr Jézus Krisztus is, mert a kereszten függve hatásosan könyörgött keresztrefeszítőiért. Így cselekedet Szent István vértanú is,

mert a kövek súlya alatt térdre esve megkövezőiért imádkozott.

De még tovább megy a béketűrő ember. Szinte arra kényszeríti az Urat, hogy könyörüljön meg azokon, kik őt bántalmazzák. Így tett Mózes is, mert így imádkozott: Bocsásd meg nekik e vétket, vagy ha ezt nem cselekszed, törölj ki engem a te könyvedből, melyet írtál. (Móz. II. 32, 31—32.) Isten az ilyen könyörgéseket szívesen hallja és meg is hallgatja. Nemde Krisztust is. Mózes is, Istvánt is meghallgatta, mikor ellenségeikért imádkoztak.

A türelmetlenség bizonyítéka ez: Mikor bántalom ér minket bensőnk fellázad, jócselekedeteinket elhagyjuk, pedig nem esnék nehezünkre és meg is kellene cselekednünk, mert ezzel szinte Istent büntetjük azért, hogy az emberek velünk gonoszat cselekedtek.

S ne feledjük, hogy a benső elkeseredés nagyon ritkán titkolható el, valamikép meglátszik az arcon,

mozdulatokon s a szavakban. De hát ez már igen veszedelmes türelmetlenség, ez nem más, mintha az ártatlan Istenen állnánk bosszút.

5. Szegénység.

Az igazi és tökéletes szegénység abban áll, hogy Istenért önként és szívesen elhagyunk mindent, úgy hogy csakis a legszükségesebbekkel bírunk, sőt még e szükséges dolgokra is méltatlanoknak érezzük magunkat: mi több, még e szükséges dolgokat is szívesen nélkülözzük Istenért és a szegénység szeretetéért. Mert ahol nincs szükség, ott ugyan alig található fel az igazi szegénység.

Íme még maga az Úr Jézus is nem egyszer híján volt a szükséges eledelnek, és nem adhatott kenyeret, mert magának sem volt, mégtanítványainak sem, s ezek kalászkát dörzsölgettek szét, s a nyers gabonaszemeket ették. De tudjuk, hogy ruha dolgában is ínséget szenvedett, mert Szent Ber-

nát szerint a keresztfeszítés előtt minden ruhájától megfosztották. S amikor a keresztfán függve megszomjazott, nem kaphatott egy italnyi vizet sem, fejét nem hajthatta a keresztfán sem köre sem karócskára haldoklása közben.

Bizony, de sokszor szinte a bőségben úszunk és mégis azt hisszük, hogy igazi nélkülözésben, szükségben szenvedünk.

Az igazán szegény nem kíván semmi mulandót, sőt Elizeus példájára még az önkéntes adományokat is megveti, ő sem fogadta el Naamán ajándékait. De példát adott erre Dániel is, ki Balthazár király adományait visszautasította.

Az szereti igazán a szegénységet, ki, hogy mennél inkább hasonlít-hasson Krisztushoz, inkább akar kisebb dicsőséget érdemelni meny-nyek országában szegénysége révén, mint nagyot a gazdagság útján.

Szent Bernát szerint három ok indítson minket az igazi szegénység

szeretésére. Semmi sincs, mondja, mi kedvesebb Isten előtt, semmi sincs az angyalok szemében szeretetreméltóbb, semmi sincs az emberekre nézve hasznosabb, mint engedelmeskedve szegénységben fejezni be az életet.

Hogy pedig Istennek tetszik a szegénység, Szent Bernát tanúságot tesz róla ekképen : Balfelől Istennek kincse, dicsősége, jobbfelől a hosszú élet. Mindezekben örök bőség van a mennyekben, de e kincsek között nem található fel a szegénység. A földön azonban túláradt, sőt túlön-túl volt a szegénység, de az ember nem ismerte fel annak az értékét. Az Istennek Fia tehát megkívánva azt, alászállott, hogy kiválassza magának és előttünk is az ő megbecsülésével drágálátossá tegye azt.

Az igazi szegénységre ösztönöz minket az is, hogy majdan a dicsőség székén együtt ülünk az Úrral, mert hiszen a megvetett ismeretlen szegények Krisztus oldalán ülnek az

ítéletkor, hogy megítéljék az előke-
lőket és gazdagokat.

Lám, mily dicséretes Isten előtt,
hogy tisztára mindeneket elhagyunk
ő érette, hogy Isten szerelméért ön-
ként szegényekké válunk, hogy Is-
tenben bízunk mindenek felett, mert
ő elég hatalmas ahhoz, hogy egy-
szer vagy kétszer megadja napjában
a szükségeseket, melyek ugyan
számba sem jönnek Isten előtt.

Mert Isten ezeket bőségesebben
megadja ellenségeinek, mint barátai-
nak, de elég hatalmas arra is, hogy
éjjel-nappal, minden egyes pillanat-
ban bőségesen elárassza a lelket
lelki adományaival, már pedig ezek
a legnagyobb dolgok Isten előtt. És
ezeket nem közli ellenségeivel, ha-
nem csakis a jó emberekkel, akik
az ő barátai.

Az igazi szegénység bizonyítéka
ez: semmit sem törődünk a mulan-
dókkal, hanem magunkat egyszerűen
és bizvást Istenre hagyjuk, hiszen ő
bőségesen megadja a madaraknak

és férgeknek is mindenkor a szükségeseket. A régi felfogás szerint ugyanis a hollófiak a fészekben éhen vesznének, mert az anya-holló fekete lévén odahagyja fiókáit, fehérségük miatt nem tartja őket a magáénak s így egy ideig anyjuk nem hord nekik eledelt, hanem a harmat oltja szomjukat s a körülötük repkedő bogarak szolgálnak nekik táplálékul, mígnem fekete tollazatuk megjön s ekkor már anyjuk is táplálja őket.

A hamis szegénység, illetve fös-vénység bizonyítéka ez: Szívesen kérünk ajándékokat a szükségén felül vagy ilyesmiket örömet és gyakran elfogadunk. Az ilyen ember eladja a szabadságát a bölcs mondása szerint: Ajándékot elfogadni annyi, mint eladni a szabadságot. De az Írás is megmondja: Ne végy el ajándékokat, mert az ajándékok megvakítják a bölcsök szemeit és elfordítják az igazak ügyeit. (Móz. V. 16, 19.)

Hogyan is szerethetné az a szegénységet, aki semmiben sem akar hiányt szenvedni, aki a nem szükséges ajándékokat szívesen és gyakran elfogadja, sőt kéri, sőt finom ügyeskedéssel szinte kicsikarja, és szükség nélkül megtartja ?

6. Tisztaság.

Az igazi és tökéletes tisztaság abban áll, hogy nemcsak a testet őrizzük meg minden testi tisztátalanságtól, hanem a lelket is tisztán megtarthatjuk minden testi vágytól, miként az Írásban is olvassuk Sáráról: Te tudod Uram, hogy soha nem kívántam férfiat, és tisztán tartottam lelkemet minden kívánságtól. (Tób. 3, 6.) Sőt még attól is, ami alkalmat nyujtana a kívánságnak. Ezért mondja tovább: Soha a játékok közé nem elegyedtem, sem azokkal, kik könnyelműségben járnak, részem nem volt. (Tób. 3, 17.)

Az szereti igazán a tisztaságot, aki Krisztus Jézushoz való hasonlatosság kedvéért a szüzi tisztaságot annyira becsüli, hogy ha ez ugyan lehetséges volna, ezért inkább választaná a kisebb mérvű kegyelmet jelen életében és a kisebb fokú dicsőséget a másvilágon, még ha több kegyelmet és nagyobb dicsőséget érdemelhetne is a házaselet kötelmei útján.

A tisztaságnak erre a szeretetére indítson minket mindenek előtt a mi Urunk Jézus Krisztus és az ő Anyjának példája; valamint a szent Szűzeké is, akik annak idején a tisztaságuk megtartása miatt, mint Szent Ágnes, Szent Katalin, Szent Ágota és tömérdek sokan mások, megvetették e világ uralmát, kincseit, gazdagságát, sőt önként halálba mentek, vértanúkká lettek.

Indítson minket a tisztaság szeretetére azoknak a pogány asszonyoknak és leányoknak tisztasága is, kik Szent Jeromos szerint inkább a ha-

lált választották, csakhogy tisztaságukat megőrizték,

De a tisztaságnak nyomában járó szemérem érzetnek és szabadságnak is a tiszta életre kellene minket serkentenie. Ezenfelül a mi Urunk Jézus Krisztus is különös dicsőséget ígért a tisztaságnak, mikor így szólt: aki győzedelmes leend, — t. i. a testi vágyakkal szemben — együtt fog velem ülni az én királyi székemben, mint én is győzedelmet nyertem és Atyámmal az ő királyi székében ültem. (Jk. 3, 21.) Vagy mint a Bölcs mondja: A romlatlanság pedig közel visz az Istenhez. (Bölcsesség könyve 6. 20.)

A tisztaságot pedig ezek őrzik meg és segítik elő bennünk: a sovány étkezés, cicomázás és a divatos ruhák mellőzése, a testnek gyötrése, az önmegtagadás, kerülése a szemérmertlenségre vivő alkalmaknak, ily időknék és helyeknek. Ha Dina, Jákob leánya, így tett volna, nem került volna fogságba, amikor elment

az ünnepre, hogy lássa ama környék asszonyait.

Azután minden gyanús egyént kerülnünk kell. Már pedig minden nő előtt gyanúsnak kell lennie minden férfinak. Hisz Thamárt, Dávid leányát saját testvére Amon rontotta meg, mert őt nem vélte veszedelmesnek, és mint beteget, egyedül lévén vele ápolta, kiszolgálta.

De minden férfi is gyanús szemmel kísérjen minden nőt, ha mindjárt jámbor szent életű is az, mert miként Szent Jeromos tanácsolja: Ha megakarod tartani tisztaságodat, ha nőt láatsz, legyen az jó erkölcsű bár, csak lelkileg szeresd őt, de testi jelenlétét ne kívánd.

De kiválóképen megőrzi tisztaságunkat az, hogy az Úrban gyönyörködjünk, mert akkor minden mást hitványságnak veszünk. Hiszen, ha megismertük egyszer a Szentlelket, ízetlen előttünk minden testi dolog.

Azért mondja Szent Gergely: akit a földi dolgok szeretete leköt, semmi

esetre sem gyönyörködik Istenben. Már pedig a lélek gyönyörködés nélkül el nem lehet. Mert vagy az alacsonyságokban vagy a magasztos dolgokban leli örömét. És mennél nagyobb igyekezettel tör a magasztos dolgok után, annál nagyobb undort érez az alacsonyságok iránt. És mennél hevesebb vágy él benne az alacsonyságok iránt, annál károsabb tespedéssel hidegszik el a magasztosoktól. Mert mind a kettőt egyszerre és egyaránt nem tudjuk szeretni.

Az igazi tisztaságnak ez a bizonyítéka: Mind az öt érzékünket vissza tartjuk a test minden tisztátlan csábjától, érzésétől és szívünket megőrizzuk minden hiúságtól, gondolattól és gyönyörködéstől. Mert hiszen a látás, ízlés, szaglás, tapintás, a járás-kelés, a nevetés, mosolygás és édeskés beszéd nagyon gyakran testies vágyakat okoznak és a lelket hajlamossá teszik, sőt rábírák a szemérmertlenségre.

A tisztátalanság bizonyítéka, de egyben elősegítője is az ételben és italban való mértéktelenség. Hisz emiatt feküdt Noé is szemérmetlen mezítelenségben. Emiatt követte el Lóth is saját leányaival a vérfertőzést. Emiatt parancsolta maga az apostol is : És meg ne részegedjetek borral, melyben bujaság vagyon. (Egót. 5, 18.) Tudniillik ez már bűnalkalom.

Szent Ágoston pedig azt mondja, hogy a kéjvágyószem a szemérmetlen szívnek a hírnöke. De ugyancsak erre vallanak a piszkos beszédek, a kéjelgő sétálgatások és az asszonyokkal való elbeszélgetések, miként a Bölcs megmondotta : Az asszony szépsége miatt sokan elvesztek s attól felgyúlad a kívánság, mint a tűz. (Sir. 9, 9.) De éppenígy szerelemre gyújtja a nőt is a férfiú suttogó beszéde.

Tisztátalanságra gerjeszt továbbá, amikor a más nembélieknek alakját, menését figyelmesen szemléljük. Pe-

dig a Bölcs óva int minket ettől: A szűzet ne nézd, nehogy megbotránkozzál szépségében. (Sir. 9. 5.)

Ugyancsak úgy a nőnek, mint a férfiúnak óvakodnia kell attól, hogy a másneműekre ne gondoljanak s azokat ne igen nézegessék. Ezt az üdvös tanácsot már Jób is követte: Szövetséget kötöttem, úgymond, szemimmal, hogy ne is gondolnék szűzre. (Jób. 31. 1.) Ez pedig már jóval több, mintha egyszerűen nem járunk leányok társaságába.

7. Önmegtartóztatás.

Miben is áll az igazi és tökéletes önmegtartóztatás? Abban, hogy élelem, ruha és minden más dologban csakis a legszükségesebbekre szorítunk és elvonunk magunktól minden felesleges és csak gyönyörködtető dolgot, különösen az olyanokat, minőket csak igyekezettel és nagy költséggel lehet megszerezni. Így tett keresztelő Szent János is, aki csak

sáskát, tejes fák leveleit, lombocskáit, melyeknek méz ízük volt, evett, csakis vizet ivott, ruhája pedig teveszőr volt.

Ezért mondja az apostol is: Elede-lünk lévén és ruházatunk, azokkal elégedjünk meg. (Tim. I. 6, 8.) Mert az Isten szolgája nem dicsősködés, nem is gyönyörködtetés miatt ruház-kodik, hanem, hogy befődje mezite-lenségét, mondja a Glossa Ker. Szent János ruházkodása kapcsán.

Az szereti és tartja meg az igazi önmegettartóztatást, aki nemcsak azok-tól a gyönyörködtető dolgoktól tar-tózkodik, még pedig örömet, amik-nek még úgy sincs birtokában vagy amik úgyis tilalmasak; hanem kész-akarva kerüli, még pedig egyedül Istenért, mindama gyönyörködtető dolgokat is, amiket bírhat vagy bir-hatna, miket szabadon és érdem-szerzően élvezhetne, akár kedvesek, akár mindennapiak, akár gyönyör-ködtetők legyenek is azok.

Mert vegyük az esetet, hogy va-

laki jobban szereti a kását, mint a fogolypecsenyét, hogy neki jobban esik a víz, mint a pohár bor, ilyenkor nagyobb érdem a kásától, a víztől tartózkodni, mint a pecsenyétől és bortól.

Már Szent Ágoston is megmondotta: Nem árt semmiféle gyönyörűség, ha kívánság nélkül élvezzük. Ellenben már útjában áll a tökéletes önmegtagadás erényének, habár silány, egyszerű eledel is az, de mohón és jóízűen fogyasztjuk.

Lám Dávid kiöntötte azt a vizet, amit helytelenül megkívánt, éppen mert szinte epedett érte. Illés nem kívánta meg a húst, de mikor Isten holló útján azt küldött, megette. No és miről tanúskodik Ézsau esete? Nem tyúkhúsért, hanem egy tál lencséért fosztotta meg magát visszaszerezhetetlenül az áldástól.

Még nem elég az, hacsak azoktól tartózkodunk, mik a testnek gyönyörködtetésére szolgálnak, hanem olyasmiktól is tartózkodnunk kell,

mik a lelket gyönyörködtetik ; így a hiúságtól, a felesleges beszélgetésektől, az ideig tartó örömtől, a halálos büntől, a testies barátkozástól.

Ez az önmegettartóztatás jobb, sőt dicséretesebb is, mint az előbbi.

Két dolog indít minket igazi önmegettartóztatásra. Az egyik, hogy igenis rászolgálhatunk Isten nagy haragjára, mert az Isten adományait sohasem fogadtuk a kellő hálával és sohasem használtuk fel a kellő célra, sem az isteni rendelés szerint.

A másik, hogy majdan szigorú számadást kell tennünk az Istentől kapott minden ajándékról, hogy vajjon a magunk céljaira használtuk-e fel azokat, t. i. a magunk szükségleteire vagy a közjóra. Mert azokról, miktől megettartóztatjuk magunkat, természetesen számot sem kell adnunk.

Az önmegettartóztatás kettős haszonnal jár, egyrészt megismerteti velünk az isteni titkokat, másrészt megnyerjük kívánságaink meghallgatását. Mindkettőre példával szolgál

Dániel próféta esete. Ime ő nem akarta a királyi eledelt és italt elfogadni, hanem megelégedett a vízzel és főzelékkel, de a látomások és álmok ismeretében felül is multa az összes mágusokat és jövőmondókat. Azután könyörgött és esedezésére Isten hét hónapra csökkentette azt a hét évet, mit Nabuchodonosornak állat módjára kellett volna töltenie. Majd megnyerte Istentől, hogy a királyok lelkülete megváltozzék és a zsidó népnek megengedjék, hogy visszatérhessenek Jeruzsálembe; amikor a pedig a népesség huzakodott, kieszközölte Istennél, hogy az is kedvet kapjon a hazatérésre.

És Dániel nyíltan is bevallja, hogy Isten önmegettartóztatása miatt hallgatta meg az ő sok vágyát és titokzatos könyörgéseit, miként olvassuk: azon napokban én Dániel, bánkódom vala három hét napjain át. Kívánatos kenyeret nem ettem, hús és bor nem ment a számba, de kenettel sem ke-

nettem meg. (Dán. 10, 1. 2.) Éppen ezért mondotta neki az angyal: Ne félj Dániel, mert az első naptól, melyen szívedet értésre hajtván, magadat sanyargadtad a te Istened színe előtt, meghallgattattak igéid. (Dán. 10, 12.)

De még egy harmadik hasznát is lehetne felhozni, azt, hogy az önmegtartóztatás már maga megnyeri számkra Istennek irgalmasságát. Nyilván kiviláglik ez a niniveiek esetéből, kik Jónás próféta predikálására böjtöt tartottak és elnyerték Isten irgalmát.

A régi papok önmegtartóztatását, önsanyargatását csodálattal olvassuk, de már nem utánozhatjuk. Ezekről írja Szent Jeromos, hogy húst sohasem ettek, bort sohasem ittak, hogy így áhítatra hajlandóbbak, józan fejűek legyenek, sőt alig valami ételt vettek magukhoz, hogy főleg az érzékiség ne háborgassa őket, mert az ilyesmit különösen a hús ételek és bor ital élvezete váltja ki. Még kenyeret is

ritkán ettek, nehogy megterheljék a gyomrukat. S amikor ettek izsópot tettek ételükbe, hogy ennek a melege elősegítse az ilyen melegebb ételek emésztését. Olajt csak a saláta-félékhez tettek, bár akkor is csak keveset s csakis azért, hogy a fűfélék undorító ízét elvegye. S mit szóljak a madarokról? Hiszen nemcsak a tojást, hanem még a tejet sem ették, mert azt tartották, hogy a tojás folyékony hús, míg a tej csak szinben különbözik a vértől.

Az igazi önmegettartóztatást az bizonyítja, hogy nemcsak akkor utasítjuk vissza a drága és válogatott eledeleket, amikor makk egészségesek vagyunk, hanem betegség esetén, vagy más kényszerítő körülmény alkalmával is csak lelki bánkódással fogadjuk el.

Bizonyítja továbbá az is, hogy nemcsak megvonjuk magunktól a válogatott, drága és felesleges dolgokat, hanem néha még a szükségésektől is megfosztjuk magunkat, hogy

más ilyesmire szorulóknak részesedhes-
senek azokban. Miként Szent Jero-
mos mondja: Amit, ha nem böjtöl-
nél, elfogyasztanál, azt add a sze-
gényeknek, hogy így a testi böjt
lelked egészségére váljék és erszé-
nyed lássa annak hasznát.

A hamis önmegtartóztatás jele pe-
dig ez: az ingyenc. és drága falato-
kat csakis akkor kerüljük, amikor
nem jutunk hozzájuk, vagy csak hogy
dicséretet kapjunk, ez pedig hiú di-
csőség hajhászata; vagy hogy több
maradjon s el ne szegényedjünk;
vagy fösvénységből, hogy vagyo-
nunk gyarapodjék; vagy hogy elke-
rüljük a testi betegséget, a megszó-
lást, rágalmazást, kihíresztelést; vagy
hogy így valamely méltóságot nyer-
hessünk el, valamely átmeneti hasz-
not érjünk el, de nem azért, hogy
itt a földön kegyelmet s a más vi-
lágban dicsőséget kapjunk Istentől.

8. Okosság.

Az igazi és tökéletes okosság abban áll, hogy mindig arra törekszünk, bár megismernénk az isteni természetet, és az emberi nyomorúság mélységét. Ezt az okosságot kívánta Szent Ágoston is magának, amikor így fohászkodott: Isten, te mindig ugyanaz vagy, had ismerjelek meg téged, had ismerjem meg magamat!

Az az igazán okos, aki egyre azon fáradozik, hogy megismerje mi a legjobb, és ezt azután teljes erővel felkarolja; és hogy megismerje mi a legrosszabb és ezt azután teljes szívvel megutálja, elvesse.

Az az igazán okos, aki gyakran gondolkozik afölött, hogy mi vár a jövőben a jókra és mi a gonoszokra; hogy mily gyönyörűség lesz a jókra nézve, hogy egyesülhetnek örökre a legfőbb Jóval; és micsoda keserűség várja a gonoszokat, hogy örökké távol kell lenniök a legfőbb Jótól.

Az az igazán okos, aki minden

áron kerülí mindazt, ami őt csak ideig-óráig is megfoszthatná Istennek barátságától, miként a bocsánatos bűn; s méginkább kerülí a halálos bünt, mely mindenkoron megfoszthatná őt Isten élvezetétől.

Hasonlóképpen az az igazán okos, aki szereti mindazt, ami őt Istenhez közelebb hozza, miként a jócselekedetek; s méginkább felkarolja azokat, mik őt Istennel örökké egyesítik, az erényeket és a Szentlélek ajándékait.

Az igazi okosságra serkentsen minket a bölcsek példája, kik nagy áldozatokat hoztak a tudományért, mert mint Szent Jeromos írja, elmenekültek a városokból, kerültek az emberi sokadalmat, sőt a külvárosi kerteket is, pedig itt az öntözött szántóföldek, a lombos fák, a madarak dala, a gyönyörűséges szemkápráztató tájakok ugyancsak elgyönyörködtették volna őket, — de nem, nehogy a fény és a pompa e bősége lelki erejüket gyöngítse; és okosságuk balgasággá válják.

Mert valóban haszontalan dolog, hogy gyakran megnézzük azt, ami már egyszer fogva tartott minket, és újra kitenni magunkat a kísértés veszélyének, amikor valamit amúgy is olyan nehezen nélkülözünk. Lám Pythagoras tanítványai is vadonokban és remeteségekben éltek, sőt mint olvassuk róluk, nem egy még a szemeit is kivájta, nehogy a látás a szemlélődéstől őt elvonja.

Ne is gondolja senki sem, hogy étel-ital dolgában mindent megengedhet magának és emellett még a bölcseségnek is szentelheti magát, más szóval, hogy kedve szerint élvezhet, azért még nem keveredik bele az élvezetek szülte hibákba, azok nem kötik még őt le. Ez csak önámítás. Mert érzékszerveink csak arra gondoltatnak minket, miket látunk, hallunk, szagolunk, ízlelünk, tapintunk ; vágyunk csak azokra irányul, mik így gyönyörködtetnek minket. Ha már a világi bölcssek is ennyire fáradoztak az emberi böl-

cseség elsajátításaért, mennyivel inkább kell nekünk megtenni mindent, hogy az isteni bölcseséget megszerezhessük.

De indítson minket erre az is, hogy sokan, de sokan éppen oktalanságuk miatt kárhoznak el, mint Izaiás is mondja: Azért vitetik fogásra az én népem, mert nincsen belátása. (Iz. 5, 13.) És Baruchnál is olvassuk: Mivelhoggy nem volt bölcseségük, elvesztek esztelenségük miatt. (Bar. 3, 28.)

Az okosság feladata az, hogy a szív gondolatait irányítsa, nehogy Istent szem elől veszelve elkalandozzon; hogy elménk ne a teremtményekkel foglalkozzék: hogy akaratunk el ne forduljon Istentől; hogy szándékaink tiszták és ne vegyesek legyenek; ítéleteink és vélekedéseink a jobbra irányuljanak.

Az okosságnak kell irányítania minden szavunkat, tettünket, jártunkat-keltünket, hogy mindezek a kellő célra irányuljanak: a közjóra és

mindenki javulására. Mert mint Salamon mondja: Az ember bölcsesége tündöklék orcáján, (Pred. 8, 1.) más szóval a külső viselkedésén meglátszik.

Aki ilyen rendbeszedett, az magán viseli az igazi bölcsesség bélyegét. Ezért mondotta Szent Bernát: Mindennapos vizsgálattal figyeld meg életedet. Különösen figyelj arra, mennyit haladtál, mennyit fogyatkoztál; milyen vagy szokásaiddban, milyen érzelmeidben, ha ugyan hasonlítasz-e Istenhez, vagy elütsz tőle. Törekedjél, de buzgón a magad megismerésére; mert sokkal jobb ha magadat ismered meg, mintha ezt elhanyagolva a csillagok járását és a fűvek gyógyhatását teszed tanulmányod tárgyává.

Hamis okosságról tesz bizonyosságot az a törekvés, hogy megismerjük a csillagok járását, a fűvek gyógyerejét, a drágakövek csodás hatását, de csak nyereszkeedés miatt. Az ilyen tudás nem épít, csak felfuvalkodtat.

Hasonlóképen hamis okosságra vall a földi ügyekben való ravaszság. Ez már nem is okosság, hanem mint Szent Pál mondja, ostobaság, balgaság: Mert e világ bölcsesége bolondság Isten előtt. (Kor. I. 3, 19.) Ilyenek sajnos igen sokan vannak, azért már az Úr Jézus is panaszkodott: E világ fiai eszesebbek az ő nemükben a világosság fiainál. (Lk. 16, 8.)

És hányan mily ügyesek mindenféle gonoszság kigondolásában, ezer meg ezer új dolgot találnak fel; de vakok, mikor Isten akaratának meglátásáról van szó. Ezekről mondja Jeremiás: okosak, hogy gonoszt cselekedjenek, jót cselekedni pedig nem tudók. (Jer. 4, 22.) Az ilyenek, miként az apostol mondja: Magukat bölcseknek mondván (természetesen azt hiszik is) bolondokká lettek. (Róm. 1, 22.)

9. Erősség.

Az igazi és tökéletes erősség abban áll, hogy amidőn a kevélység,

írigység, harag, bujaság, fösvénység, hiú dicsőség, tetszelgés, testies örömek megkísértik lelküket, uralkodnak magukon, értelmes eszük ezekbe soha bele nem egyezik, hanem azonnal elfojtja azokat. Azért mondja a Bölcs: Jobb — az indulatain uralkodó, a városok hódítóinál. (Péld. 16, 32.)

Sámson erős volt, az oroszánt széjjel tépte, egy számár állkapcsával levert ezer embert, de mégsem volt az erősség birtokában, mert amikor megkívánt egy asszonyt, minden testi erejét elveszítette.

Az van birtokában az igazi erősségnek, aki visszatartja tagjait és érzékeit a tiltott dolgoktól.

Lám, Dávid megölte pusztá kézzel a medvét és az oroszánt, és megölte Goliáthot, de az erősségnek nem volt tulajdonában, mert a szemeit nem tiltotta el a tilos nézéstől.

Hányan mily erősek a böjtölésben, virrasztásban, önsanyargatás-

ban, testüket szőrövekkel, oston-
zással gyötrik; de sajnos már gyen-
gék, amikor lábaikat a bűnös lépé-
sektől, kezüket a tiltott cseleked-
tektől és érintésektől, fülüket az ár-
talmas dolgok hallásától, főleg pe-
dig nyelvüket a kárt okozó, átkos
beszédektől kellene visszatartaniok.
Azért mondotta Szent Jakab: Min-
den vadak és madarak, csúszó-
mászók és egyébfélék természete
megszelidíthető, és meg is szelidí-
tette az emberi természet; de a
nyelvet senki sem szelidítheti meg
az emberek között, nyugtalan go-
nosz az, telve halálos méreggel.
(Jak. 3, 7. 8.) Már pedig a nyelv meg-
fékezése nélkül nincs igazi vallásos-
ság, miként ugyancsak ő kimondja:
Aki pedig magát istentisztelőnek
véli: nem fékeztén nyelvét, hanem
megcsalván önszívét, annak isten-
tisztelete hiábavaló. (Jak. 1, 26.)

Indítson minket igazi erősségre a
lelki édesség megízlelése. Ez ugyanis
megerősíti az ember lelkét a jónak

megcselekvésére, a bajok elviselésére és a bűnök s minden ártalmas dolgok legyőzésére. Mintegy ezt jelképezte Jonathás esete, ki kevés mézet ízlelve, egyszerre felvilágosodott és megerősödött az ellenség üldözésére. És Mózes is annyira megerősödött, amikor Isten látása és a vele való társalgás lelkét édességgel töltötte el, hogy negyven napon át semmiféle testi táplálékra nem szorult.

Mit művel bennünk az erősség? Eszünket megedzi az Isten ismertetése, és érzelmünket az Isten és felebarát szeretésére: lelkünk megerősödik a viszontagságokkal szemben s többé már nem fél tőlük; de a szerencsével szemben is, hogy meg ne tántorodjék. Azután egyre arra lelkesít, hogy a jót szüntelen gyakoroljuk, viszont, hogy a bajok, bűnök erőt ne vegyenek rajtunk, állhatatossá, erőssé tesz minket.

Ilyen erősség töltötte el Szent Pált és Szent Istvánt. Ez az erősség lel-

kesítette Matathiaszt és Eleázárt, Jób-
bot és Dánielt, míg Tóbiást ez tette
állhatatossá. Aki ezt érzi magában,
az bizonyos lehet afelől, hogy az
igazi erősségnek van birtokában.

A hamis erősségnek, sőt a go-
noszság netovábbjának jele, amikor
képesek vagyunk sok és nagy bű-
nöket elkövetni Isten ellen. Erre
nézve mondja Szent Anzelm: Vét-
kezni az nem szabadság, még része
sincs abban. A vétkezés nem ké-
pesség, hanem sokkal inkább kép-
telenség. Mert mindenki megteheti
azt, ami neki nem éppen válik hasz-
nára: de amennyire képes erre, ép-
pen annyira hatalmába keríti őt a
viszontagság és elvetemültség.

Ezért mondja Izaiás: Jaj nektek,
kik hatalmasok vagytok a boritalra,
és erős férfiak a részegeskedésre.
(Iz. 5, 22.) Ilyen erősségük volt va-
lamikor az egyház üldözőinek a ki-
rályoknak és fejedelmeknek, és most
is, meg a jövőben is az antikrisz-
tusnak és csatlósainak.

10. Igazságosság.

Az igazi és tökéletes igazságosság Istennel szemben ez: mindenben megadni az isteni természetnek a köteles dicséretet; minden jóért és tőle nyert adományért, sőt még az elszenvedett bajokért is leróni Isten iránt a kellő hálát; minden elkövetett bűnért és hanyagságért kellő elégtételt nyújtani neki; minden elhanyagolt kegyelem miatt bensőséges bánattal adózni.

Az mondhatja magát igazán igazságosnak Isten iránt, aki hűséges az Istenhez, még pedig mindig és mindeütt, minden parancs és fogadalom megtartásában; aki minden egyes tetteben, és minden időben oly nagy buzgalmat fejt ki, mintha ez egyetlen cselekedetén, az egyetlen pillanaton múlna teljes üdvössége; aki tisztán és egyesegyedül Istenért végzi minden jó cselekedetét, s nem pedig, hogy valakinek kedvében járjon s belőlük a jelen vagy jövő életben haszna le-

gyen; aki Isten minden egyes adományát a kellő hálával fogadja és az adományokat mindig és mindeütt Isten rendelése szerint használja.

Az igazi igazságosság felebarátunkkal szemben két dolgot követel. Az első, hogy sohase tegyünk olyasmit felebarátunknak, amit mi igazság szerint nem akarnánk, hogy másvalaki nekünk tegye: vagyis soha se bántsuk meg, soha se sértjük meg felebarátunkat, se szóval, se cselekedettel, se jellel, se tanáccsal, se vagyonában, se testében, se becsületében; soha ne gyanúsítsuk meg őt rosszal; soha ne kisebbsítjük érdemeit; az ő javát ne rongáljuk, őt meg ne rövidítsük; és a jóban őt soha ne akadályozzuk. Hiszen igazságosság szerint senki nem akarja, hogy vele ilyesmi történjenek.

A második, hogy megtegyük felebarátunkkal szemben mindazt, amit, hogy mások velünk megtegyenek,

igazságosan elvárjuk. Vagyis tiszteljük felebarátunkat, jól vélekedjünk felőle, minden tettét, még a rosszat is jóra magyarázzuk, boldogulásának örvendjünk, kárán szomorkodjunk, vegyük mindig védelmünkbe az ő ártatlanságát, védjük meg őt, mikor nincs jelen, a távollétében. Mert ezeket kiki az igazságosság szerint megkívánja magának.

Azt mondom az igazságosság szerint, mert p. o. a bíró nem akar a tolvaj helyett bitófára kerülni és mégis kénytelen arra ítélni a tolvajt, mert ebben az esetben éppen a nem akarás felel meg az igazságosságnak. No azután a rabló is szívesen ki hagyná magát fosztatni, csak hogy neki is szabadjon rabolni, már pedig ezt tennie nem szabad, mert ezt akarni ellene van az igazságosságnak.

De a megholtakkal szemben is gyakorolnunk kell az igazságot, még pedig úgy, hogy a végrendelet intézkedései útjába akadályt nem gör-

dítünk, — és böjttel, imádsággal és alamizsnával az ő megbízásuk értelmében a lehetőség szerint kínjait enyhítjük és megrövidítjük. Jól mondja Szent Bernát: a böjt, az imádság és az alamizsna megrövidíti a purgatóriumban lévők kínjait, büntetéseit.

Az angyalokkal szemben az tartja meg az igazságosságot, aki az ő üdvös intelmeiket követvén nem késik leróni velük szemben azért a köteles dicsőséget, melyre ugyancsak rászolgáltak a nekünk tett szolgálattal.

Azt mondja Dávid: Az Úr igaz és igazságot szeret. (10. Zs. 9.) Ez serkentsen minket az igazi igazságosságra. De az igaznak Isten a jelen életben reményt és vigasságot is nyújt a zsoltáros szerint: Az igaz örvendeni fog az Úrban és benne bízni. (63. Zs. 11.) Majd meg azt énekli, hogy az igazakat öröm és dicséret illeti: Örvendjetez igazak az Úrban, jámborokhoz illik a dí-

cséret. (32. Zs. 1.) A Bölcs pedig azt mondja: Akkor az igazak nagy állhatatossággal fognak állani. (Bölcs. 5, 1.) — vagyis mikor ítéletre jő az Úr, ők bizton lépnek ítélőszéke elé. És azután az örök élet ígéretét bírják az igazak: Az igazak pedig örökké élnek. (Bölcs. 5, 16.) És bármi jót ígér az Isten a Szentírásban, mindazt elsősorban az igazságosság útján nyerjük meg.

Mit művel bennünk az igazi igazságosság? Helyesbíti ismereteinket és érzelmeinket, hogy mindig Istenben legyenek; akaratumkat, hogy egyezzek az isteni akarattal; szándékainkat, hogy mindig Istenre irányuljanak és hogy mindeneket az Ő dicséretére végezzünk. Éppen így minden szavunk és tettünk mindenkor valami különös és helyes célra irányuljon. Ezekben leljük fel az igazi igazságosság bizonyítékait.

Az igazságtalanságot pedig az bizonyítja, hogy magunk számára foglaljuk le, amik tulajdonképpen Iste-

néi, mint a szeretetet, dicséretet, tiszteletet, bosszút, — vagy pedig azokat, amik felebarátunkat illetik meg, az övék. Oh Istenem, igazgasd lépteimet, — hogy ne uralkodjék rajtam' semmi igazságtalanság. (118. Zs. 133.)

11. Mértékletesség.

Az igazi és tökéletes mértékletesség nem más, mint helyes mérseklése úgy a belső indulatoknak, mint a külső cselekedeteknek.

Az az igazán mértékletes, aki nemcsak a szívét tartja távol a gonosz gondolatoktól és haszontalanságoktól: hanem még a jókban is mértéket tart, nehogy a jó gondolatok gyakrabban és hosszasabban lefoglalják, mint amennyi időre kell. Mert a hivatásbeli gondolatok, bár hasznosak, de nem szabad velük a zsolozsmázás alatt foglalkoznunk, miként Szent Bernát is megmondotta már: A Szentlélek ebben az órá-

ban nem fogad el tőled mást, bármit is nyujts neki, csakis amire akkor kötelezve vagy, ha elhanyagolod azt, amire akkor köteles vagy; és mi mindenkor megtehetjük az ő akaratát az ő sugallatára, az ő szándéka szerint.

Az igazán mértékletes fékezi érzelmeit és szenvedélyeit, indulatait, hogy mikor és mennyire és meddig kell remélnie valamit vagy éppen ne reméljen semmit, vagy mikor, mennyire, meddig féljen valamitől vagy elűzzön minden félelmet; hogy örvendezzen-e, bánkódjék-e valamin, vagy ne és mennyire és meddig; hogy szeressen-e, gyűlöljön-e, szégyenkezzék-e vagy ne és mily mértékben, mennyi ideig.

Hasonlóképpen féken tartja értelmét, nehogy a kelleténél hosszabb ideig foglalkozzék valaminek felfogásával.

Korlátok közé szorítja akaratát is, hogy minő és mekkora legyen; és szándékát is, hogy milyen és

mekkora terjedelmű, és mely célra irányult legyen. Sőt szabad akaratát is mértékre teszi, hogy megállapítsa, mennyire kell a jót választania, és mennyire kell a rosszat elvetnie.

Az igaz mértékletesség féken tartja a nyelvet és meghatározza, hogy mikor szóljunk, mikor hallgassunk és meddig, vagyis megfelelő időben; hogy kivel váltsunk szót, vagyis nem gyanús emberekkel; hogy hol és mikor beszéljünk, vagyis ne gyanús helyen és időben; hogy hogyan társalogjunk és mennyit vagyis éretten súly, szám és mérték szerint; hogy miért emeljünk szót, vagyis a szükség és haszon szempontjából; hogy milyen ügyekben nyissuk meg ajkainkat, vagyis a lélek és test ügyében, érdekében.

De fékezi tetteit, szokásait, a test minden mozdulatát is, hogy az apostol szerint: Minden tisztességesen és rend szerint legyen. (Kor. I. 14, 40.)

Indítson minket erre az igazi mértékletességre a legbölcsebb isteni be-

rendezés, mely mindeneket mérték, szám és súly szerint állított össze. És éppen ez az isteni rend azt követeli tőlünk, hogy minden cselekedetünk, szokásunk és életünk, mérték, szám és súly szerint legyen eligazítva, vagyis történjék és legyen az Atya erejében, övé a mérték, történjék a Fiú erejében, övé a szám; történjék a Szentlélek erejében, övé a súly.

De az apostol példája is serkent sen minket mértékletességre. Ezt írja ugyanis: Ne legyetek botránkozásul se a zsidóknak, se a pogányoknak, se az Isten anyaszentegyházának; és amint én is mindenben mindennek kedveskedem, nem keresvén, ami nekem hasznos, hanem ami sokaknak, hogy üdvözüljenek. (Kor. I. 10, 32. 33.) Ő valóban mértékletes volt, mert senkit meg nem sértett és mindenkinek tetszeni igyekezett.

Az igazi mértékletesség bizonyítékával az rendelkezik, aki mértéket

tart ételben, ruhában, alvásban, minden testi kényelemben és ideiglenes vigasságban és ezek dolgában nem enged meg magának semmi feleslegest, semmiféle rendetlen ragaszkodást, hanem egyesegyedül csak a szükségesre szorítkozik.

Az igazán mértékletes mindenben rendet igyekszik tartani, kivéve az Isten iránt tanúsítandó szeretetet, dicséretet és hálaadást, mert mint írva van: Nagy az Úr és igen dicséretes (47, Zs. 2.) és éppen ezért mód, mérték és végnélkül kell őt szeretnünk és dicsérnünk.

A mértéktelenségről az tesz tanúságot, hogy félszeg szokásainkkal a velünk együtt lévőket zavarjuk és háborgatjuk és senkihez semmiben sem alkalmazkodunk; mert csak azt helyeseljük, ami nekünk tetszik és csakis ezt akarjuk mindenáron keresztül erőszakolni, ha senki sem szívelheti is, sőt még magunknak is terhünkre esik.

Erre nézve mondotta Szent Ágos-

ton: „Megparancsoltad Uram és így is történt, hogy minden rendetlen lelkület magában hordozza a maga bűnhődését“. Hát még mennyire kínos ez másokra nézve! Izmael is ilyen volt, mert azt olvassuk róla: Ez szilaj, ember leszen, az ő keze mindenek ellen, és mindenek kezei ő ellene. (Móz. I. 16, 12.)

12. Részvét.

Az igazi és tökéletes részvét Istennel szemben abban áll, hogy szüntelenül fáj a szívünknek, hogy annyi bánatalom érte Istent a múltban, és hogy még mindig annyi méltatlansággal illetik őt és az ő barátait, már pedig, aki Isten barátait bántja, mintegy Isten szemefényét bántja. Lám, amikor Krisztus a keresztfán haldoklott, még az elemek is mind vele együtt bánkódtak, gyászoltak.

Felebarátunkkal szemben pedig akkor vagyunk részvéttel, mikor

együttérzünk velük, de szívből, úgy a lelki, mint a testi viszontagságokban, gyötrelmekben. Példát adott erre az apostol, amikor így ír: Kicsoda szenved, hogy én ne szenvednék? (Kor. II. 11, 29.) vagyis miként a Glossa magyarázza: Kicsoda gyenge a hitben vagy valamely erényben és én ne érezném át annak fájdalmát? vagyis ne érezném azt éppen olyan fájdalmasan, mintha saját magamról volna szó? Kicsoda botránkozik meg valami kellemetlenségen, hogy én ne égjek a részvét tűzében?

A purgatóriumban lévőkkel szemben is igaz részvéttel tartozunk, és ez abban áll, hogy kínosan gyötör minket a keserű büntetés, melyet szenvedniök kell, különösen pedig az, hogy mindaddig nem láthatják és nem élvezhetik az Istent; és hogy ez idő alatt nem is dicsérhetik teljesen az Istent, miért is gyötrellem és részvét hatása alatt szüntelenül és buzgón arra kérjük az Istent, hogy kegyeskedjék őket eme nagy

kínokból és gyötrelmekből kiszabadítani.

Az igazi részvétet váltsa ki bennünk Krisztusnak irántunk való mérhetetlen részvéte, hiszen Szent Ágoston szerint, annyira siet a bűnöst lelkiismeretének mardosásától megszabadítani, mintha inkább gyötörné őt e szerencsétlen iránt érzett részvét, mint a maga iránt való szájalom. S nemcsak együtt szenvedett, hanem a próféta szerint: Bágyadságainkat ő viselte s fájdalmainkat ő hordozta. (Iz. 53, 4.)

De erre ösztönöz minket a test tagjainak természete is, miként az apostol mondja: Ha az egyik tag valamit szenved, együtt szenvednek minden tagok. (Kor. I. 12, 26.)

De a kettős haszon is, mely a részvétekből fakad, kell, hogy minket részvétre serkentsen. Mert a részvét megerősít minket abban a szeretetben és Krisztus társuralkodójává avat. Mert így szól a Bölcs: Ne hagyd a sírókat vigasztalás nél-

kül, és keseregj a kesergőkkel. Ne resteld a beteget meglátogatni, mert ezek által erősödöl meg a szeretetben. (Sir. 7, 38. 39.) És az apostol azt mondja: Ha szenvedünk, együtt országlunk is. (Tim. II. 2, 12.) De nagyon ritka erény ez a részvét, mert az Úr is panaszkodik a Zsoltárosnál: És vártam, ki szánakozzék, és nem volt; és ki megvigasztaljon és nem találtam. (68. Zs. 21.)

Az igazi részvét jele, amikor nemcsak barátaink hanem ellenségeink bajában is együtt érzünk velük. Lám, József is minden egyes testvére fölött sírt, pedig ők adták el harminc dénárért. Dávid pedig hangos zokogással siratta meg Saul halálát, pedig hányszor meg akarta őt ölni; sőt mi több gyászénekekre tanította meg Izrael fiait, hogy vele együtt gyászolják őt. S amikor meghalt Absalon, aki őt országától megfosztani akarta, fedett fővel gyászolta őt, s egyre így siránkozott: Én fiam, Absalon! Absalon, én fiam!

Ki adja meg nekem, hogy meghaljak éretted? Absalon én fiam! Én fiam, Absalon! (Kir. II. 18, 33.) Éppen így Jób is: Sírtam valaha azon, — úgymond — ki nyomorult volt, és szánakozott lelkem a szegényen. (Jób. 30, 25.)

Hamis részvétről tesz tanúságot az, amikor szóval ugyan részvétünket tolmácsoljuk, sőt arcunk bánkódást mutat; de szívünkben örvendezünk felebarátunk baján, gyötrelmén; vagy amikor nem igyekezünk felebarátunk bánatát enyhíteni, pedig módunkban állana vagy bár tehetnénk, nem fékezzük meg az őt gyötrellemmel illetőket, sőt mi több jellel, szóval, cselekedettel még csak inkább erre buzdítjuk, ingereljük őket.

13. Békesség.

Az igazi békesség Istennel szemben az; mikor őt érzéünk, minden tagunk használata és minden külső

és belső cselekedetünk az eszünk szava szerint igazodik ; amikor minden gondolatunk, vágyunk, akaratunk, szándékunk és egész külsőnk az ész parancsa alatt áll, ez az ész pedig teljesen Isten akaratának van alávetve. Mert valahányszor a jól beállított józan ész ellenére cselekszünk bármit is, ez lelkünk békéjét azonnal megzavarja.

Szent Pál azt mondja : Megigazulván tehát a hit által békességünk legyen az Istennel. (Róm. 5, 1.) A Glossa tovább fejtegeti, hogy kinek is van igazi békessége az Istennel. Annak, aki Istennek az ő akaratával ellenkező parancsai ellen nem zúgolódik ; annak, aki teljesíti Isten parancsolatait, és a maga szabad akaratát az isteni parancs teljesítésére hajlítja. Mert az igazi békeség nem más, mint egyezni a jó erkölcsökkel és hadilábon állani a hibákkal.

Az igazi békességet felebarátunkkal szemben akkor tanúsítjuk, amikor

legfőbb törekvésünk, hogy senkit semmiféle alkalomból szánt-szándékkal ne háborgassunk. Mert aki szándékosan mást háborgat, háborúság nélkül soha egy percre sem lehet el. Miért? Mert vagy az, akit zavar, hacsak teheti, bosszút áll ezért; ha pedig bosszút nem állhat, elpalástolja ugyan, de máskorra halasztja. Azonkívül mindig furdalja a lelkiismeret és a megtörtént háborítás tövise.

Az keresi az igazi békét, ki állandóan csakis önmagát kíséri figyelemmel; aki mindenkit meghagy a maga véleményében, aki minden ideiglenes és mulandó gondot sutba vetve, egyedül az Isten szemlélésében nyugszik meg. Mert csakis ebben található meg az igazi békeség, mint Szent Ágoston is mondotta: Magad miatt teremtetél minket Uram! és nyugtalan a mi szívünk, míg csak meg nem nyugszik tebenned.

Két nagy haszon indítson minket az igazi békeség szeretetére. A lelki

édesség és nyugalom, mely a békével jár ; mert ez az édesség mintegy előíze, kezdete az örök nyugalomnak és édességnek, és mert a lélekben örök és állandó lakhelyet készít Istennek, ő ugyanis éppen szerfeletti szelídsége miatt csakis a nyugodt szívben talál helyet és abban nyugszik meg, miként maga megmondotta : Emiatt békességben alszom és megnyugszom. (4. Zs. 9.) Majd ismét: És békességben vagyon az ő helye, (75. Zs. 3.) mondatja a zsoltárossal. De ugyanezt mondja az apostol is : Békességben éljetelek és a béke és szeretet Istene lesz veletek. (Kor. II. 13, 11.)

Szent Jeromos megmondja az efezusiakhoz írt levél magyarázatában, hogy mi őrzi meg az igazi békességet : Ha egymás javát kölcsönösen szeretjük, ha elviseljük a végső aratásig a bűnöket, melyeket a tiszta búza kára nélkül ki nem gyomlálhatunk vagy pedig alig remélhetjük azok kiirtását, a remény erre igen

kevés a javítandók részéről; ha még a tökéletesség műveit is készek vagyunk elhagyni, nehogy a gyengéket megbotránkoztassuk olyan dolgokban, miket szabadságunkban áll megtenni vagy elhagyni.

Az igazi békesség tanúbizonyságával az rendelkezik, aki kerül minden olyan helyet, minden olyan embert, minden olyan cselekedetet, melyek valószínűség szerint lelki háborodásra vezethetnek.

Az igazi békességnek legbiztosabb bizonyítéka az, hogy Istennek parancsait és a fogadalmakat mindig és mindenütt megtartjuk, a zsoltáros igéi szerint ugyanis: Sok békességük van törvényed szeretőinek. (118. Zs. 165.) De a legigazibb békének jele az, hogy elménket mindenben alávetjük a léleknek.

A hamis békesség tanúbizonysága, amikor valaki nem irtja ki a megháborodás összes gyökereit, mert ezek újra meg újra kihajtanak. Ilyen gyökerek: az önösakarat, a szaba-

dos lelkület, a különcködés, a tetszés-hajhászat, de ezekről másutt írtam.

Az sem igazi békeség, amelyet nem a magunk erénye folytán, hanem mások kegyéből élvezünk. P. o. vannak, kik amíg semmiféle ellenkezéssel sem találkoznak, nagy békének örvendenek; mert hisz mindenben feltalálják, ami nekik tetszik. De forduljon elő valami, amit nem ők gondoltak ki, vagy nem találkozik tetszésükkel, azonnal elvesztik szívük békességét. Ez esetben nem bennünk van a békesség erénye, hanem inkább a kívülők állókban. Éppen ezért ettől a békétől a kívülállók akkor foszthatják meg, amikor akarják. Már pedig azoknak, kik az igazi békességet óhajtják nem arra kell figyelemmel lenniök, hogy mások mit csinálnak, mit beszélnek, hogy hízelegnek-e vagy becsmérelnék, hanem mindig arra kell gondolniok, ami békességet ad. És így a békesség erénye bennük igazán és végeszakadatlan megmarad.

14. Irgalmasság

Az igazi irgalmasság három tényezőből áll: adni, megbocsátani, önkéntesen több jót tenni.

Az igazán irgalmas szívű, amíg csak van valamije, az arra szorulóknak a szükségeseket megadja. Ha nem cselekedné ezt, nem teljesítené az igazi irgalmasságot. Mert ar. Szent János ezt mondja: De már adtál egyszer mondod: ez még nem alamizsna. Mert soha sem teljesítéd ebéli kötelességedet, hacsak mindaddig, amíg van valamid, segítségre nem sietsz a nyomorgónak. Mert a balga szűzeknek is volt lámpájuk, volt olajuk is, de nem elegendő mennyiségben.

Ilyen irgalmasság lakozott Jóban, mert mint maga mondta: Ha megtagadtam a szegényektől, amit kívántak, és az özvegy szemeit epedni hagytam; ha egyedül ettem meg a falatomat és az árva nem evett abból; mert gyermekségemtől velem

nőtt a könnyörülés és anyám méhéből jött ki velem. — Mert nem maradt kint a zarándok és ajtóm nyitva állott az utasnak. (Jób 31, 16.-18, 32.)

Azt mondja Szent Gergely: Semmiféle irgalmasságot nem gyakorol az, ki oda adja vagyonát, de már nem bocsátja meg a sérelmeket. Azért az igazán irgalmas szívű önként, még mielőtt kérnék, szívből megbocsát minden bántalmazást; és soha nem szándékozik bosszút állni sem személyesen, sem mások útján. Sőt az igazán irgalmas szívű készebb a megbocsátásra, mint az őt megbántó a bocsánatkérésre. Mert az igazán irgalmas szívnek jobban fáj a megbántónak a bűne, mint az őt ért sérelem.

Lám Dávid is szívből megbocsátotta Semeinek, pedig az nem is kérte erre, hogy őt menekülése közben megátkozta és kövel dobálta; sőt megtiltotta még azt is, hogy őt ellenségei megöljék. Hagyjatok békét neki, mondotta, hadd átkozzon

az Úr parancsai szerint ; talán megtekinti az Úr nyomorúságomat és jót ad nekem az Úr e mai átokért. (Kir. II. 16, 11, 12.) Éppen így József is megkönyörült testvérein, mielőtt azok erre kérték volna, és síra mindeniken. (Móz. I. 45, 16.)

De még ez sem elégíti ki az igazán irgalmas szívűt, hanem csak ha bántalmazói számára könyörgéseivel bocsánatot nyer Istentől. Így Mózes is, mikor a zsidók őt megkövezni akarták, számukra kegyelmet eszközölt ki: Bocsásd meg nekik e vétet, — így könyörgött — vagy ha ezt nem cselekszed, törölj ki engem a te könyvedből, melyet írtál. (Móz. II. 32, 31, 32.)

Szent István vértanú a kövezőiért, s maga az Úr Jézus keresztfeszítőiért könyörgött, hogy ők bocsánatot és kegyelmet nyerjenek Istentől. Mert mindkettő utolsó imádsága ez volt: Bocsásd meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek. Ebben az imádságban mintegy mentegetik azo-

kat, akik ugyancsak kegyetlenek voltak velük szemben. Mert szinte ezt mondják: Nincsenek eszüknél, maguk sem tudják, mit cselekszenek; azért ne is tulajdonítsd nekik vétkül, hanem kegyelmesen irgalmazz nekik.

Az igazi irgalmasság szeretetére ösztönözzön minket az, hogy az Isten is már természeténél fogva legfőképpen irgalmas, és az irgalmasságot másokban is módfelett szereti, miként megmondotta: Elmenvén pedig tanulókat meg, mit tesz az: Irgalmasságot akarok és nem áldozatot. (Mt. 9, 13.)

Indítson minket irgalmasságra az is, hogy az irgalmas Isten az irgalmatlan embereket irgalom nélkül ítéli meg az ítélet napján, mint Jakab apostol írja: Mert irgalom nélkül való ítélete lesz annak, ki irgalmasságot nem cselekedett. (Jak. 2. 13.)

Az irgalmas szívűek pedig bőségesen megnyerik Isten irgalmát: mert „Az Úrnak ad kölcsön, ki a

szegényen könyörül, (Péld. 19, 17.) vagyis bármit is adott a szegényeknek, visszakapja bőséges kamattal és nyereséggel.

Az irgalmasság hatása, műve ez: Helyet készít számunkra Istennél érdemeink arányában a Bölcs ígéje szerint: Minden irgalmas tett helyet készít, kinek-kinek az ő cselekedeteinek érdeme szerint. (Sir. 16, 15.)

Igazi irgalmasságra vall az, amikor valaki megvon magától mindent, mire életének fenntartása végett nincs szüksége, ezenfelül folyton sokszor erején felül is adakozik, csak hogy a szükölködőknek többet adhasson.

A hamis irgalmasság bizonyítéka, amidőn más szükségén tehetségünk szerint nem segítünk, hanem csak kenetteljes szavakat mondunk. Ezért mondja Szent Jakab apostol: Menjetek békével, melegedjete meg, és lakjatok jól: (mondjátok) de nem adtok nekik testi szükségre valókat, mit használ az? (Jak. 2, 16.) Jól

mondja Aranyszájú Szent János: Szükséges, hogy a magadéból se légy oly szűkmarkú; de amidőn az Úr reád bízott vagyonáról van szó, miért vagy annyira fukar?

Hamis irgalmasság az is, amikor megbocsátunk az ellenünk vétőknek, mert bosszút állni már nem tudunk; vagy megbocsátunk ugyan, de nem igaz szeretetből, hanem azért, mert tudjuk, hogy Isten sem bocsát meg nekünk, hacsak előbb mi meg nem bocsátunk; vagy szóval ugyan esedezünk megbántóinkért, de azért benső örömet érzünk azok megszégyenülésekor.

15. Egyesség.

Az igazi egyesség Istennel szemben abban áll, hogy jó és balsorsban egyesülünk Isten akaratával, és a lehetőség szerint utánozzuk Jézus Krisztus isteni szokásait és példáit. Aranyszájú Szent János ugyanis így ír: Nincs méltóságosabb és méltóbb do-

log, minthogy az ember utánozza alkotóját; és saját tehetsége szerint véghez vigye az isteni művet. Ezt az egyességet kéri számunkra az Úr életének utolsó perceiben: Hogy mindnyájan eggyé legyenek — könyörög, — amint te Atyám Énbenem és Én Tebenned, úgy ők is Mibennünk eggyé legyenek. (Já. 17, 21.)

Az igazi egyesség felebarátainkkal szemben ez: Mindenkiel és mindenben ugyanúgy gondolkozzunk, ugyanúgy érezzünk mindazokban a dolgokban, mik Istenre vonatkoznak; miként az ősi egyházban is a hívők sokaságának egy szívük és egy lelkük volt. (Ap. cs. 4, 32.) Természetesen csak azokban a dolgokban, mik Istenre vonatkoznak.

Továbbá, hogy alkalmazkodjunk ételben, italban, alvásban, szokásokban és cselekedetekben másokhoz, amennyiben ezek nincsenek Isten parancsa, vagy a fogadalmak, vagy a tökéletesség ellen, hogy így sokakat megnyerjünk; miként az apos-

tol mondja önmagáról: Az erőtle-
nekkel erőtlenné lettem, hogy az
erőtleneket megnyerjem; mindennek
mindene lettem, hogy mindenkit üd-
vözítsek. (Kor. I. 9. 22.)

Az igazi egyesség szeretetére bír-
jon minket az, hogy Isten előtt igen
dicséretes és felettébb tetsző a test-
vérek egyessége, miként Ő maga
megmondotta Salamon ajkaival: Há-
rom dologban telt kedve lelkemnek,
melyek kedvesek az Isten és embe-
rek előtt; ezek: az atyafiak egyessége,
a felebaráti szeretet, és az egymás-
sal jól egyetértő férfi és asszony,
(Sir. 25, 1.) Mert a gyarló és nyo-
morult emberek ekkor azt tartják
meg a földön, mit az angyalok nem
akartak megtartani az égben.

De csábítson minket erre az a
buzgalom, mellyel Jézus Krisztus
egyességet hozott létre Isten és az em-
berek között; azután az apostolok
között is, amikor azon vetélkedtek,
hogy ki látszik közülük nagyobb-
nak; és akkor is, amikor a többi

apostolok megsértődtek Jakab és János eljárásán, mivelhogy ők Krisztus jobbára s baljára akartak ülni. Az ilyen esetekben Krisztus állította helyre közöttük az egyességet.

Az Istennel szemben való igazi egyességnek az a bizonyysága, hogy a lelkiismeretünk nem vádol bennünket, hogy nem vagyunk súlyos bűnökbe bonyolódott emberek, miként megmondotta az Apostol is önmagáról: Semmiben sem vádol lelkiismeretem. (Kor. I. 4, 4.) És Jób is mondja: Nem vádol engem az én szívem teljes életemben (Jób. 27, 6.) De bizonyság erre az a buzgó vágy is, hogy Istennek rendelése szerint minden jóban előre haladjunk teljes életünkben.

A felebarát iránt való igazi egyességnek az tudja felmutatni a bizonyítékát, aki mindenkivel szemben oly szentül viselkedik, hogy senki ne tudjon reá panaszkodni, sőt még csak rossz szót se tudjon róla mondani. Mindkettőt elmond-

hatták magukról Keresztelő Szent János szülei, mert: Isten előtt pedig mindketten igazak valának, járván az Úrnak minden parancsaiban és igazságaiban feddhetetlenül. (Lk. 1, 6.) Tehát sem Isten, sem az emberek nem panaszkodhattak reájuk.

Úgyancsak mindkettőt elmondhatta magáról Judit is, kiről írva vagyon: Mindeneknél igen jó hírnévben állott, mert igen félte az Urat, és nem vala, ki rossz szót szóljon felőle. (Jud. 8, 8.)

Az Isten és az emberek között való hamis egyességről tanúskodik az, amikor nem valami buzgón vizsgáljuk meg lelkiismeretünket, és ennek folytán téves lelkiismeretből azt hisszük, hogy tetszünk az Istennek, pedig valójában mindenben csak visszatetszünk neki.

Az Isten és az ember között való egyenetlenségről tesztanúbizonyyságot az is, amikor semmiképpen sincs kedvünkre az isteni intézkedés a teremtmények dolgában, nem tudjuk

helyeselni Jézus Krisztus isteni erényeit, példáit és szentséges műveit, cselekedeteit. Azért van megírva: Nem tetszik Istennek, amikor nem tetszik az Isten.

Bizonyíték a felebaráttal szemben való hamis egyességre, amikor bántja szívünket mások jócselekedete, és szent viselkedése, bár szóval nem egyszer dicsérjük azt.

Az egyenetlenkedés jele pedig ez: A magunk véleményét elébe helyezzük másokénak, mindig arra törekszünk, hogy mások is a mi véleményünket fogadják el, sőt mindenképpen keresztül akarjuk ezt vinni, és eltökélt szándékunk, hogy soha a magunk véleményét nem egyeztetjük össze mások véleményével.

16. Ernyedetlen kitartás.

Az igazi és tökéletes ernyedetlen kitartás az, mikor az ember sem a jó, sem a balsorsban a tökéletességtől el nem téríthető. Amiként

Jób is tett, miként róla írva vagyon: Míg el nem fogyom, nem távozom el ártatlanságomtól, igazolásomat, melyet tartani kezdettem, el nem hagyom. (Jób. 27, 5, 6.) Mert az ilyen ernyedetlen kitartású embert sem a fenyegetések, sem a hízeltételek nem képesek arra bírni, hogy megszegje fogadalmát és az isteni parancsokat, Miként a Machabeusokról is olvasuk, hogy ez a hét testvér sem szegte meg azokat, pedig kivágták nyelvüket, lenyúzták fejbőrüket, levágták kezük és lábuk fejét, sőt élve forró olajba főzték őket. És Eleazár, az aggastyán sem akarta még csak színleg sem megenni a tiltott húseledeleket, hanem kijelentette, hogy inkább a pokolba száll alá.

Az beszélhet igazi ernyedetlen kitartásról, aki sohasem szűnik meg Istent dicsérni, miként írva van: Áldom az Urat minden időben, az ő dicsérete számban lesz mindenkoron. (Zs. 33. 2.) Aki soha fel nem

hagy az előrehaladás forró vágyával. Mert mint Szent Leó pápa mondja: Senki sem olyan tökéletes és szent, hogy még tökéletesebbé és szentebbé ne lehetne. Majd ismét: akkor esünk az ellanyhulás veszedelmébe, amikor letettünk az előrehaladás vágyáról.

Serkentsenek minket igazi, ernyedetlen kitartásra a szent vértanúk, különösen a szent szűzek, akik ernyedetlen kitartásukkal gyengébb nemük dacára is kiérdemelték az örök dicsőséget.

De méginkább ernyedetlen kitartásra kell bennünket ösztönöznie a zsidók, eretnekek makacsságának, és a gonosz emberek gonoszságukban való megrögzöttségének, pedig ezek hitetlenségük és a gonoszságukban való megátalkodottságuk miatt itt e földön kegyetlen lelkiismeretfurdalást éreznek, a másvilágon pedig rettenetes testi és lelki büntetés vár rájuk.

Az igazi ernyedetlen kitartás jele

az, hogy nem szününk meg cselekedni azt, ami Istennek tetszik, ha mindjárt el is kellene emiatt veszíteni életünket, vagyonunkat. Így Tóbiás is csak tovább temetgette a halottakat, pedig Sennacherib király őt emiatt minden vagyonától megfosztotta, sőt megöletését is megparancsolta. Dániel sem szűnt meg a tilalom ellenére is tovább imádkozni. Az apostolokat Krisztus feltámadása után hiába ostromozták meg, még halállal is hiába fenyegették meg, csak tovább hirdették Krisztust; sőt Péter és János szembe mondták ellenfeleiknek: Ha méltó-e Isten színe előtt inkább titeket hallgatni, mint Istent? Magatok ítéljétek meg. (Ap. cs. 4, 19.) Így beszéltek Péter és az apostolok is: Istennek inkább kell engedelmeskedni, mint az embereknek. (Ap. cs. 5. 29.)

Az ingatagság jele, mikor az emberek kegyéért, vagy hogy valami nyereségre tegyünk szert, letérünk az igazság útjáról. Így tett Balaam,

ki, mert megvesztegették, és mert Balakkal jó barátságban volt, Isten parancsa ellenére is meg akarta átkozni Izrael népét. Vagy amikor az ideiglenes anyagi javakat féljük és emiatt az evangéliumi gazdag ifjú példájára szomorúan eltávozzunk az Úrtól, pedig az neki a tökéletességet ajánlotta; mivel hogy sok kincse, vagyona volt és ezeket szerette. Vagy amikor életünket féljük, miként az apostolok is elmenekültek az ő szeretett Uruk, Jézus Krisztus mellől, elfogatása idején. Nem így tett Matathias, mert ő megvetette az Antiochus király követői által tanúsított tiszteletet, meg a felajánlott ajándékokat, mindenét ott-hagyva a hegyekre futott, hogy megtartsa Istennek törvényét. Amikor továbbá sem a barátság köteléke, sem a földiek elvesztésének félelme nem térít le minket az igazság ösvényéről. A miként Szent Istvánt sem térítette le erről az igaz ösvényről még az élet elvesztésének félelme

sem, hanem égre nézve a kövek súlya alatt is szilárdan megmaradt Krisztusban. Hasonlóképpen Szent Pál is, mert nyíltan kijelentette: Hiszen én nemcsak megkötöztetni, hanem meghalni is kész vagyok Jeruzsálemben az Úr Jézus nevéért. (Ap. cs. 21. 13.)

17. Bőkezűség, adakozás.

Az igazi és tökéletes bőkezűség abban áll, hogy tehetségünk szerint minden szűkölködőnek vidáman nyújtunk anyagi segítséget; sőt lelki javakban is örömet részesítjük azokat, kik erre rászorulnak és minket felkeresnek, örömet gyóntatunk, prédikálunk, tanítunk, tanácsot adunk, — sőt mi több, nemcsak azoknak vagyunk készek ezeket nyújtani, kik kérik, hanem az apostol intelme szerint a tanításban és igehirdetésben alkalmasan és alkalmatlanul azokat is részesítjük, akik ezt nem kívánják, vele nem törődnek, — és azu-

tán imádkozunk, esedezünk, siránkozunk még azokért is, kik erről mit sem tudnak, kik ezeket nem is akarják. De az igazán bőkezűt még ez sem elégíti ki, hanem csakis az, hogy tanulását, elmélkedéseit, és minden szent cselekedetét állandóan felebarátjának üdvösségéért ajánlja fel.

Indítson minket e bőkezűsége az a kívánság, hogy Istenhez hasonlóvá legyünk, mert hiszen az Isten is mindenkinek, még a nem kérőknek is megadja ideiglenes és lelki adományait, és mindezek felett részesíti őket szeretett Fiának, Jézus Krisztusnak szent testében és vérében. S nem elégedik meg azzal, hogy egyszerűen adományait ossza ki, hanem minden egyes adományában önmagát is odaadja mérték nélkül.

Bőkezűségét szinte ránk kényszeríti, mert senkitől sem tagadja meg javait, bármennyire ellenséges indulattal viseltessék is irányában. Sőt éjjel nappal többször és több-

szőr részelteti ajándékaiban, bármennyire megbántotta is őt valaki.

Bőkezűségének fényesbizonyítéka, hogy nem tudja magát visszatartani a lelki javak kiáradásától, mihelyt alkalmasnak talál valakit arra, hogy azt befogadja; bár isteni bölcsesége folytán előre tudja, hogy az illető ez ajándékokat már a másik percben elveszti, vagy ellenük állandóan küzd, vagy éppen az ő megbántására fordítja.

A bőkezűségre kell minket bírnia annak is, hogy tulajdonképpen másé az, amit adunk. Régi közmondás, hogy a széles szíjakat idegen bőrből hasítják. Azért mondotta ar. sz. János: Az is szükséges, hogy a magadéból ne légy fukar, de miért vagy oly szűkmarkú, mikor az Úrtól reádbízott vagyonról van szó?

Az igazi bőkezűség bizonyítéka ez: adjuk a magunkét az arra szorultaknak vidáman, a más érdeme nélkül, ingyen, a viszonzás reménye nélkül. Így adta az Úr Jézus is ön-

magát és mindenét. Ez már a legnagyobb tökéletességre vall. Az igazán bőkezűt nem is elégíti ki az, hogy a magáéból ad, hanem felebarátjának üdvére, szükség esetén, még halálra is adja magát, miként Szent János tanítja: Abból ismertük meg az Isten szeretetét, hogy ő életét adta miérettünk; nekünk is életünket kell adnunk atyánkfiáiért. (Jn. I. 3. 16.)

Elsősorban az előljárók vannak erre kötelezve. Ilyen bőkezű volt Szent Pál, ki így ír: Én pedig igen örömetáldozok és azonfölül magamat is fölálldozom a ti lelkeitekért. (Kor. II. 12. 15.) És ismét: Naponként meghalok, atyámfiái, a ti dicsőségtekre, (Kor. II. 15. 31.) vagyis halálveszedelmeket állok ki érettetek.

Az igazán bőkezű viszontszolgálat reménye nélkül mindent odaad az Úrnak, magát s amije van, s amit adhatna, az Isten dicséretének örök gyarapítására, minden egyes angyalnak és szentnek örök vigasságára,

minden egyes bűnösnek megtérésére, minden egyes igaznak és tökéletesnek a tökéletességben való megmaradására és megerősödésére, minden egyes purgatóriumban szenvedőnek büntetései enyhítésére és megrövidítésére.

A hamis bőkezűséget elárulja az, hogy adunk ugyan a magunkéból, de csak azért, hogy mások dicsérjenek, hogy mások adakozásukkal meg ne szégyenítsenek vagy hogy már megszabaduljunk a szegények zsidongásától. De ekkor kárba vett a tett is, az érdem is.

Hasonlóképpen hamisan bőkezű az, aki kényszerűségből, vagy kegyhajtászatból ad a magáéból, vagy mert a jelenben kegyet, a jövőben dicsőséget remél általa; vagy mert bírói ítélet kötelezi erre, s ezt megszegni büntetlenül nem lehet.

18. Igazság.

Igazi igazság az, amikor a gondolat, szó és cselekedet egyezik, ami-

kor azt mondjuk és azt cselekedjük, amit szívünkben érzünk. Erre szólít fel bennünket az apostol: Legyetek az én követőim, atyámfiak, és figyeljetelek azokra, akik aszerint élnek, amint bennünk példátok vagyon. (Filip. 3. 17.) Vagyis utánozzátok őket. S a Glossa hozzá teszi: Azaz amiként én hiszek, tanítok és élek.

Az az igaz ember, aki Istennel és minden emberrel szemben változatlanul megtartja minden fogadalmát, ígéretét, — és minden egyszer kimondott szavát be is tartja, hacsak bölcs okokból néha azon változtatnia nem kell, miként Szent Izidor tanítja: Rossz ígéretedet ne váltsd be, a gyalázatos dolgokban változtasd meg elhatározásodat. Így egyes esetekben maga az Úr is megváltoztatta ítéletét, p. o. Ezechiás és a niniveiek esetében. Mert Izaiás útján előre megmondotta Ezechiél halálát, de siránkozására mégis 15 évig életben hagyta. Jónás útján pe-

dig azt hirdette, hogy negyven nap mulva felforgatja, elpusztítja Ninivét, de a király és a nép megalázódása után állni hagyta.

Az igazság szeretetére indítson minket az, hogy Krisztus maga az igazság, és hogy az igazság mindenkor magában véve is szeretetre méltó valami. És bár nem egyszer nehéz, sőt elviselhetetlen is egyesekre az igazság, de ebben nem az igazság a hibás, hanem az ő gonosz akaratuk, melyet nagyon örömeteljesítenének, ha azzal az igazság szemben nem állana. A tiszta és alázatos emberek előtt kedves az igazság, mert hisz az a tisztaságot javallja, és megvetéssel sujtja a szemérmertlenséget és gögös felfuvalkodást. Nincs is nagyobb ellenségük azoknak az igazságnál, akik meg-rögzöttek az erkölcsi romlottságban és kevélységben.

Ezenfelül az igazság mindent legyőz. Példa erre Esdrás esete. (Esdr. III. 3. 12.) És az igazság megváltoz-

hatatlan, miként az Úr Jézus is mondotta: Könnyebb pedig az égnek és földnek elmúlni, mint a törvényből egy pontnak elveszni. (Lk. 16. 17.) És Máténál is így szól: Mert bizony mondom nektek, míg elmúlik az ég és föld, egy betű vagy egy pont el nem marad a törvényből, míg mind meg nem lesz. (Mt. 5. 18.)

Az igazság bizonyítéka, hogy az igazságtól el nem térünk, sem mások kegyéért, sem a magunk hasznáért, sem vagyonunk vagy életünk megtartásáért; mások előtt nem hamiskodunk, nem takargatjuk azt; soha szándékosan hamisat nem mondunk, ez eszünk ágában sincs; soha egyszer kimondott szavunkat meg nem változtatjuk, ha csak a szükség esete fent nem forog, miként Balaam is tett, így szólván: Ha Bálák házat nekem arannyal és ezüsttel tele adja, sem változtathatom meg Uram Istenem ígését, hogy vagy többet vagy kevesebbet szol-

gáljak. (Móz. IV. 22. 18.) De példák erre Jeremiás, Micheás, Dániel és a többi próféták is, kiket semmiféle módon nem tudtak rávenni arra, hogy csak parányit is eltérjenek szóval vagy tettel az igazságtól.

A hamisság jele ez: mást mondunk, mint amit szívünkben érzünk; szavunkat könnyedén, minden hasznos és szükséges ok nélkül megváltoztatjuk. Nemcsak az árulója az igazságnak — mondja ar. sz. János, ki az igazságot sutba vetve, nyíltan hazugságot mond igazság helyett, hanem az is, aki nem mondja ki szabadon az igazságot, pedig azt szabadon hirdetnie kellene, vagy nem védelmezi szabadon az igazságot, melyért szabadon síkra kellene szállnia; mert ez is elárulja az igazságot. Mert miként a papnak kötelessége, hogy az Istentől hallott igazságot szabadon hirdesse, úgy a nem papnak, a világi hirnöknek is kötelessége, hogy a paptól hallott, de a szentíráson alapuló igazságot

hűségesen védelmezze. Ha nem teszi ezt, elárulója az igazságnak.

19. Szelídség.

Az igazi szelídség vagy jóságosság ebben áll: Lelkünket semmiképpen sem keseríti el a tapasztalt méltatlanság, sőt belső fájdalmunkat külsőleg nem nyilvánítjuk, hanem olyanok vagyunk a zsoltáros igéi szerint: mint a nem halló ember, és kinek szájában nincsenek ellenmondások. (37. Zs. 15.) Követve az Úr Jézus példáját, kiről már Izaiás megjövendölte: És nem nyitotta fel száját. Mint juh viteték megöletésre; és miként a bárány megnyírója előtt elnémul és nem nyitja fel száját. (Iz. 53, 7.)

Azért mondja a Glossa Máté evangéliumával kapcsolatban: Szelíd az, kit nem bánt sem az elkeseredés, sem a keserűség, mert egyszerű hite megtanítja őt minden igazságtalanság elszenvedésére. Szelíd az, kit

nem érint különösen sem a haragtartás, sem a haragos kitörés, hanem mindent egyenlő lelkülettel elvisel. Ennek a nagy erénynek szinte tanítómesterévé avatta magát az Úr, már pedig nem tette volna ezt, ha csak egyike nem lett volna azoknak az erényeknek, melyek a legfőbb tökéletességre vezetnek. Azt mondotta: Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű. (Mt. 11, 29.) A szelíd ember nem indul fel, nem árt senkinek, mégcsak nem is gondol erre. Szelíd ember az, aki uralkodik rossz szokásain. Így szól a Glossa.

Indítson minket a szelídség szeretetére az a boldogság, melyet maga az Úr Jézus ígért ezért, így szólva: Boldogok a szelídek, mert ők bírják a földet. (Mt. 5, 4.) Hitem szerint azt a földet — mondja erre Szent Ágoston, melyről a zsoltáros ezt mondja: Te vagy reménységem, osztályrészem az élők földjén. (141. Zs. 6.) Majd ismét: Boldogok a szelídek,

mert ők bírják a földet, azt a földet, amelyről el nem űzhetők. Erről a földről énekli a zsoltáros: A szelídek pedig öröklenni fogják a földet és gyönyörködnek a béke sokaságában. (36. Zs. 11.) De Péter apostol is megmondja: A szelídeknek dicsőséget fog adni, t. i. az Isten. Éppen azért: Hallják meg ezt a szelídek és vigadjanak. (33. Zs. 3.)

Az igazi szelídségre vall, amikor bensőnk nem zúgolódik a viszonytagságban, mardosóinkat nem mardjuk vissza szavakkal, sőt még arcunkon sem mutatkozik valami elkeseredés, hanem megtartjuk lelkünk nyugalma, hogy Isten mindenkor bennünk lakhasson.

De hamis szelídség már az, amikor az ember kedves, szelíd szavakat mond, szelíd arcot mutat; de a lelke csordultig van keserűséggel.

20. Hit.

Az igaz hit ez: hiszem, hogy az Atya és Fiú és Szentlélek egy igaz

Isten; s e három személyben egy az oszthatatlan Istenség, egyenlő a dicsőség, egyenlően örök a fenség. Mindhárom isteni személy teremtetlen, mérhetetlen, örök, mindenek felett jó, bölcs, mindenható Isten és Úr. Nem három teremtetlen, mérhetetlen, örök jó, bölcs, mindenható vagy három Isten, vagy három Úr, hanem egy teremtetlen, mérhetetlen, örök, jó, bölcs, mindenható egy Isten és Úr. És a három személyben egyik sem korábbi vagy későbbi; mert egyenlően örökkévalók. Nem is kisebb vagy nagyobb valamelyik, mert teljesen és mindenekben egyenlők. De a sajátságokban mégis különböznek. Mert az Atya nem született, senkitől sem kapta eredetét. A Fiú azonban az Atyától született, világosság a világosságtól, igaz Isten az igaz Istentől. A Szentlélek pedig sem nem teremtetett, sem nem született, hanem mindkettőtől egyenlőképpen származott.

Az igaz hit továbbá hinni paran-

csolja azt, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus igazi Isten és igazi ember; istensége szerint az Atyától öröktől fogva született, de embersége szerint anyától született időben; és istensége szerint teljesen egyenlő az Atyával, aki lelkét a semmiből, testét pedig a boldogságos Szűz Mária tisztaságos véréből vette. Istensége szerint szenvedésre képtelen és halhatatlan, embersége szerint szenvedőképes és halandó.

Hasonlóképpen, aki az igaz hit birtokában van, erősen és kételkedés nélkül hiszi a hitnek minden ágazatát, melyből hét Jézus Krisztus istenségére, hét pedig az emberségére vonatkozik.

Indítson minket igaz hitre az ószövetségi hívők: Ábrahám, Izsák, Jákob, Mózes és mások hite, valamint a pogányoké és hitetleneké, mint Jóbé, a parázna Ráhábé és másoké. Mert az ószövetségbeliek Istennek csakis ezáltal tetszettek. S mint az apostol mondja: Hit nélkül

pedig lehetetlen kedvesnek lenni az Istennél. (Zsid. 11, 6.)

De a kettős haszon is, mely a hitel jár, szerettesse meg velünk az igaz hitet. Mert az igaz hit mindent megtehet, mindent kieszközöl, mint erről maga az Úr Jézus tanúskodik: Minden lehetséges a hívőnek. (Mk. 9, 22.) És ismét: Mindazt, amit imádkozván kértek, higgyétek, hogy megnyeritek és meg lesz nektek. (Mk. 11, 24.) Majd újra így szól: Bizony mondom nektek, hogyha valaki e hegynék mondja: Indulj meg és merülj a tengerbe, és nem kételkedik szívében, hanem hiszi, hogy megtörténik mind, amit mond, megleszen neki. (Mk. 11, 23.) Így Szent Sándor imájára a Kaspiai hegyek egybetömrültek.

Az igazi hitet csakis a jó cselekedetek buzgó gyakorlása mutatja meg. Mert amiként a test a lélek nélkül holt, a hit is holt cselekedetek nélkül, mint Szent Jakab mondja. (Jak. 2, 26.)

A hamis hit tanúbizonysága ez: Nem hiszünk teljesen a Szentírásban; hanem azt véljük, hogy nem az isteni gondviselésből, hanem vak eset, fátum vagy a természet folyamata folytán történnek mindenek. Azután az, amiről ar. Szent János tesz említést: Nem hisz az az Istenben, aki (Isten jelenlétében) titokban megcselekszi azokat, amiket (emberek színe előtt) nyilvánosan félne elkövetni. De Szent Jeromos is így ír: Nem igazán keresztény az, aki nem mer abban az állapotban meghalni, aminőben élni merészel. Elég baj, hogy hajdan sok mindenféle eretnekségek voltak. Szent Jeromos ezekről így ír: Mi olyan szabad akaratot vallunk, hogy kimondjuk egyszerűs mind azt is, hogy Istennek segédelmére mindenkor reá szorulunk. Mennyire tévednek tehát azok, kik Manicheussal azt mondják, hogy az ember nem kerülheti el a bűnt, valamint azok is, kik Jovinianussal azt állítják, hogy az ember nem vétkez-

het; mert hisz mindkét esetben kizárják a lélek szabad elhatározását, a szabad akaratot. Mi azonban azt mondjuk, hogy az ember mindenkor vétkezhet is, de el is kerülheti a bűnt.

21. Remény.

Miben áll az igazi és tökéletes remény? Nem más az, mint a jövőendő boldogságnak biztos várása, mely Isten kegyelmén és a megelőző érdemeken alapszik. Ez a kettő szükséges az igazi reményhez. Mert Istennek kegyelmét csakis az érdemek tartják meg; de az érdemekért Isten kegyelme nélkül senki sem üdvözl. A remény érdemek nélkül már nem is remény, hanem vakmerő bizakodás.

Annak van igazi reménye, ki bár a jócselekedetben gyakran kiveszi a részét, mégis nem érdemeiben, hanem csakis egyedül Isten jóságában és bőkezűségében bízik; mert

nem tudja, vajjon tetszenek-e Istennek az ő jócselekedetei, hiszen írva vagyon: Minden igazságunk csak mint a havi folyásos ruhája. (Iz. 64,6.)

Annak van igazi reménye, ki Istennek igazi áldozatot mutat be, miként a zsoltáros mondja: Áldozatok az igazság áldozatát, és bízzatok az Urban. (4. Zs. 6.) Az igazi áldozat pedig a mi Urunk Jézus Krisztus, az Istennek egyszülött Fia, aki magát az egész világ bűneiért felajánlotta a keresztnak oltárán, és bőségesebb elégtételt nyújtott, mint amennyivel az egész világ tartozott. Mert mint Szent Ambrus mondja: Egyetlen csepp drágalátos vére is elegendő lett volna az egész emberi nem megváltására. De bőségesen ontotta, hogy megmutassa szeretetének bőségét.

Ebben az áldozatban van minden reményünk és üdvösségünk, mert mint Szent Bernát mondja: Nagy bűnt követtem el, a lelkiismeretem feljajdul, de meg nem zavarodik, mi-

vel az Úr sebeire gondolok. Hiszen Ő megsebesítettett a mi gonoszságainkért. Ugyan mi volna annyira halálos, hogy Krisztus halála útján ne üdvözlne? Amikor tehát eszembe jut ez az oly hatalmas és hathatós orvosság, már nem tudok megretenni a betegség semilyen rosszágától. És éppen ezért tévedett, aki mondotta: Nagyobb az én gonoszágom, hogy sem bocsánatot érdekeljek. (Móz. I. 4, 13.)

Másutt ugyancsak Szent Bernát mondja: Én tehát bizalommal kiséjítom magamnak az Úr szívéből, ami bennem hiányzik, mivel az irgalmasság kiáradott belőle és megvannak a nyílások, melyeken keresztül kiömlik. Átfúrták kezeit és lábait, lándzsával átdöfték oldalát, hogy a hasadékokon keresztül a kősziklából mézet szívhassak és a kemény kőszírtől olajat, hogy ízlelhessem és láthassam, hogy mily jó és édes az Úr.

Majd ismét így ír: Az Őt átverő

szögek megnyitó kulccsa lettek nekem, hogy láthassam az Úrnak akaratát. Hogyne lássam ezt a nyíláson keresztül? A szeg azt kiáltja, a seb azt kiáltja felém, hogy Isten van a Krisztusban, kiengesztelvén a világot önmagával. Feltárul a szívnek titka a test nyílásán keresztül, — mondja tovább — nyilvánvalóvá lett a kegyesség e nagy titka. Megnyilvánul a mi Istenünk irgalmasságának bensősége, melyben meglátogatott minket a magasból eredő. Hogyne nyilvánulna meg a bensőség a sebeken keresztül? Mert mi-ből derült volna ki világosabban, mint sebeidből, hogy te Uram, édes és szelíd és nagy irgalmasságú vagy? Hiszen nagyobb könyörülete senkinek sincs, mint aki életét adja a halálraszántakért, ítétekért. Éppen ezért az én érdemem az Úrnak irgalmassága.

Az Úrnak irgalmassága — mondja ismét Szent Bernát, — sok mindenben megnyilvánult: mert böjtölt, vir-

rasztott, imádkozott, verejtékezett, kifáradt, könnyezett, megostoroztatott, szenvedett, keresztrefeszítettett, hogy benne minden fogyatkozásunkra pótlást találjunk.

A boldogság igazi reményére indítson minket Jézus Krisztus kimagasló szeretete, mely Őt arra bírta, hogy oly nagy keserőségek árán kiérdemelje számunkra üdvösségünket — és hogy az egyszer számunkra elnyert üdvösség veszendőbe ne menjen, olyan buzgó szorgalmat fejtett ki, hogy oltalmunkra angyalokat rendelt, tanításunkra a Szentírást adta, az út megmutatására úgy a maga, mint a szentek példáit nyújtotta, a mi megerősítésünkre saját testét és vérért adta.

Az igazi remény boldog birtokosa az, aki férfiasan ellentáll a gonosznak; és megerősödik a jóban; aki férfiasan vállalja a nehezebb dolgokat és erős azok állhatatos megtartásában, miként írva vagyon: Cselekedjetek férfiasan és erősítsé-

tek meg szíveteket, mindnyájan kik az Úrban bíztok. (30. Zs. 25.)

Hamis reményre vall az isteni parancsok és fogadalmak áthágása, a nemtörődés azzal, hogy az Írás szerint életünket megjavítsuk, az Isten jóságában való vakmerő bizodalom érdemek nélkül. Hiú, üres ez a remény, mint a Bölcs is megmondotta: az istentelenek reménysége mint a pehely, mely a széltől elvitetik, és mint a vékony tajték, mely a förgetegtől széthányatik, és mint a füst, melyet a szél eloszlat, és mint az egynapi átmenő vendég emlékezete. (Bölcs. 5, 15.)

22. Félelem.

Az igazi helyes félelem nem más, mint az isteni parancsoknak szorgalmas megtartása hit és erkölcs dolgában. Éppen így helyes félelem, mikor az ember aggódo szívvel visszatartja magát tagjainak, külső érzékeinek és belső vágyainak helytelen és tilos

használatától, kielégítésétől, nehogy a lélek vagy teljesen elszakadjon Istentől, vagy csak némileg is eltávolodjék az ő barátságától; azért óvakodik attól, hogy szíve, elméje, se ételben, se italban, se álomban, se semmiféle még oly parányi teremtményben se keresse örömét, gyönyörét, nehogy így buzgalma el-lanyhuljon.

Ez az aggodalom van meg a meny-asszonyban szeretett vőlegényével szemben s fél, hogy jaj csak meg ne bántsa őt valamely mozdulatával, lépésével, szavával, tetteivel, mert ekkor kiesne kegyéből. Sőt még arra is vigyáz, nehogy kevésbbé legyen előtte kedves valamely, tán csak parányi hibája miatt.

Az igazi félelem nemcsak arra kényszerít minket, hogy elkerüljük a súlyos bűnöket, hanem visszatart még a bocsánatosoktól is. Mert a bocsánatos bűnök megszokása arra vezet, hogy elveszítjük a lélek biztosságát és Istennek barátságát, és

elhanyagoljuk a sokoldalú kegyelmeket.

Indítson minket igaz félelemre annak sokszoros haszna. Mert a zsol-táros szerint ez a bölcsesség kezdete: A bölcsesség kezdete az Úr félelme. (110. Zs. 10.) De kezdete az igazság-nak is: Aki isteni félelem nélkül vagyon, nem igazulhat meg. (Sir. 1, 28.) Azután pecsétje és befejezése minden erénynek és kegyelemnek: Az isteni félelem mindenek fölött vagyon, úgymond a Bölcs. (Sir. 25, 14.) És ahol nincs meg az Úr félelme, hirtelen elenyészik minden kegyelem és a lelkiismeret megromlik, mint írva vagyon: Ha az Úr félelmében magadat állhatatosan nem tartod, hamar felfordul házad. (Sir. 27, 4.)

Szent Bernát még más hasznát is említi az Úr félelmének: Igazság szerint megtanultam, úgymond, hogy nincs oly hathatós valami a kegyelem megszerzésére, megtartására, visszanyerésére, mintha minden időben

olyannak találtatunk Isten előtt, hogy nem tartunk magunk felől sokat, hanem félünk. Boldog ember — mondja az Irás, ki mindenkor fél. (Péld. 28. 14.) Félj tehát, amikor reád mosolyog a kegyelem; félj, amikor eltávozik; félj amikor ismét visszatér; és ez annyit tesz, mint mindenkor félni. Majd ismét így szól: Amikor jelen van, félj, nehogy ne hozzá méltóan munkálkodjál vele. Majd tovább: Félj, amikor megvonja tőled Isten a kegyelmet, mintha mindjárt elesnél. Akkor pedig, mikor a kiengesztelődött kegyelem visszatér, sokkal inkább kell félnünk, nehogy esetleg visszaeső bűnössé váljunk, miként az evangéliumban olvassuk: Ime meggyógyultál, már ne vétkezzél, nehogy valami rosszabb történjék rajtad. (Já. 5, 14.)

De indítson minket félelemre az angyalok sajnálatos bukása; erről mondja Jób: Ime, akik neki szolgálnak, nem állhatatosak és angyalaiban is talált gonoszságot. Mennyivel

inkább azok, kik sárházakban laknak, kiknek földi alapjuk vagyon, mint a molytól megemésztetnek. (Jób. 4, 18. 19.)

Erre kell bírnia minket a szent férfiak elesésének is, a világ kezdete óta, miként elesett Ádám, Sámson, Salamon és az összes apostolok. De manapság is elbuknak fájdalom a legszentebb férfiak is, miként írva vagyon: Ezeren hullanak el oldalad mellől, (t. i., kiknek ülniök kellene a Bíró oldalán ítéletkor) és tízezren jobbod felől [t. i., kiknek Krisztus jobbján kellene helyet foglalniok]. (90. Zs. 7.) Ezért mondja a Glossa: Sokan vannak, akik azt vélik, hogy ítélkezni fognak, de tévednek, és még többen vannak, kik azt gondolják, hogy az üdvözültek között lesz helyük jobb felől, de csalódnak, mert magukban vakmerően bizakodnak, pedig nincs mélybeható gyökerük, azért elesnek gondolataiktól.

Serkentsenek minket félelemre az

Istent féltő szentek példái. Ime Jób is azt mondotta magáról: Mint a fölöttem dagadozó habokat, mindenkor féltem az Urat. (Jób. 31, 23.) A Glossa pedig Jób eme szavaihoz: Mindenem leszállt a mélységes alvilágba, (Jób 17, 16.) ezt a magyarázatot adja: Gondoljátok meg, hogy ugyan kicsoda biztos közülünk a nyugalomról, mikor még az is reszketve fél, kit maga a Bíró dícsér? És Szent Jeromos is így beszél magáról: Valahányszor rágondolok az ítélet napjára, egész testemben remegek. Ugyan mit fogunk tenni mi nyomorultak, amikor még ily nagy férfiak is reszketnek?

Mi ennek az igazi félelemnek az ismertetőjele? Az, hogy annyira szívünkön viselünk mindent, amik Istenre vonatkoznak, hogy soha és sehol mákszemnyit sem hanyagolunk el abból, amit meg tudunk tenni, sőt rajta vagyunk, hogy a lehetőség szerint mindent a legbuzgóbban megtegyenek. Ezért mondja a Bölcs:

Ki az Istent féli, semmit el nem mulaszt. (Préd. 7, 16.) És: Aki Istent féli, jót cselekszik. (Sir. 15, 1.)

Az igaztalan félelem bizonyítéka az, amikor jót teszünk ugyan, amikor a rosszat elkerüljük ugyan, de nem Isten miatt, hanem hogy el ne veszítsük életünket, vagyónunkat vagy pedig rosszat teszünk és a jót elhagyjuk miattuk. Ezt a félelmet eltiltotta az Úr, mert azt mondotta: Ne féljete azoktól, kik a testet megölik. (Mt. 10, 28.) És Izaiásnál is olvasuk: Ki vagy te, hogy félsz a halandó embertől? (Iz. 51, 12.) Ilyenekre mondotta az Úr: Hol vannak az ő isteneik, kikben bizodalmuk volt? (Móz. V. 32, 37.)

23. Vigasság.

Az igazi vigasság vagyis öröm, megvigasztalódni azokban, amik Istenéi. Mert minden öröm tárgya Istenben van, úgymint: a hatalom, a bölcsesség, a jóság, a bőkezűség, a szépség,

a boldogság, az irgalmasság, az igazságosság, az igazság, a nemesség, a szentség, a szelídség, a hűség, a szeretet, az alázatosság, és több ilyenmi. És mindezek Istenben mérhetetlenek és örökkévalók.

Annak van igazi vigassága, aki nek' a lelkiismerete őszinte és nyugodt minden tettében-vettében, és soha nem lépi át Isten parancsolatait tudatosan, sem fogadalmait meg nem szegi; ellenkezőleg, igyekszik mindig előre haladni, és magát Jézus Krisztus példáihoz és az isteni erkölcsökhöz szabni. Ilyen lelkiismeretben örvendezett és dicsekedett az apostol: Mert a mi dicsőségünk, lelkiismeretünk bizonyágtétele, hogy a szív egyenességében és Isten előtt őszinteségben, nem a testi bölcsességben, hanem Isten malasztjában jártunk e világban, kiváltképpen pedig tinálatok. (Kor. II. 1, 12.)

Indítson minket erre az igazi vigasságra az, hogy a mindenek felett jó Isten összes teremtményei közül

egyedül az emberi teremtményt egyesítette önmagával olyannyira, hogy igazán elmondható, az Isten ember és az ember Isten (t. i. Jézus Krisztusban). És bármit bír Isten Isten-természete szerint, mindazt bírja az ember is a kegyelem folytán. Mert mint az apostol mondja: Mert az angyalokat sehol sem fogta fel, hanem Ábrahám ivadékát felfogta. (Zsid. 2, 16.) Nemde nagy és csodálandó dolog, mondja ar. Szent János, hogy a mi testünk fent ül és imádják az angyalok és arkangyalok? (t. i. Jézus az Atyának jobbján ül.)

Másik indító ok a vigasságra, hogy az Isten biztosított minket az örök boldogságról az ótörvény ígéretei és a próféták szava és esküje útján, mint írva van: Megemlékezett az esküről, mellyel megesküdött atyánknak Ábrahámnak, hogy megadja nekünk. (Lk, 73.) A négy evangélista kiváltságai útján; az apostolok bizonyosságtétele útján; a Szentlélek záloga útján a szent keresztségben,

mely a mi örökségünk záloga ; de foglalót is adott, mert előízét nyújtja az áhítatban és Istennek édességében ; sőt túszt is állított Jézus Krisztusban az ő egyszülött Fiában. Erre a kettős öröme buzdít minket az apostol is : Örüljete az Úrban mindenkor (t. i. az isteni egyesülés miatt) és ismét mondom, örüljete [t. i. az örök boldogság bizonyossága miatt]. (Fil. 4, 4.) Az igazi vigasság bizonyítéka, anyaga meg van abban, aki belső sugallat folytán bizonyosságot nyert afelől, hogy megbocsátattak minden bűnei, melyekkel oly súlyosan megbántotta Istent és az összes teremtményeket, melyek folytán elveszítette a neki nyújtott összes kegyelmeket és méltatlanná tette magát arra, hogy újabbakat nyerjen. Ilyen bizonyosságot nyert Mária Magdolna, akinek azt mondotta az Úr : Megbocsátatnak neki sok bűnei, mert igen szeretett. (Lk. 7, 48.) Ezzel bírt Szent Ferenc is, kiről írva van, hogy kijelentésből megtudta azt, hogy bű-

neinek legutolsó fillérét is elengedte az Isten.

Másik bizonyítéka és anyaga az örömnél az a szívbéli bizonyosság, hogy az ember Istennek (fogadott) Fia és a menyország örököse. Ezt a bizonyosságot az apostol szerint a Szentlélek adja meg: Mert maga a Lélek tesz bizonyosságot a mi lelkünknek, hogy Isten fiai vagyunk. Ha pedig fiai, örökösei is, az Istennek ugyan örökösei, Krisztusnak pedig örökös társai. (Róm. 8, 16, 17.) Bírta ezt a bizonyosságot az apostol is, mert így szólott: Bizonyos vagyok, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem egyéb teremtmény el nem szakaszthat minket az Isten szeretetétől. (Róm. 8, 38. 39.) A hamis vigasság bizonyítéka, amikor a mulandókban gyönyörködünk, akár földi vagyon, akár testi barátság, akár testi kényelem, akár ideiglenes öröm az. Ez a vigasság a szomorúság hurokja, verme. Mert alig, hogy elmúlnak ezek, ve-

lük múlik az öröm és vigasság is, és beállít a szomorúság. És amíg csak el nem távozik a szívből az ilyen szomorúság, be nem teheti oda lábát az igazi vigasság: mert egyszerre ott nem létezhetnek, miként a tűz és víz is egymást kölcsönösen elűzik.

Van ezután néha természetes vigasság is, amikor Isten tökéletességeiről gondolkozunk, beszélünk, halunk beszélni, olvasunk, vagy pedig amikor ezt a mennyország után való vágyakozás váltja ki. Mert hiszen a boldogságot mindenki természet-szerűleg kívánja. De ez is hiú, üres vigasság; és nagyon nehezen lehet felismerni, mikor Istennek ingyenes adománya az, és mikor jó Istentől, és mikor csak természetes. Boldog lenne, aki elmondhatná Izaiással: Örülve örülök az Úrban (t. i. a Teremtőben) és örvendez lelkem az én Istenemben (t. i. Megváltómban), mert az üdvösség ruházatába öltöttem. (Iz. 61, 10.)

24. Szomorúság.

Az igazi szomorúság nem más mint szívbeli fájdalom mindama sérelmek felett, melyeket a türelmes Istennek a világ kezdetétől a világ végéig minden teremtménye, úgy a papság, mint a világiak részéről ártatlanul el kellett, vagy kell még szenvednie. Ennek a fájdalomnak a véres könnyek özönét kellene fakasztania az Istent szerető lelkek szeméből.

Az igazi szomorúság másik oka, hogy a kísértés az embert igen gyakran ellenállás nélkül legyőzi. Mert íme mikor olyant lát vagy hall, akár a madarak, akár a csúszó-mászó állatok életéből, mi a nemi ingerre vonatkozik, lelkünk azonnal beszenyveződik a tisztátalan gondolatokkal, gyönyörérzetekkel, indulatokkal. S amikor öt érzékünk útján olyasmit vesz észre lelkünk, ami az embert hiú dicsőségre, gyűlöletre, irígységre, haragra, bosszúállásra, megszólásra,

fősvénységre, könnyelműségre vagy testies barátságra vagy bármely bűnre izgathatja: azonnal, minden küzdelem nélkül beleesik a felsoroltak egyikébe, másikába; és ugyancsak félő, ha ugyan fel tud-e kelni valaha is az ilyen bűnből. És ha Isten segédelmével fel is kel, még mindig nem tudja biztosan, hogy valaha is visszanyeri-e azt a kegyelmet és akkora mértékben, mint a melyet s aminő fokban annak előtte bírt. Mert az ember maga magától eleshetik, de maga magától soha nem tud felkelni, mivel: mint test elenyésző és vissza nem térő lehelet. (77. Zs. 39.)

Ismét más ok az igazi szomorúságra, hogy az isteni kegyesség forrásából kipatakozó sokféle kegyelem sokszor megsemmisül, mert nem tér többé vissza oda, ahonnan kiáradott, pedig Istennek rendelése szerint bőséges kamattal kellett volna vissz térnie. Ezt az összes teremtmények sem tudják méltóképen megsiratni.

Vezessen minket igazi szomorúságra Jézus Krisztus életének szent-séges példája. Az ő lelke ugyanis szomorú volt életének első percétől haláláig. Ő a szomorkodókat boldogoknak hirdette: Boldogok, akik sírnak — mondotta —, mert ők megvigasztaltatnak. (Mt. 5, 5.) És az egyik Glossa Jakab levele kapcsán hozzáteszi: Mert csakis a szomorúság révén lehet az örömet megtalálni.

Indítson minket erre a belőle származó haszon is. Mert hasznosabb az igazi szomorúság, mint az igazi öröm, miként a Bölcs mondja: Jobb a siralom házához menni, mint a lakmározás házához. (Préd. 7, 3.) Mert a szomorúság folytán gyakran meg-alázkodunk, míg a vigasság fenn-héjazásra visz. És ami sajnálatosabb nem egyszer a lelki ember a vigas-ság és benső áhitat után aznap sza-badabbá válik és már kevésbbé óvatos a cselekedeteiben, mintha semmi vi-gassága nem lett volna. Más haszna is van a szomorúságnak. Szent Ber-

nát így szól: Az imádság és más jó cselekedetek az Istent szinte kenettel kenik és cirógatják; de a könyvek, a szomorúság fakasztja ezeket, már kényszerítik, törrel szurdalják mintegy az Istent.

Igazi szomorúsága van annak, akinek a lelkét nem gyötri, hanem fölemeli a fájdalom: nem is akar a szomorúságtól megszabadulni, hanem mindig csak még többre vágyakozik. Mert az a szomorúság, mely gyötrellemmel tölti el az embert, s amelytől mennél előbb szabadulni igyekszünk, hamis szomorúság. Erről a szomorúságról szól az Írás: A szomorú lélek elszárítja a csontokát. (Péld. 17, 22.) Vagyis az erényeket. Erről mondja Szent Jakab: Az ember haragja, (a szomorúságból származó t. i.) nem cselekszi azt, ami Isten előtt igazságos. (Jak. 1, 20.)

Igazi szomorúságra vall, amikor mindengyönyört megtagadunk érzékszerveinktől: nem nézünk, nem hallgatunk, nem ízlelünk, nem szago-

lunk, nem tapintunk olyasmit ami bánkódásunkat enyhíthetné. Sőt kerülünk minden helyet és minden embert, ahol és a kik révén szívünk bánata csillapodhatnék. Mert az ilyen bizonyos abban, hogy a legbiztosabb út igazi szomorúságban fejezni be az életet, miként a Bölcs is megmondotta: Ott a bölcsek szíve, hol a szomorúság; és a bolondok szíve, hol a vigasság. (Préd. 7, 5.)

A hamis szomorúságot elárulja az a gyötrődés, mely megfélekezvén Istennek legbölcsebb rendelkezéről kínozz minket a földi javak elvesztése, a viszontagságok, barátunk halála, testi betegeskedésünk és a kapott korholás miatt. Az ilyen szomorúsággal nem jár semmiféle kegyelem, sőt mardossa, tépdeli szívünket, mint a Bölcs megmondotta: mint a moly a ruhának és a féreg a fának, úgy árt a bánat az ember szívének. (Péld. 25, 20.) És ismét: A szív bánata leveri a lelket. (Péld. 15, 13.)

25. Háladatosság.

Az igazi és tökéletes háladatosság abban áll, hogy az Isten adományainak a fenségét a lélekben, a magunk semmiségének elismerésével és kellő szívbeli tisztelettel magasztaljuk. Így magasztalta Dávid Isten parancsainak adományát: Azért jobban szeretem — mondotta — parancsaidat az aranynál és topáznál. (118. Zs. 127.) És Salamon is magasztalva említi a bölcsesség ajándékát: Jobb a bölcsesség minden drágaságnál, és ahhoz semmi kívánatos dolog nem hasonlítható. (Péld. 8, 11.)

Az az igazán hálados, aki méltatlannak érzi magát Isten minden adományára. És mennél inkább úgy véli és érzi, hogy Isten jótétemeire méltatlan, annál inkább megnövekedik lelkében a háladatosság. Krisztus, Te mindazért, amit nekünk adtál, úgymond ar. Szent János, semmi mást nem kérsz tőlünk, csak hogy üdvözlünk, de még ezt is

te adod, és megköszönöd, hogy elfogadjuk.

Indítson minket igazi háladatosságra az adományozó személye. Mert mindenható, legnemesebb, szeretetre legméltóbb, hűséges, jóságos, boldogságos és legtökéletesebb.

Azután az adományok nagysága. Mert nincs oly csekély testi vagy lelki adománya Istennek, melyben benne ne foglaltatnék a mérhetetlen Isten minden isteni erényével.

Tekintsük az adományozó érzületét is. Mert nem ad csak úgy félig-meddig vagy méltatlankodva, hogy megmeneküljön tőlünk, hanem mindent összes isteni vágyával, teljes szeretetével és jóságával nyújt.

Mérlegelendő ezenfelül az ajándékok haszna is. Mert minden egyes adományát azért adja, hogy őt megismerjük, élvezzük, és üdvözüljünk.

Fontolóra kell venni azt is, hogy Istent mi kényszeríti az adományozásra: nem az, hogy valami rossztól fél, vagy valami jót remél, nem is

valamely erényünk, hanem egyes egyedül az ő örök és mérhetetlen jósága.

S ezek után vegyük tekintetbe a mi méltatlanságunkat, hiszen mi még magára az életre sem vagyunk méltók, sőt még azt sem érdemeljük meg, hogy a többi teremtmények között csak férgék is legyünk.

A háladatosságból származó haszon is bírjon erre minket. Mert a háladatosság megnyitja számunkra a kegyesség forrását, és Istent a maga kiáradására indítja; amiként viszont a háladatlanság kiszárítja az isteni kegyesség forrását, az irgalmasság harmatát, és a kegyelem folyásait.

Az igazi háladatosságról az bizonyos, aki a fentebb elsorolt minden egyes háladatosságra indító ok megfontolásával teljes szívből hálát ad minden egyes kicsiny vagy nagy adományért Istennek, tisztelettel fogadja azokat, és minden igyekezete arra irányul, hogy a szerelmes Úrtól nyert kegyelmeket szeplőtelenül

megőrizze. Mert hogyan is lenne a baráti ajándék kedves, ha azt nem hálásan fogadják és oly hirtelen önként elrontanak és elvesztegetnek?

De nemcsak a vigaszunkra szolgáló dolgokért kell hálásaknak lennünk, hanem azokért is, mik gyötrelmet okoznak. Mert az Isten mindkettőt ugyanazzal a jóssággal és szeretettel adja nekünk. Ezért mondta Tóbiás: Áldalak téged Uram, Izrael Istene, mert Te fenyítettél és gyógyítottál meg engem. (Tób. 11, 17.) Mert az Isten a jelenben egyenlő kegyelemre, s a jövő életben egyenlő dicsőségre adja az embereknek az áhítatot és megengedi, hogy ínség, szorongatás érje őket, és pedig azért, hogy nagyobb hasznunkra váljanak; amiként Jóbot is annnyi baj érte, de ő így szólott: Ha a jókat elvetjük Isten kezéből, a rosszakat miért ne vegyük el? (Jób 2, 10.) Mintha így szólt volna: Mindkettőt hálásan kell fogadnunk.

Háládatlanságra vall, amikor el-

zárjuk szívünket valamiféle gonosz akarattal, vagy bosszúállással, könnyelműséggel, vagy ideiglenes gyönyörrel, vagy testies barátkozással — és miattuk nem fogadhatjuk be a lelki ajándékokat; amikor a vett kegyelmeket nem igyekezzünk megőrizni; amikor azokat nem gyarapítjuk, vagy nem törekszünk azokat Istennek rendelése szerint a közjóra hasznosítani; vagy amikor az Istentől nyert adományokkal nem szűnünk meg magát az Istent bántalmazni, akár testben, akár lélekben, akár a lélek erőiben, — mint az sajnos gyakran megesik. Mert ilyenkor megérdemeljük, hogy mindent elveszítsünk, hiszen az adományozó ellen fordítjuk azokat.

26. Buzgóság a lelkekért.

A lelkekért való igaz és tökéletes buzgóság az, amikor szent elmélkedésekkel buzgó vágyakkal könnyekkel, imádságokkal, böjtökkel,

prédikációkkal, bűnvallomásokkal, tanácsokkal, tanításokkal és minden más jócselekedetekkel a lelkek üdvösségén fáradozunk. Hogy micsoda nagy kegyelem ez, megírja Szent Béda: Micsoda kegyelem lehet magasztosabb és melyik Istennel való társalgás lehet kedvesebb, mint azoké, akik mindennapos fáradozással másokat az ő teremőjük kegyeibe igyekeznek juttatni, és a hívő lelkek gyakori megszerzése révén a mennyei hazának örömét mindig gyarapítani törekszenek? És Szent Gergely is mondja: Semmiféle áldozat sem oly nagy a mindenható Isten szemében, mint aminő a lelkekért való buzgóság. Még pedig azért, mivel a Szentháromság képe van a lelkekbe nyomva.

Ösztönözzön minket erre a lelkekért való buzgóságra Jézus Krisztus példája, aki egész életén át olyan buzgón szomjuhozta a bűnösök megtérését és a jóknak tökéletesedését, hogy az eladott lelkek megvásárlá-

sára minden egyes tagját külön büntetésre átadta és végül életét is feláldozta a leggyalázatosabb halálra. Szent Bernát tanúsága szerint akora volt benne az emberi nem kiengesztelésének vágya, hogy mit sem törődött az ő áldozataival, csakhogya az eltévedettet megnyerje.

Oh mily nagy a lelkek méltósága, és' mily nagy Isten buzgalma a lelkekért, melyek megváltása miatt az Isten fia drágalátos vérének minden csepjét feláldozta az Atya Istennek, pedig egyetlen csepje a drágalátos vérnek teljesen elegendő lett volna az egész emberi nem megváltására! Mint Szent Ambrus mondja: Főként, amikor az ő boldogsága ezzel sem nem gyarapodott, sem nem fogyott.

A lelkeknek ezt a nemességét jól ismeri az Isten bölcsesége, de előttünk ismeretlen. Ezért panaszkodik Szent Bernát: Jaj, de kevésbé figyelmezzünk lelkünk nemességére, pedig a test csak addig él, míg a lélek bennünk van; annak távolléte

megmutatja, hogy a jelenléte mi mindent nyújt ; és amelyet Isten olyanmire megbecsült, hogy egyszerűlt Fiát adta érette ; sőt még a sátán is oly magasan értékelt, hogy az egész világot följánlotta érette.

Az igazi buzgóság jele az, hogy sem a magunk életével, sem a testünkkel nem törődünk, csakhogy mennél több lelket nyerjünk meg Krisztusnak. Ilyen buzgalom hevítette Dávidot, amikor mondotta : Ki adja meg nekem, hogy meghaljak éretted, Absalon én fiam, én fiam Absalon. (Kir. II. 18, 33.) Az apostol pedig így szól : Én pedig igen örömet áldozok és azonfelül magamat is föláldozom a ti lelkeitekért. (Kor. II. 12, 15.) Majd ismét így ír : Naponként meghalok atyámfiai a ti dicsőségtekre. (Kor. I. 15, 31.) Vagyis naponként halálveszedelmeket állok ki tiérettetek. És Szent Domokost is ez emésztette, amikor egy ízben el akarta magát adadni bizonyos fogolyért, kit a szaracénok elhurcol-

tak, majd ismét egy másikért, ki megélhetése miatt az eretnekeknél maradt; de a bölcs Isten nem engedte meg ezt, hogy sokkal több lélek üdvösségét mozgítsa elő szabadságával.

Hamis buzgóságot árul el az, ki a lelki dolgokban jobban buzgólkodik az ajándékokért, mint a lelkekért. Az ilyen rosszabb a sátánnál, akit a Sodoma királya mintegy megjelenített. Ez ugyanis így szólt Ábrahámhoz: Add nekem az embereket, (a lelkeket) a többit vedd magadnak. (Móz. I. 14, 21.) De az sem különb, ki többet fárad az emberek barátságáért és kegyéért, mint azok szentsége és tökéletessége miatt. Nem mondhatja el az ilyen az apostollal: Nem keresem a tiéteket, hanem titeket. (Kor. II. 12, 14.)

Meg kell azonban jegyezni, hogy mihelyt két dolog indít minket valamely cselekedetre, t. i. Isten és más valami is, nehéz felismerni, hogy ugyan melyik indít jobban. P. o. va-

lakit a gyóntatásra vagy más valami lelki dologra indítja a lelkek üdve és a nyereség reménye, vagy kegy, vagy tetszés, vagy szabadság, vagy más valami gyönyör; ebben az esetben, ugyancsak nehéz megállapítani, hogy ugyan melyik ragadta meg inkább a fáradozónak lelkületét. De hogy a felsoroltak egyike, másika jobban befolyásolta az illetőt tettében, mint Isten és a lelkek üdve, arra világos tanúbizonyság az, hogy örömeztőbb gyóntatja a gazdagokat, a nemeseket, a fiatalokat, a jobb kinézésűeket, mint a szegényeket, pórokat, öregeket, testi hibában szenvedőket. Vagy amikor gyakrabban és hosszasabban elfoglalkozik az előbbiekkal, mint az utóbbiakkal, pedig tán kevesebb eredményt ér el náluk, holott az utóbbiak tán ugyanolyan szentül, sőt tán szentebbül élnek; és a tanácsait éppen olyan hűen, sőt még talán hűségesebben követik, mint az előbbieket, és Istennek is, vagy éppen olyan fokban, vagy még

jobban tetszenek, mint azok. Miről is tanúskodik Szent Jakab? Az Isten nem a szegényeket választotta-e e világon, hogy a hitben gazdagok és örökösei legyenek amaz országnak, melyet Isten az öt szeretőknek ígért? Ti pedig tiszteletlenséggel illettétek a szegényt. (Jak. 2, 5, 6.) Tudniillik, mivel nem törődtek vele. Már pedig bennük tiszteljük meg leginkább Krisztust, miként megmondja a homília e szavak felett: Mindenkit tiszteljete.

Ugyancsak világos bizonyíték erre, amikor cselekedeteinkben inkább keressük Istent, mint a magunk részét. Mert az olyan dolgokban, melyek fáradsággal járnak ugyan, de bizonyos vigasztalást is nyújtanak, mint a prédikáció, gyóntatás, előljáróskodás, és hasonló, ámbár sok veszélyt rejtenek magukban, mégis mindenki inkább készséges azokra. Viszont azoktól a cselekedetektől, melyek csakis fáradságot jelentenek, de vigasztalást már nem nyújtanak,

mint a böjtök, virrasztások, ostorozások és egyebek, ámbár semmiféle veszélyt nem hoznak ránk, mégis kiki amennyire csak teheti, tartózkodik tőlük.

27. Szabadság.

Az igazi szabadság az, hogy nem vagyunk a bűnök kötelékeiben, mert ezek az igazi bilincsek rajtunk, miként írva van: Saját gonoszságai fogják meg az istentelent és bűnei kötelékeivel kötöztetik meg. (Péld. 5, 22.) És csaknem rabszolgává teszük, mert: Minden, aki bűnt cselekszik, szolgája a bűnnek. (Já. 8, 34.) Mert miként Szent Ambrus mondja: A vétkezés nem szabadság, semmi része sincs abban, hanem éppen a rabszolgaság leggonoszabb fajtája. És a szolgáságnak ettől a fajtájától senki meg nem szabadulhat, csakis Isten egyetlen fiának segédelmével, amiként Ő tanúskodott erről: Ha a fiú titeket megszabadít,

valóban szabadok lesztek. (Já. 8, 36.)

Annak van igazán szabadsága, akit nem tart fogva az ideiglenes dolgok vágya, sem az emberek dicsérete, vagy kegye, sem saját tetszelgése, sem mások nem tetszése, sem a testies barátság, sem a szolgálai félelem, sem a múltó örömök gyönyöre.

Vezessen minket az igazi szabadság megszeretésére, az az isteni rendelés, mely az embert szabadnak akarja. Ennek jeléül az embernek szabad akaratot adott, és ezzel igen igen hasonlóvá tette őt magához, mert senki őt nem kényszerítheti, miként Istent sem kényszerítheti senki. Ezt a szabadakaratot az Isten adta az embernek, miként az Írás mondja: Az Isten kezdettől fogva teremtetten az embert, és akaratja kezében hagyta őt. (Sir. 15, 14.) Majd ismét: Víz és tűz tőn eléd, amelyikre akarsz, nyujtsd ki kezedet. Az ember előtt élet és halál, a jó és a rossz; amelyik tetszik, az adatik neki. (Sir. 15, 17, 18.)

Kétségtelenül eljut az igazi szabadságra az, aki az isteni parancsok, tanácsok s fogadalmainak sértetlen megtartására kötelezi magát: aki lelkét és érzékeit visszatartja a gyönyöröktől; ki tagjainak nem enged meg semmiféle tiltott dolgot; ki az engedelmesség igáját szívből szereti, ki minden igyekezettel azon fáradozik, hogy miképpen tessenek Istennek. És aki mennél jobban serénykedik ezekben, annál hamarab jut el az igazi szabadságra, és annál erősebben meggyökeredzik abban. De az, ki e világon mindenben szabadon követi akaratát, s amennyiben csak teheti, teljesíti azt, a sátán különféle hálóiiba keveredik, s amikor szabadabbnak látszik, ugyanakkor még erősebben és biztosabban fogva marad a sátán rabságában és fogságában.

Az igazi szabadság bizonyítékai-val rendelkezik az, aki semmi olyant nem kíván, ami az ő lelkét Isten barátságától elvonná, elidegenítené,

mint az előljáróság, gyakori külső elfoglaltság, a test kényelmének szerfeletti gondja, az elme ziláltsága, a különböző ügyek okozta elszórazottság, más életének és lelkiismeretének vakmerő kutatása, a saját hibáinknak mentegetése, vagy kisebbitése, felebarátaink fogyatékoságának kihiresztelése, vagy nagyobbitása.

Az igazi szabadságnak másik bizonyítéka a léleknek az a biztossága, hogy minden bűne és büntetése elengedtetett, ez pedig a szív buzgóságából származik, mely némelykor úgy ég a szívben, mint a tűz a kemencében és az azelőtt hideg és halavány embert az imádságban forróvá és tűzpirossá teszi. Ez a buzgalom megemészt minden szeplőt és büntetést, miként a vas rozsdáját is elégeti a tűz.

A rabszolgaság és fogság jele az, amikor utáljuk az engedelmesség igáját, undorodunk a szeretetteljes

és testvéri megintéstől, amikor minden nap arra gondolunk, miként bosszuljuk meg a sérelmeinket, mikor az emberi dicséret és kegy hatása alatt állunk, amikor tudva és megrögzötten foglalkozunk olyasmivel, ami Isten és lelkiismeretünk valamint az előjárók akarata ellen van; mikor gyönyörködünk a kedveskedő ajándékok, vagy sorok vételén, vagy nyújtásán.

Ezért mondotta egy bölcs: Az ajándékok elfogadása a szabadság eladása. De Jób is így szól: Tűz emésztí meg azok hajlékait, kik örömet vesznek el ajándékokat. (Jób 15, 34.) Vagyis a hamis szeretet tüze, és azt a szeretetet nyomon követi a szolgaság bilincse. Az ajándékok adójáról pedig így szól Salamon: Győzedelmet és tiszteletet nyer, ki ajándékokat ad, de az elvevők lelkét elfoglalja. (Péld. 22, 9.) Mindezek elrabolják az ember szabadságát és nyomorúságos rabszolgaságba döntik. Mert az ilyen lélek

nem képes szabadon foglalkozni az Istennel, hiszen az ilyesmik lefoglalják.

28. Vallásosság.

Az igazi vallásosság vagyis lelki élet Jakab apostol szerint ez: Meglátogatni az özvegyeket és árvákat az ő szorongatásaikban, és magát szeplőtelenül megőrizni e világtól. (Jak. 1, 27.) Az őrzi meg magát szeplőtelenül e világtól, ki teljesen szakít a világ szokásaival és elkerüli amennyire csak teheti úgy a testi, mint a lelki bűnöket.

Indítson minket igazi lelki életre annak haszna, melyről az Írás így szól: A szellem az, amelyik megélevenít, a test nem használ semmit. (Já. 6, 64.) S az apostol is így ír róla: Akik pedig testiek, nem lehetnek kedvesek az Isten előtt. (Róm. 8, 8.)

Aki lelkiember akar lenni, annak kerülnie és gyűlölnie kell a testi

kényelmet, vagyis utálnia kell a testi vágyakat, melyek mint Szent Péter mondja, a lélek ellen harcolnak. (Pét. I. 2, 11.) És vágyakoznia kell a vezeklés és testi kényelmetlenség után. Mert ez tartja meg a kegyelmet, miként a kertben is tövisek vigyáznak a növényekre. Mert a kegyelem a szájon, a szemén és a fülön párolog el. És amiként a tűz és a víz össze nem férhetnek így Szent Bernát szerint, a testi, meg lelki gyönyör sem lehet meg bennünk egyszerre.

Azt is kell tudnunk, hogy az ember önmagától semmi üdvös jót nem tehet, miként megmondotta az apostol: Nem mintha elegendők volnánk valamit gondolni magunktól, mint önmagunktól, hanem a mi elégséges voltunk az Istentől vagyon. (Kor. II. 3, 5.) Ez eltávolítja tőlünk a vakmerő bizalmat.

Azt is tudnunk kell, hogy Krisztus által mindent megtehetünk, bőségebben és tökéletesebben, mint ma-

gunk által, mint megmondotta az apostol: Mindent megtehetek az által, ki engem megerősít. (Filip, 4, 13.) Ez megment minket a kétségbeeséstől. Ez a kettő ugyanis: a vakmerő bizodalom és a kétségbeesés a lelki emberekre a legkárosabbak, és gyakran megtámadják őket.

Azután megment minket a pöffeszkedéstől annak a tudata, hogy Isten előtt nemcsak hitványaknak tartjuk magunkat most, hanem rágondolunk arra, hogy ha Isten meg nem óv minket, még hitványabbak lehetnénk, vagy lehettünk volna.

Majd igazságos félelemmel kell minket eltöltenie annak, hogy Isten számon kér tőlünk minden elkövetett bűnt, minden elhanyagolt jót, s a magunknak vagy általunk az emberiség számára adott, de semmibe vett kegyelmeket.

Hasonlóképpen tudnunk kell, hogy minden jót úgy kapunk Istentől, az adományozótól és ez megóv a hamis önszeretettől és háladatos-

ságra sarkal; de minden rossz is Istentől jő, ki kegyesen reánk bocsátja azokat a mi hasznunkra; és ez türelemre serkent.

Mennéljobban előrehaladunk ezekben, annál messzebb jutunk a lelki életben, és benne egyre gyarapodunk és megerősödünk.

Az bír az igazi lelki élet bizonyítékával, akinek a lelke teljesen uralkodik teste felett; aki éppen oly gyorsan megérzi a lelki kellemetlenséget, akárcsak a testit és éppen annyira kerüli azt a helyet, időt, embereket, ahol és mikor és kik részéről lélekben kárt vallhat, miként ahol testi sérelem és bántódás érhetné; és aki éppen oly gyorsan törekszik meggyógyítani a lelket, mint a testet; sőt annál inkább a lelket, mint a testet, amennyivel méltóbb a lélek a testnél.

A valódi lelki élet bizonyítéka, mikor a lelki dolgokban éppen úgy gyönyörködünk, mint a testiekben; amikor éppen olyan kelletlenül ha-

nyagoljuk el annak idején a lelki táplálkozást, mint a testit; amikor éppen olyan rendszeresen vesszük magunkhoz a lelki táplálékot, mint a testit; és amikor éppen úgy rákényszerítjük magunkra a lelki táplálékot, amikor semmi vágyunk utána, amiként a beteget is arra kényszerítik, hogy táplálkozzék, jöllehet undorodik minden ételtől.

A lelki élet bizonyítékaul szolgál, mikor a lélek érdekében éppen akkora szorgalmat fejtünk ki, mint a test érdekében, amikor a lélek gyógyulása miatt éppen olyan készek vagyunk mindenben engedelmeskedni a lelki orvosnak, miként a test orvosának a test gyógyulása miatt: amikor ugyanolyan mértékben buzgólkodunk a kegyelem elnyeréséért, amelyre szükségünk van jó és balsorsban, barátok és ellenségek közepette, gyalázat és dicséret idején, melyre egymagunk szorulunk Isten előtt, vagy az emberek között, mint amennyire szorgoskodunk a hús vagy

bőjti eledelekről, a nyári és téli ruházatról, amikor a lelki javakat éppen annyira igyekezünk megszerezni, gyarapítani, megtartani és hasznosan kiosztani, mint amennyire a nem lelki ember az ideiglenes javakat. Mikor annyival inkább vagyunk buzgók a lélek dolgában a test dolgaival szemben, amennyivel méltóbb a lélek a testnél. Mindezekről így ír az apostol: Mert akik a test szerint valók, a testieket javallják; akik pedig lélek szerint valók, a lelkieket javallják. (Róm. 8, 5.)

A testi élet bizonyítéka, hogy a test szabályai szerint élünk, úgymond Szent Ágoston: Az él a test szerint, aki csakis magát tekintve él, azaz odamegy, ahová akar, alszik, amikor és ameddig akar, beszél, amit akar, akivel akar, s ahol akar; eszik, iszik, amikor és amennyit akar, nevetgél és rútul vigad, akik között és amikor akar; végül keresi ami kellemes orrának, élvezet tapintásának, gyönyörűség szemeinek, kedves tes-

tének, és ezeket felkarolja és követi, ahogyan és amikor akarja, mert minden megengedett és meg nem engedett dolgot csakis testileg akar. Éppen ezért gyönyörködik a szép ruhákban, a lovakban és fegyverekben, amiként és amikor akar. Így azután nem is él az Isten szerint, hanem testileg él és gyönyörködik, teljesíti a testnek minden vágyát, ahogyan és amikor akarja.

A testi élet másik jele a nyelv szabadossága, amelyet pedig a szív elszórakozása követ, miként az Irás mondja: Aki pedig magát istentiszelőnek véli, nem fékeztve nyelvét, hanem megcsalván önszívét, annak istentisztelete hiábavaló. (Jak. 1, 26.) Ezért mondja a Bölcs: Aki megőrzi száját és nyelvét, szorongatásoktól őriz meg lelkét. (Péld. 21, 23.) Majd ismét: Halál és élet van a nyelv kezében. (Péld. 18, 21.)

29. Érettség.

Igazi érettség az, amikor a lélek minden indulata és erői egyetemesen Istenre irányulnak. Ennek folytán az ember lelke elfordul a hiúságoktól, az őt érzék pedig tartózkodik a csábító dolgoktól. De amikor a lélek eme boldog egységtől eltér, már is mindenféle hiúságokba bonyolódik. Mint a Bölcs mondja: Láttam mindent, mi a nap alatt történik, és íme minden hiúság és a lélek gyötrelme. (Pred. 1, 14.)

Az igazi érettségre indítson minket a mi Urunk Jézus Krisztus szent-séges példája. Az Ő komolyságáról így ír Szent Ágoston: Olvassuk, hogy a mi Urunk Jézus Krisztus bánkódott, sírt, az úttól kifáradt, gyalázatokat és méltatlanságot szenvedett, leköpdösték, megostorozták, keresztre feszítették; de azt sehol sem olvastuk róla, hogy nevetett volna, vagy a földön jósorban lett volna része. Éppen ez az, aminek az összes vá-

lasztottak magukban örvendeznek, amikor a világ előveszi őket, és noha a világ minden hamissága jólétet varázsol eléjük, mégsem tudja megcsalni őket, mert tudják, hogy egy másik élet vár még reájuk.

Indítson azután érettségre minket az is, hogy az Írás a szabadoságot és nevetést igen kárhoztatja: A nevetést tévelygésnek állítottam, és mondtam az örömnek: Miért csalatol meg hiában? — mondja a Bölcs. (Préd. 2, 2.) És ismét: A nevetés fájdalommal vegyülhet, és az öröm végét fájdalom foglalja el. (Péld. 14, 13.) A zsoltáros pedig így szól az Úrhoz: Gyűlölöd a hiúság hiáβαvaló követőit. (30.-Zs. 7.) De főként Jézus Krisztus fenyegetése: Jaj nektek, kik most nevettek, mert majd keseregtek és sírtok. (Lk. 6, 25.)

De az is indítson erre bennünket, hogy a nevetés nagyon elvon mindenkít Istennek barátságától és elzárja a lelket a kegyelmek befogadásától.

Az igazi érettség bizonyítékával

az bír, aki senkit se bátorít fel könnyelműségre sem hiábavaló beszéddel, sem cselekedettel, sem jellel, sem szabados járással, sem semmiféle alkalom nyújtásával; hanem a szabadosságot szívből utálja úgy magában, mint másban. Kerül minden helyet, ahol lelke elszórakoznék; kerül minden szabados embert, hogy megőrizze érettségét, mert jól tudja: Aki szurokhoz nyúl, beszennyezi magát vele. (Sir. 13, 1.) És aki a szabados érzelműekkel érintkezik, a szabadosságot el nem kerüli.

Ilyen volt a jámbor Jób. Oly érett volt, hogy a szabados gondolkodásúak kerülték jelenlétét, miként ő magáról mondotta: Láttak engem az ifjak és elrejteztek. (Jób 29, 8.) És annyira szokásává vált az érettség, hogy senki sem hitte volna, ha esetleg ennek ellentétét látta volna meg benne. Miért is maga mondja: Amikor rájuk nevettem, nem hitték, és arcom világossága nem esett a földre. (Jób 29, 24.)

Könnyelműségről tesz tanúságot, aki nevetgélésre hajlandó, szavaiban tréfás, szokásaiban szabados, gyakran felkeresi a szórakoztató helyeket, együtt jár-ke, együtt lakik a szabados érzelműekkel, kerüli az érett, komoly embereket, nehezére esik az érettség látása s abban a hitben él, hogy az érettség csak testi betegségére válik. Róla írja a Bölcs: Vigadj azért ifjú! a te ifjúságodban és jóba legyen szíved ifjúságod napjaiban és járj szívednek utain és szemednek tekintete után; de tudd meg, hogy mindezekért ítéltre vontégedet az Isten. (Préd. 11, 9.)

30. Egyszerűség.

Az igazi és tökéletes egyszerűség nem más, mint senkit meg nem bántani, és mindenkinek hasznára lenni, miként a Glossa mondja a példabeszédek kapcsán. Ez az első erény, mely Jóbnak dicséretére van mondva: Vala egy Jób nevű férfiú Husz

földén, és ez az ember egyeneslelkű, (simplex) és igaz vala, (Jób 1, 1.) mert mintegy ebben tűnt fel leginkább a többi erények közül.

És amikor az Úr apostolait elküldötte az egész világra, hogy a hitetleneket a katolikus hit egységére egybegyűjtsék, ezt az erényt parancsolta meg nekik: Legyetek azért okosak, mint a kígyók és együgyűek, (simplices) mint a galambok. (Mt. 10, 16.) Az okosságot és egyszerűséget tehát egybekapcsolta. Mert az okosság egyszerűség nélkül hamisság, viszont az egyszerűség okosság nélkül csak ostobaság. A galamb nem karmol, csőre nem tépszaggat, így az igazán egyszerű ember sem árt sem szóval sem cselekedettel senkinek.

Az szereti igazán az egyszerűséget, aki nem foglalja el magát sok mindennel, miként Márta. Mert a rendetlenség alig hiányzik ott, ahol sok a dolog. Csak a bő ruhák kapnak ráncot. Azért csakis egyet ke-

res, meg is mondotta Mártának az Úr: Pedig egy a szükséges. (Lk, 10, 42.) Ezt azután meg is dicsérte Máriában, hogy a legjobb részt választotta, mely el nem vétetik tőle. És az az egy jó, melyben megvan minden más, örök és mérhetetlen jó.

Az egyszerűség szeretetére indítson minket az abból származó haszon. Mert írva van: Az egyeneslelkűekkel (simplicibus) van beszélgetése, t. i. az Úrnak. (Péld. 3, 32.) Az Úr ugyanis az egyszerű lelkekkel bizalmaskodik, ezek előtt nem sajnálja feltárni a titkait. Ezért, mikor az apostolok megtiltották, hogy a gyermekek Jézus színe elé jöhesse-
senek, az Úr nem hagyta szó nélkül s így szólt: Hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni és ne tiltsátok el őket, mert ilyeneké a mennyeknek országa. (Mt. 19, 14.)

Ez az az erény, mely nélkül nincs üdvösség. Mert maga az Úr Jézus mondotta: Ha — nem lesztek, mint a kisdedek, nem mentek be meny-

nyeknek országába. (Mt. 18, 3.) Nem azt mondotta, hogy hacsak nem lesztek kisdedek, hanem olyanok, mint a kisdedek, vagyis egyszerűek és ártatlanok.

Az egyszerűség másik hasznáról így ír az Írás: Aki egyenesen (simpliciter) jár, bátorsággal jár. (Péld. 10, 9.) Mert az egyszerűség útja vezet el legbiztosabban a mennyeknek országába. Miként a példabeszéd is mondja: Megoltalmazza az egyenes szívvel (simpliciter) járókat. (Péld. 2, 7.)

Az igazi egyszerűség bizonyítéka, amikor senki cselekedeteit meg nem gyanúsítjuk, hanem mindenkiről jót tételezünk fel; senki javát el nem rontjuk, senki javát nem kisebbítjük, mindenkinek javát óhajtjuk, senkinek nem kívánunk rosszat; amikor jókat cselekszünk és jól; mikor jól gondolkozunk az Úrról és szívünk egyszerűségében keressük őt, akaratának alávetjük magunkat, és parancsait megtartjuk.

Kétszínűséget árul el az, aki mást mond, mint amit bensejében érez vagy külsőleg cselekszik. Miként Joab is Amasa állát megfogva így szólott: Üdvözölt légy testvér, és közben titkon kivonta kardját és megölte. Ez ellen emelte fel szavát az Úr Jézus: Legyen pedig a ti beszédetek úgy, úgy; nem, nem, (Mt. 5, 37.) vagyis amit szívetekben éreztek, azt mondjátok szóval, és tegyétek cselekedettel. Szent Jakab pedig ezt írja: A kétszínű ember állhatatlan minden utain. (Jak. 1, 8.) A kétszínű embereket az Úr meg is átkozta, mert ezek egyszerre szeretnének az Úrnak is meg a sátánnak is szolgálni, vagyis bűnöket is, meg jócselekedeteket is gyakorolnak. Mert ezekre áll az Ő szava: Senki két úrnak nem szolgálhat, t. i. két egymással ellenkezőnek. (Mt. 6, 24.) Mert az erény és bűn, a jó és a rossz teljesen ellenkeznek egymással. Azok ellenében pedig, kik Istennek is és a világnak is igyekeznek tetszeni,

Jakab apostol emeli fel szavát : Aki e világ barátja akar lenni, az Istennek ellenségévé lesz. (Jak. 4, 4.)

Hamis egyszerűségről tanúskodik az, amikor külső érintkezésünkben egyszerűnek mutatjuk magunkat, de szívünkben hamisságot hordunk. Az ilyenek miatt mondja Jeremiás: Ki-ki őrizkedjék felebarátjától és bizodalma semmi atyafiában ne legyen, mert minden atyafi megejtésre ármanykodik, és minden barát csalárdságban jár. (Jer. 9, 4.)

31. Hallgatagság.

Az igazi és tökéletes hallgatagság az, hogy nemcsak a meg nem engedett szavaktól tartjuk vissza a nyelvünket, ilyenek a megszóló hazug, hamisan esküdöző, szemérmetlen, könnyelmű, haragos, ártalmas, átkozódó, haszontalan stb. szavak, hanem még a megengedett és hasznos igéktől is, a zsoltáros szerint: Elnémultam és megalázódtam és hall-

gattam a jókról, (38. Zs. 3.) t. i. nem hirdettem. A Glossa erre nézve mondja: Az nem esik a meg nem engedettekbe, aki óvatosan fékezi magát a megengedettekben. A lelki kegyelem ugyanis nemcsak a haszontalan és ártalmas beszédben ömlik ki belőlünk, hanem akkor is, amikor nem tartunk módot a hasznos beszélgetésben.

Szent Jakab mondása szerint a nyelv fékezése ritka egy erény: Mert minden vadak és madarak, csúszómászók és egyébfélék természete megszelídíthető — úgymond — meg is szelídítettett az emberi természet által; de a nyelvet senki sem szelídítheti meg az emberek közül; nyugtalan, gonosz az, telve halálos méreggel. (Jak. 3, 7. 8.) És a Glossa hozzáteszi: A gonoszok nyelve felülmulja a vadállatokat kegyetlenségben, a madarakat szárnyalásban, a kígyókat méreg tekintetében. Mert mint vadállatok kiélesítik nyelvüket, mint a kardot; mint a mada-

rak mennybe helyezték ajkukat, de szájuk hiúságot szól; mint a kígyónak: Aspisok mérge vagyon ajkaik alatt. (13. Zs. 3.)

Mindenekelőtt a mi Urunk Jézus Krisztus szentséges példája szeretesse meg velünk a hallgatagságot. Ő ugyanis, hogy a hallgatagságot ajánlja, mikor a vádak felől megkérdezték, nem akarta magát tisztázni, s halálát sem akarta a feleletével elhalasztatni.

Egy remetéről olvastam, hogy három éven át kavicsot hordott szájában, hogy így elsajátítsa a hallgatagságot. Mert hamarabb megtanulunk beszélni, mint hallgatni, azért mondja a Bölcs: Aki tud beszélni, tanuljon meg hallgatni is.

De haszna is van a hallgatásnak, ez is indítson minket elsajátítására. Mert a csend és a hallgatagság az elszórakozott szívet rendbehozza, a lelkiismeret derűjét visszaadja, az isteni kegyelem befogadására a lelket alkalmassá teszi. Mert ahol nincs

meg a hallgatagság, ott az embert könnyedén legyőzi ősi ellensége, mint írva van: Mint a nyílt, kerítetlen város, olyan a férfiú, ki lelkét nem tartóztathatja meg szólásban. (Péld. 25, 28.) Már pedig ahol nincs meg a nyelv fékezése, ott soha sem lesz tökéletesség, mint megmondotta Szent Jakab: Ki szavában nem hibáz, az tökéletes férfiú. (Jak. 3, 2.) S a Glossa hozzá fűzi: És senki más. Ahol őrzik a nyelvet, ott boldogság is honol: Boldog a férfiú, úgymond a Bölcs, ki szája igéjével még nem esett. (Sir. 14, 1.) Majd ismét: Aki megőrzi száját és nyelvét, szorongatásoktól őrzik meg lelkét. (Péld. 21, 23.)

Az igazi hallgatagság bizonyítékával bír az, aki bár szabadon, és megengedetten, és sértés nélkül tud beszélni, és akinek a szavait nagy vágygal fogadják: mindazonáltal, vagy semmiképpen, vagy csak igen ritkán tudják őt szólásra bírni, mert mindig Szent Gergely eme szavai

csendülnek meg fülükben: Ha Szent Ezechiél próféta, mikor szólásra küldetett, előbb hét napon át ülve és szomorkodva hallgatott; nekünk is mérlegelnünk kell, hogy mekkora bűne lehet annak, aki nem hallgat, pedig semmi sem kényszeríti beszédre. Valamint az evangélium ígéi is: Mondom pedig nektek, hogy minden hivalkodó ígéről, melyet szólnak az emberek, számot adnak ítélet napján. (Mt. 12, 36.)

A hamis hallgatagságnak jobban csacsckaságnak bizonyítéka az, amikor olyan hangosan és fölényesen beszélünk, hogy valakiknek látszassunk mások között, vagy nem megfelelő időben, pedig az alkalmas beszéd a legjobb. Ezt korholja az Írás: A bölcs ember hallgat idejéig, a szemtelenek és esztelenek nem tartanak időt. (Sir. 20, 7.) Vagy azért csak beszélünk, pedig senki sem figyel reánk, vagy kíván meghallgatni, azért mondja a Bölcs: Hol hallozás nincs, ne öntsd ott a beszédet.

(Sir. 32. 7.) Vagy amikor felelünk, mielőtt meghallgattuk volna, vagy kérdezett az illető. Erre áll: aki előbb felel, mint hall, bolondnak mutatja magát és szégyenvallásra méltónak. (Péld. 18, 13.) Vagy amikor megkérdezés nélkül felelünk más helyett. Neki szól az Írás: Ifjú tengyedben is alig szólj, amidőn szükséges. (Sir. 32, 10.)

A hamis hallgatagságnak bizonyítéka, amikor nem az erény kedvéért hallgatunk, hanem azért, hogy hallgatóink részéről szégyen ne érjen minket vagy éppen, hogy hallgatagságunkért dicsérjenek bennünket; vagy mivel nem tudunk értelmesen és hamarosan szólni, azért restelünk szólni; vagy hogy ezzel elpalástoljuk ostobaságunkat, mert: A bolond is ha hallgat, bölcsnek tartatik. (Péld. 17, 17.)

32. Magányosság.

Az igazi magányosság ebben áll: elménket elvonjuk a külső cselekmények gondjától és a velük való elfoglaltságtól, a teremtmények minden gyönyörködtetésétől: összes indulatainkat, akaratainkat és szándékunkat, amennyire tehetjük, szívvel-lélekkel Istenre irányítjuk, hogy vele egy szellemmé váljunk. Erre buzdít minket Izaiás is: Vonulj a kősziklába és rejtezzél a földüregbe. (Iz. 2. 10.) Lépj be a kősziklába vagyis Krisztus istenségébe; rejtsd el magadat a föld üregébe, vagyis Krisztus sebeibe. Aki ebben a kősziklában van, egyedül van, aki ezen a kősziklán kívül van, sokadalomban van.

Ebben a lelki magányosságban oly nagy kegyelmet és lelki megvilágosítást nyerünk, hogy másoknak nehéz reánk tekinteni. Ime Mózes is negyven nap és negyven éjjel volt egyedül Istennel és annyira fényessé

vált, hogy arca fénysugárt lövel, arcának ragyogásából mintegy napsugarak törtek elő úgy, hogy Izrael fiai nem voltak képesek reánézni, mígcsak el nem takarta ábrázatát.

Szerettesse meg velünk a magányosságot, a mi Urunk Jézus Krisztus szentséges példája. Ő ugyanis, bár semmiféle társaság el nem vonhatta a lelki dolgoktól, mégis gyakran visszavonult a tömegtől a magányosság szeretete miatt, s amikor már mást nem tehetett, még legkedvesebb tanítványaitól is elszakadt egy ködörösnyira, hogy imádkozhassék, mint Szent Lukácsnál olvassuk; (23, 41.) ezzel is jelezni akarta, hogy még a szent férfiak sem tudnak a sokadalomban eltársalogni Istennel; és az emberek között vagy csak kevés, vagy éppen semmi hathatós kegyelmet nem nyernek. Emiatt nem láthatta meg Zachaeus az Úr Jézust a tömegben, de később már meglátta őt és hallotta az Üdvözítő szavát, amikor egyedül felkúszott a fára.

Indítson minket magányosságra annak haszna is. Róla szól az Úr, mint jegyesről: a pusztába viszem őt és szívére szólok. (Oz. 2, 14.) Óh mily boldog, aki csak egyszer is hallja a bensejében megszólaló Urat. Az Úr beszéde a szívben, ez nyújt bizonyosságot lelkünknek a nehezen elérhető kegyelmekről.

Ime hajdan a szent remetéek elfutottak és a magányosságban a hegyekben, a barlangokban, a föld üregeiben rejtőztek el, csakhogy állandóan Istennel időzhessenek. Nem egyszer negyven éven át sem láttak embert.

Az igazi magányosságnak bizonyítéka bennünk, amikor súlyos büntetésként nehezedik reánk, hogy emberekkel kell lennünk; és mihelyt alkalom kínálkozik reá, félrevonulunk tőlük. Ime elfutván eltávoztam, és a pusztában laktam, úgymond a zsoltáros. (54. Zs. 8.) Éppen így Mária Magdolna is büntetésként érezte, hogy embereket kell látnia, miután

már többé nem láthatta Jézust. Sőt még az angyalok látása is kínos volt számára. Miért is mikor az angyalok a sírnál őt vigasztalni akarták, mivel hogy az Úr a sírból távozott, így felelt: A Teremtőmet keresem, azért nehéz nekem most a teremtményt látnom. El is menekült Jézus Krisztus szeretete miatt a remetességbe, és itt élt harminc éven minden testi táplálék és ital nélkül; az angyalok felvitték őt minden imaórában és ez az imádság nyújtotta neki a lélek és test táplálékát.

Hamis magányosságra vall, amikor az ember testileg nagyon egyedül van Isten előtt, de a lelke a világ minden táján csatangol, és ezer üggyel találkozik. A hallgatagság és magányosság, ez a két erény hatatosan felemelik lelkünket a szemlélődésre. Azért van megírva: Magában ül és hallgat, mert maga fölé emelkedett. (Jer. sir. 3, 28.)

33. Szemlélődés.

Az igazi és tökéletes szemlélődés az indulatoknak és a lélek minden erőinek összeszedettsége, hogy lelki gyönyörrel és csodálkozással csak valamit is megismerjünk az isteni természetből: p. o. hatalmát, bölcsességét, jóságát, szeretetét, nemességét, bőkezűségét; vagy Istennek titkos ítéleteit, vagy az ő szentséges akaratát, vagy valami tökéletességét, mely Istenre irányul.

Ily szent szemlélődésben éltek a patriarkák és próféták és a szent apostolok. Mert Isten a patriarkáknak és prófétáknak a Szentlélek útján kijelentette titkait: így Noé előtt a vízözönt, Ábrahám előtt Szodoma elpusztulását, Jeremiás előtt a zsidók elhurcoltatását és fogságát, József előtt az egyiptomi éhséget, Dániel előtt Nabuchodonozor szobrát tárta fel; más pátriarkák és próféták tőle más és más titkokat tudtak meg, p.o. Ezechielnek különböző látomá-

sokat nyújtott. Ezért mondotta Amos: Az Úr Isten nem cselekszik semmi dolgot, hogy ki ne jelentse titkait szolgálóinak, a prófétáknak. (Ám. 3, 7.)

Az apostoloknak pedig az Ő egy-
szülött Fia útján jelentette ki minden akaratát és minden tökéletességet, mert miként maga megmondotta: Mindent amithallottam Atyámtól, megjelentettem nektek, (Já. 15, 15.) hogy azután ők is átadják azt utódaiknak, amit hűségesen teljesítettek is. Mert az egész földre elhat az ő szózatuk és a földkerekség határaitra igéjük. (18, Zs. 5.) Sőt a többi apostolok felett Szent Jánosnak és Szent Pálnak még a legtitkosabbat is kijelentette, megmutatta. De mindnyája előtt feltárta a nyolc boldogságot: Boldogok a lelki szegények, — boldogok a szelídek stb. Ezek a boldogságok nagy tökéletességet foglalnak magukban és Istennek tökéletes akaratát mutatják.

Különbség van azonban a szemlélődés, az elmélkedés, és a gondol-

kodás között. Mert a gondolkodás elmefuttatás; az elmélkedés kutatás; a szemlélődés a lélek elcsodálkozása. A gondolkodás munka és haszon nélküli valami; az elmélkedés munkával és haszonnal jár; e szemlélődés munka nélküli, de hasznot hajt.

Sarkaljon minket Isten szemlélésére az a három fok, melyről Szent Gergely ír. Az első, hogy a lélek összeszedje magát. A második, hogy lássa, milyen is így összeszedetten. A harmadik, hogy önmaga fölé emelkedve, és a láthatatlan teremtető szemlélésére figyelten önmagát megalázza. De mindaddig semmiképpen sem szedi össze magát, míg csak előbb meg nem tanulta, hogyan kell száműzni lelki szemeiből a földi és menyyei képek képzeleteit, míg csak meg nem tanulta megvetni és lábbal tapodni mindazt, ami elméjébe ötlük a látás, hallás, szaglás, érintés és ízlés testi szervei útján, hogy olyan igyekezzék lenni bensőleg,

aminő ezek nélkül lenne. Mert amikor ezekre gondol, bensőleg mintegy a testek bizonyos árnyékát forgatja. Távoztatandó tehát a józan megválasztás segélyével a lélek szemei előtt minden, hogy olyannak lássa magát a lélek, mint aminőnek Isten alatt, de a test fölé teremtetett, hogy a felsőbbtől éltetve, éltesse az alsóbbat, amelyet kormányoz.

Ugyancsak erre kell serkentenie minket annak a kimondhatatlan édeségnek, melyet benne élvezünk; annak a csodálatos tökéletességnek, melyet benne elsajátítunk; annak a minden boldogság kezdetének, amelyet benne megtalálunk. Mert benne ismerjük meg a felséges Istent, minden boldogság forrását, és amit megismerünk, azt meg is szeretjük; és amit igazán szeretünk, azt kívánjuk; s amiért buzgón munkálkodunk, azt végre el is érhetjük, amikor pedig elértük, határtalan gyönyörrel bírjuk.

Erre nézve mondja Szent Bernát:

Amely lélek ugyanis egyszer már megtanulta és megnyerte Istentől, hogy magába tud szállni, hogy bensejében Isten jelenlétét sóhajtozza, és mindig őt keresi: (mert lélek az Isten, és akik keresik őt, lélek szerint kell járniok, és nem a test szerint, hogy a test szerint éljenek) mondom, az ilyen lélek nem tudom, vajjon rettenetesebbnek, kízóbbnak vélné-e egyideig magát a gyehennát megtapasztalni, minthogy lelki igyekezettel egyszer már megszerzett és élvezett édesség után újból visszatérjen a testi csábokhoz, inkább gyötrelmekhez, és az érzékek kielégíthetetlen követelődzéseihez, — miként a Bölcs mondja: Nem elégedik meg a szem látással, a fül sem telik meg hallással. (Préd. 1, 8.) De halljuk a tapasztalt prófétát, így siránkozik: Jó az Úr a benne bízókhoz, és az őt kereső lelkekhez. (Jer. sir. 3, 25.) Ha ettől a jótól eltéríteni akarná azt a szent lelket, úgy vélem, hogy úgy venné ezt,

mintha a paradicsomtól, vagy a dicsőségbe való belépéstől akarnák őt elzavarni. De halljunk egy más ehhez hasonlót: Neked szólt szívem az én orcám téged keresett; a te orcádat keresem Úram. (26. Zs. 8.) Azért mondotta: Nekem pedig jó az Istenhez ragaszkodnom. (72. Zs. 28.) S ugyancsak a lélekhez szólva mondotta: Térj vissza nyugalmadba én lelkem, mert az Úr jót tett veled. (114. Zs. 7.) Mondom tehát nektek: Bárki e jótéteményt csak egyszer is megnyerte, semmitől sem fél annyira, minthogy a kegyelemtől meg fosztatva kényszerüljön ismét visszatérni a testi vigaszokhoz, sőt vigasztalansághoz, és ismét elviselni legyen kénytelen a testi érzések sokadalmát.

Ilyen szent szemlélődésben élt Szent Ágoston. Így ír: Nekem pedig nem tetszett, hogy e világon működöm, és nagyon terhemre esett, mert már nem tüzeltek a vágyak, amint szoktak, se a tisztelet és a

pénz reménye. Ezek már nem gyönyörködtettek engem, a te édességed és házad ékessége miatt, melyet szerettem.

Az igazi szemlélődés bizonyítékával bír, kit undorral tölt el, hogy e világ nyomorúságában él s így szól Tóbiással: Jobb nekem meghalni, mint élni. (Tób. 3. 6.) Így szól Jóbbal: Megúnta lelkem életemet? (Jób. 10. 1.) És Szent Pállal elmondja: Én szerencsétlen ember, ki szabadít meg engem e halálnak testéből. (Róm. 7. 24.) És aki az élet forrása után szomjazik, így énekelve a zsoltárossal: Amint kívánczik a szarvas a vízforrásokhoz, úgy kívánczik lelkem tehozzád, Isten. (41. zs. 2.)

Ezért mondja Szent Gergely: a szemlélődő élet az, hogy bár teljes szívvel megmaradunk Isten és a felebaráti szeretetben; de megpihenünk a külső cselekvés dolgában, egyedül a Teremtő után való vágyunk élünk, hogy mit se kelljen már tennünk; de minden gondot lábbal

taposva keblünk epedve ég, hogy megláthassuk Teremtőnknek arcát, úgy hogy e romlatag test terhét már csak szomorúsággal tudjuk hordani, minden vágyunk oda irányul, hogy részt vehessünk az angyaloknak dicsénekeket zengő karaiban, hogy beleolvadjunk a mennyei polgárok társadalmába és Isten színe előtt az örök romolhatatlanságban örvendezzünk.

Hamis szemlélődésről tesz tanúságot, ki Istenről vagy annak valamely tökéletességéről olyan fogalommal bír, melynek a szentírás igazsága ellentmond, de ő azért ezt vakmerően okadatolja és védelmezi. Ebből származtak hajdan az eretnekségek, miként Ariusé, ki tagadta, hogy a Fiú egyenlően örök és egylényegű az Atyával; mint Sabelliusé, ki összezavarta a Szentháromságban a személyeket állítva, hogy csak névleges különbség áll fent közöttük, pedig valóban különböznek egymástól sajátosságilag. Mert az Atya sajátossága, hogy nem születhetik, a

Fiúé, hogy születhetik, a Szentléleké, hogy származik.

34. Megválasztás, mérlegelés.

Az igazi megválasztás, mérlegelés nem más, mint okosan dönteni a Teremtő és teremtmény között; hogy mi a Teremtő és mi a teremtmény. Azután megítélni azt, mi a jó, mi a jobb, és mi a legjobb; hogy mi a rossz, mi a rosszabb, mi a legrosszabb; hogy mennyire kell a jót kívánnunk, és mennyire kell a rosszat utálnunk. Valamint, hogy az ember mekkora tisztelettel tartozik feljebbvalója iránt, mily nagy kegyességgel és részvéttel alattvalójával szemben, és mekkora kartársi érzéssel a vele egyenrangú iránt; hogy miképpen kell viselkednie a holtakkal és miképpen az élőkkel szemben; miképpen elődeivel és miképpen utódaival szemben; hogy barátait miképpen szeresse Istenben, és ellenségeit miképpen szeresse

Isten miatt ; hogy mint járjon Isten előtt titokban, és miként érintkezzék az emberekkel a nyilvánosság előtt ; hogy minő táplálékot nyújtson a testnek és minőt a léleknek ; hogy minő ruhába öltözzék ; hogy mikor egyék-igyék, mikor és mennyire és minő ételektől tartózkodjék ; hogy mikor virrasszon, mikor aludjék és mennyit és meddig ; hogy mikor imádkozzék, mikor sírjon, mikor lépjen a cselekvés terére ; hogy mint viselkedjék a dicsérettel, és miként a feddéssel szemben ; hogy mikor szóljon, mikor hallgasson, és mennyire mely okokból, kikkel szemben, mely helyen, melyik időben ; hogy mikor fogadjon el valamit, hogy mikor tartson meg magának valamit, és mikor adjon, és mennyit és kinek és mely időben.

Mindezekben magunkat eligazítani és helyesen dönteni, ez az igazi mérlegelés, megválasztás. Ez az erénytanító mestere minden erénynek, mert mindenben módot és rendet

tart. De ahol hiányzik ez a megválasztás, mérlegelés, ott a szeretet már nem tartja be a sorrendet, hogy mit kell első sorban, mit utolsó sorban szeretnie; de a módot sem ismeri, hogy mit is szeressen kisebb, mit nagyobb mértékben. De ott sem tartunk rendet; miről Szent Ágoston írja: Ahol — úgymond — szerfölötti az alázatosság, tönkre megy az uralkodó tekintélye.

Éppen így vak és balga engedelmesség az, mikor azt hisszük, hogy a rossz dolgokban is engedelmeskednünk kell. Még a bőkezűségben is már a túlságig megyünk, amikor a színészféléknek szükség nélkül adunk. Mikor a félelem kétségbeeséssé válik, a remény pedig vakmerő bizodalommá fajul. Mikor az igazságosság túlságos szigorúságot tanúsít. Mikor a béketűrés, könyörület, szelídség, jóság nem akarja észrevenni az igazságtalan dolgokat. Mikor a vallásosságot felborítják, az igazságot meghamisítják, a tisztasá-

got megsértik erőszakosan, és az érettséget könnyelműséggé teszik — és a kitartás megváltozik.

Ez az erény más erények hiánya folytán csak növekszik. Mivel az ember gyakran esik alázatosságból kevélységbe vagy hiú dicsőségbe; szeretetből gyűlölségbe, türelmességből haragba, szelídségből haragtartásba; buzgóságból hanyagságba; tisztaságból testi vágyakba; a szegénység szeretetéből fősvénységbe; békességből lázongásba; egységből az ellenszegülésbe; engedelmességből összekülönbözésbe; vallásosságból züllöttségbe; hallgatagságból csacskaságba és megszólásba; lelki szeretetből testibe; reménységből vakmerő bizakodásba; igaz félelemből emberi és szolgai meghunyászkodásba; igazságosságból szigorúságba; irgalmasságból lágyszívűségbe; állhatatosságból ingadozásba; igazságból hamisságba; csakis ekkor válik óvatosabbá az óvakodásban, és gondosabbá és mindenben mérlegelőbbé.

tart. De ahol hiányzik ez a megválasztás, mérlegelés, ott a szeretet már nem tartja be a sorrendet, hogy mit kell első sorban, mit utolsó sorban szeretnie ; de a módot sem ismeri, hogy mit is szeressen kisebb, mit nagyobb mértékben. De ott sem tartunk rendet ; miről Szent Ágoston írja : Ahol — úgymond — szerfölötti az alázatosság, tönkre megy az uralkodó tekintélye.

Éppen így vak és balga engedelmesség az, mikor azt hisszük, hogy a rossz dolgokban is engedelmeskednünk kell. Még a bőkezűségben is már a túlságig megyünk, amikor a színészféléknek szükség nélkül adunk. Mikor a félelem kétségbeeséssé válik, a remény pedig vakmerő bizodalommá fajul. Mikor az igazságosság túlságos szigorúságot tanúsít. Mikor a béketűrés, könyörület, szelídség, jóság nem akarja észrevenni az igazságtalan dolgokat. Mikor a vallásosságot felborítják, az igazságot meghamisítják, a tisztasá-

got megsértik erőszakosan, és az érettséget könnyelműséggé teszik — és a kitartás megváltozik.

Ez az erény más erények hiánya folytán csak növekszik. Mivel az ember gyakran esik alázatosságból kevélységbe vagy hiú dicsőségbe; szeretetből gyűlölségbe, türelmességből haragba, szelídségből haragtartásba; buzgóságból hanyagságba; tisztaságból testi vágyakba; a szegénység szeretetéből fősvénységbe; békességből lázongásba; egységből az ellenszegülésbe; engedelmességből összekülönbözésbe; vallásosságból züllöttségbe; hallgatagságból csacsakaságba és megszólásba; lelki szeretetből testibe; reménységből vakmerő bizakodásba; igaz félelemből emberi és szolgai meghunyászkodásba; igazságosságból szigorúságba; irgalmasságból lágy szívűségbe; állhatatosságból ingadozásba; igazságból hamisságba; csakis ekkor válik óvatosabbá az óvakodásban, és gondosabbá és mindenben mérlegelőbbé.

Az igazi mérlegelésre indítson és indíthat is minket a szentírás állandó olvasása és átelmélkedése; a szentek életében a jópéldák kutatása; az okos emberekkel való gyakori tanácskozás. Tanácsot mindenkor bölcstől kérj, int Tóbiás. (Tób. 4. 19.) Ezért mondotta az Úr is Saulnak: Kelj fel és menj be a városba, és ott megmondják neked, mit kell cselekedned. (Ap. cs. 9. 7.) Azután a bélpoklosokhoz is így szólt: Menjetek, mutassátok meg magatokat a papoknak. (Lk. 17, 14.) Nemcsak egynek, hanem többnek, hogy ha egyik talán kevésbé okos, keressenek másikat, okosabbat, mérlegelőbbet.

A megválasztás, mérlegelés bizonyítéka az, hogy minden dolgainkat megtárgyaljuk okos, mérlegelő emberekkel. S ha ilyenekre nem mindig találunk, lelkiismeretünkben Isten színe előtt igazi mérlegeléssel és érett megfontolással meghányjuk-vetjük minde művünket és ügyünket az ige szerint: Fiam, meggon-

dolás nélkül semmit se cselekedjél, és a cselekedet után nem bánod meg. (Sir. 32. 24.) De azért mégse bízzék mindig lelkiismeretében az ember, csakis mikor az Írás nyíltan mellette tanúskodik. És az Írást se csűrje-csavarja bármily mértékben is a maga esze szerint, hanem egyeztesse gondolkozását az Írással.

Balgaságról és a mérlegelés hiányáról tesz tanúságot az, amikor erőnkön felül böjtölünk, virrasztunk, imádkozunk, ostorozzuk magunkat és könnyezünk, síránkozunk, mert ezzel hamarosan tönkretesszük magunkat, azután évek során át alkalmatlanokká válunk az Isten szolgálatára. De sajnos, a mai világban kevés olyan ember akad, aki ilyenmiben a túlzásba menne.

Hamis mérlegelésre vall, amikor valaki elkerülni akarván testének tönkremenetelét, semmit el nem mulaszt, ami testének kényelmére szolgál, azt mondja az Úrnak: Én erősségemet benned helyezem, (Zs. 58. 10.)

de közben lelke, hiján a lelki ele-
delnek, elgyengül és elsatnyul, mi-
vel a lélek fenntartása munka nélkül
nem lehetséges. Azért mondja Szt.
Ágoston: Amíg testünk betegségé-
től félünk, elhanyagoljuk a lelkünk
üdvét, mert a test, amikor kényesen
táplálják, megöli a lelket. Szent
Ágoston szerint miként a moly meg-
rágja a gyapjút, a szú megőrli a fát,
a tűz megemésztí a szénát és szal-
mát, kórót, úgy emésztí és égetí
meg a lelkeket is az elkényeztetett
test. Az ilyen ember nem gondol
arra, hogy az a test végtére is csak
elpusztul, ha mindjárt minden ké-
nyelmet megadtunk is neki. Miként
a világ kedvelői is, nem elsősorban
az Istennek szolgálnak, a testüknek
minden élvezetet megadnak, mégis
gyakrabban betegeskednek. Mert
jobb, ha kegyelemmel telített lel-
künk beteges testben él, mintha az
egészséges testben beteg, vagy ép-
pen halott lélek lakozik.

35. Együtt örvendezés.

Az igazi együtt örvendezés Istennel szemben nem más, mint Istennel közös öröm érzet minden öröktől fogva bennelevő boldogság és tökéletessége felett, úgymint jósága, mindenhatósága, bölcsesége stb., és hogy ő senkire sem szorul, hanem teljesen elegendő úgy önmagának, mint minden teremtménynek.

Nem más, mint közös örömezzet Istennel ama rend felett, mely az ég és a föld és minden benne lévők között fennáll; és minden műve felett, a világ kezdetétől, a világ végéig. Különösen az ő megtestesülése, körülmetéltetése, kínszenvedése, feltámadása, mennybemenetele felett, a Szentlélek elküldése felett; és minden nyilvános vagy titkos ítélete felett a démonok, a pokolban, limbusban vagy purgatóriumban szenvedő lelkek és e világon élő gonosz emberek irányában.

Nem más, mint Istennel való kö-

zős örömrész a felett a dicséret és tisztelet felett, mely őt az angyalok, a mennybéli szentek és a földön élő emberek oldaláról éri.

Az igazi együtt örvendezés felebarátaink irányában az, hogy együtt érzünk minden egyes angyallal és szenttel afelett a dicsőség felett, melyet a mennyben élveznek. A bűnösök iránt a megtérés felett való együttes örömrész az; az igazak irányában a megerősödésük és a kegyelmekben való megmaradás felett érzünk velük együtt örömet; együttesen örvendezünk az anyaszentegyházzal a szentségek és a Szentlélek ajándékai felett, és együttesen vígódunk az egyházban és a földön élő összes szent emberekkel; a Boldogságos Szűz Máriával, a pátriarkákkal, a prófétákkal, az apostolokkal és minden egyes kiválasztottal az Istentől már megnyert és még megnyerendő minden egyes ajándék felett.

Az igazi együtt örvendezésre bírjon

minket az abból fakadó igen-igen nagy haszon. Mert bármi tökéletességgel, jósággal és boldogsággal bír természeténél fogva önmagában a mindenható Isten ; bármi dicsőségük legyen az angyaloknak és szenteknek az égben, bármily kegyelem és erő legyen meg az egyházban s benne a hívekben — mindez teljes egészében sajátjává válik kinek kinek az együtt örvendezés útján.

Ugyancsak bírjon erre minket az is, hogy az Atya, Fiú és Szentlélek együtt örvendezése a kezdete minden teremtménynek ; és minden isteni működés kiindulópontja volt mindig és most is az.

Az igazi együttérzés bizonyítéka az, hogy mindenekfelett gyönyörködünk mindenben, mik Istenben vannak ; mikor igaz szívből tetszenek nekünk az annyaszentegyház megalapítása, és Istennek minden művei, ítéletei, az istenes szokások, és a mi Urunk Jézus Krisztus, valamint az összes szentek, az Ő ba-

rátainak szentséges példái, azután ezeket szóval ajánljuk és mások előtt kinyilvánítjuk.

Ugyancsak az is, amikor lelki örömet kelt bennünk az angyaloknak és mennyei szenteknek, valamint a földön élő egyes embereknek juttatott minden egyes természetes, lelki, kegyelemteljes isteni ajándék, és mindezekkel tehetségünk szerint mindig és mindenütt közreműködünk.

Hamis együtt örvendezésre vall, amikor szájjal ugyan dicsérjük, de tettel már gyalázzuk Istennek minden rendeléseit az égben és a földön, s az igazak tetteit, erényeit és szent életét. Ezeknek szól a korholás: Ez a nép szájjával és ajkaival dicsőít engem; szíve pedig távol van tőlem. (Iz. 29, 13.) Az ilyenek már nem is tartoznak az anyaszentegyház testéhez, és e test javaiban már nem is részesednek.

36. Bizalom.

Az igazi és tökéletes bizalom a léleknek bizonyossága, hogy a mindenható és hűséges Isten soha el nem hagyja a barátait, miként az Írás is mondja: Senki sem szégyenült meg, ki az Úrban bízott. Ugyanis, aki megmarad az ő parancsaiban, elhagyatott-e? (Sír. 2, 11. 12.)

Annak van az igazi bizalma, aki bizonyos, hogy a jó Isten övéinél mindenkor jelen van még a viszontagságokban is; és mindenkor készen áll, hogy őket a kísértésektől megmentse, és a megszabadítottakat megdicsőítse, miként írva vagyon: Vele vagyok a szorongatásban; megmentem és megdicsőítem őt. (90. Zs. 15.)

Igy vele volt Dániellel az oroszlánok vermében, Nóéval a bárkában, Józseffel a cisternában, a három ifjúval a tüzes kemencében, és mindnyájukat jóságosan megmentette. Azért mondja Szent Péter:

Tudja az Úr az istenfélőket megszabadítani a kísértetből. (Pét. II. 2, 9.) Sára pedig így szólott: Azt pedig bizonyosnak tartja minden, aki téged tisztel, hogy az ő élete, ha próbálásban lesz, megkoronáztatik; ha pedig szorongatásban lesz, megszabadul; és hogyha megfenyítettetik, a te irgalmadhoz juthat. Mert nem gyönyörködöl a mi vesztünkben; mivel a fürgeteg után csendességet szeresz, és a könnyhullatás és sírás után örvendezést adsz. (Tób. 3, 21. 22.)

Annak van igazi bizalma, aki nem kételkedik azon, hogy minden könnyörgését és minden igazi vágyát meghallgatja az Úr. Mert mint ar. Szent János mondja: Ha azzal a lelki igyekezettel közelítesz Istenhez, és azt mondod: Nem távozik (t. i. amíg meg nem hallgatsz), bizonyosan megkapod, ha olyasmiket kértél, amiket annak, akitől kéred, illik megadnia, és neked, aki kéred, hasznos megkapnod.

Ez az erény igen dicséretre méltó és Isten előtt nagyérdemű. Erre buzdit az apostol is: Azért el ne veszítsétek bizalmatokat, melyre nagy jutalom vár. (Zsid. 10, 35.)

Indítson igazi bizalomra minket az a tény, hogy a bőkezű Isten gyakran minden vágyunk nélkül az ő puszta és megfoghatatlan jóságából nagyobb dolgokat ad nekünk, mint kívánni mernénk. Ime az Atya a Szentháromság képére teremtet minket. Az ő szentséges Fia pedig testét adta eledelül, és vérért italul, életét pedig megváltásunk árául. Ugyan ki mert volna ilyesmire valaha csak egyszer is gondolni?

Indítson erre minket Krisztus helyzete is a kereszten. Erre nézve mondja Szent Bernát: Ugyan ki nem ébredne reményre és bizodalmas könyörgésre, ha megfigyeli a keresztfán Krisztus testének helyzetét. Nézd csókra lehajtott fejét, ölelésre kitárt karjait; adakozásra átluggatott kezét; szeretésre megnyitott szívét;

egész testének kifeszítését, hogy magát egészen neked adja.

Az igazi bizalom bizonyítékával bír, kit halálos bűnök miatt lelkiismerete nem mardos. Mint Szent János írja: Ha szívünk nem vádol minket, bizodalmunk vagyon az Istenhez: és amit kérünk, megnyerjük. (Já. I. 3, 22, 22.) Ezért olvassuk Zsuzsannáról: Szíve bízik vala az Istenben. (Dán. 13, 35.) Mert ártatlanságának tudatában volt a reá fogott bűnnel szemben.

Egy másik bizonyítéka az igazi bizodalomnak, hogy a jó cselekedetekben folyton gyakoroljuk magunkat, különösen a lelki alamizsnálkodásban, mely nem egyéb, mint a sérelmek megbocsátása, azonfelül még imádkozni is a megsértőért. Erről mondotta Tóbiás: Mert jó jutalmat gyűjtesz magadnak a szükség napjára: mivel az alamizsna mindent büntől és haláltól megszabadít, és nem engedi a lelket sötétségre menni. Nagy bizodalmat ad a fölséges Isten előtt az alamizsna min-

den ő gyakorlóinak. (Tób. 4, 10, 11, 12.)

A bűnök bocsánata felől való igazi bizalom másik jele, amikor már ifjúságunkban és egészséges korunkban bűneinkért igazán vezeklünk. Szent Ágoston tanúságaként: Ha valaki akkor akar bűnbánatot tartani, amikor betegsége miatt életének végét járja, és fel is veszi a bűnbánatot, és azonnal ki is engesztelődik az Istennel és távozik az élők sorából; megvallom nektek, hogy nem tagadjuk meg tőle, amit kér; de már azt nem merjük biztosra venni, hogy jól távozott el innen. Nem bízom hozzá, nem hitegetlek titeket, de nem bízom ebben. A hívő, aki jámborul, jól él, bizton megy el közülünk. A jókor megkeresztelt bizton megy el közülünk. Aki akkor tart bűnbánatot és kiengesztelődést Istennel, amikor még ép, egészséges és utána jól él, bizton megy ki innen. De aki csak élete végén tart bűnbánatot és akkor engesztelődik

ki Istennel, hogy az bizton megy-e el a másvilágra, én nem vagyok benne bizonyos. — De azután tovább így szól: Vajjon azt mondjam: elkárhozik? Nem mondom. De akkor azt mondjam: megmenekül? Nem. De hát akkor mit mondasz nekem, kérded? Nem tudom. Nem merem előre kimondani, nem ígérem meg, nem tudom. Meg akarsz szabadulni a kétségtől? Szeretnéd elkerülni a borzalmat? Tarts bűnbánatot, amíg egészséges vagy. Ha ugyanis addig tartasz igazi bűnbánatot, amíg egészséges vagy, és meglep téged az utolsó nap, fuss, hogy kiengesztelődjél. Ha így cselekszel, bizton vagy. Miért vagy bizton? Mert abban az időben tartottál töredelmet, amikor még tudtál volna vétkezni is. De ha akkor akarsz bűnbánatot tartani, amikor már nem vagy képes bünt elkövetni, ez esetben a bűnök hagytak el téged és nem te azokat. De hát honnan tudod, kérded tőlem, hogy Isten ta-

lán nem bocsátott meg nekem? Igazat mondasz. Honnan? Nem tudom. Azt tudom, de ezt nem tudom. Mert hiszen éppen azért adok fel neked penitenciát, mert nem tudom. Mert ha tudnám, hogy neked mit sem használ, nem adnám fel neked. És ha tudnám, hogy használ neked, nem intenélek, nem ijesztenélek. Két dologról van szó: vagy nyersz, vagy nem nyersz bűnbocsánatot. Hogy melyikben lesz részed, nem tudom. Tarsd tehát magadat a biztoshoz, és hagyd el a bizonytalant.

Akik az igazi töredelemre akarnak eljutni, erejüket lelkicselekedetekre kell fordítaniok, mint Izaiás is megmondja: Akik pedig az Úrban bíznak, megifjodnak erejükben; szárnyok kel, mint a sasoknak, futnak és nem fáradnak, járnak és nem fogyatkoznak el, (Iz. 40, 31.) hogy akik erősek voltak a testi munkára, legyenek most erősek a lelki fáradalmakban.

Bizalmatlanságot árul el az, aki

tudatosan bűnökben fekszik, kevésre becsülve a megváltás kegyelmét. Ezért van az evangéliumban: Tudjuk pedig, hogy Isten a bűnösöket meg nem hallgatja, hanem aki Istent tiszteli és akaratját cselekszi, azt meghallgatja. (Já. 9, 31.) A zsoltáros azt mondja: ha gonoszságra tekintettem volna szívemben, nem hallgatott volna meg az Úr. (65, Zs. 18.) S Izaiás is így ír: De a ti gonoszságtok választ el titeket Istentől, és bűneitek rejtik el az ő orcáját előletek. (Iz. 59, 2.)

Hamis bizodalomra vall, amikor úgy gondoljuk, hogy a legigazságosabb Istent az ő irgalma és kegyessége annyira hatalmában tartja, hogy az ítélet napján üdvözíti úgy a jókat, mint a gonoszokat, mivelhogy mindenkiért meghalt. De az Úr mást mond: És ezek örök kínra mennek, az igazak pedig örök életre. (Mt. 25, 46.)

Hamis bizalom az is, minthogy azt gondoljuk, hogy a bűnös meg-

érdemelheti, amikor neki tetszik, a keresztségben nyert első kegyelmet.

Vagy azt hinni, hogy aki itt bővelkedik a földi javakban, a más világon is bővelkedik az örök örömben. Nem, ezt nem mondja a zsol-táros, hanem: Látni fogják az igazak (t. i. a gazdagot a pokolban) és megfélemlenek és nevetnek rajta és majd mondják: Ime az ember, ki az Istent nem választotta segítőjének, hanem gazdasága sokaságában bízott és hatalmaskodott hiúságában. (51, Zs. 8, 9.)

37. Világmegvetés.

A világnak igazi megvetése ez: lemondani a világ ideiglenes dolgairól, a világ pompájáról, a vezető-állásokról és méltóságokról a papi életben is, félrevonulni minden testi baráttól és világi szokástól, még pedig az örök boldogság reményéért. Erre int bennünket Szent János:

Ne szeressétek e világot, sem azokat, mik e világban vannak. (Jn. I. 2, 15.)

Ime Szent Ágostonnak nem tetszett, ami e világon történik. Amikor anyjával igen édesdeden elbeszélgetett, még beszéd közben is bántotta őt és igen hitványnak találta a világot minden gyönyörűségével együtt. Szent Ágnes, Szent Katalin, Szent Cecilia és még sok szűz megvetették a világ országát és e világ minden ékességét a mi Urunk Jézus Krisztus szeretetéért.

Indítson minket a világ megvetésére és gyűlöletére az, hogy e világ az őt szeretőivel szemben végtére mégis nagy hűtlenséget követ el. Mert így bántak Teremtő Istenünkkel is az e világon levők. Virágvasárnap, a pálmák vasárnapján dicsőségesen fogadták, eléje kimentek és énekelték: Hosanna Dávid fiának! Áldott, ki az Úr nevében jő! Hosanna a magasságban. (Mt. 21, 9.) De öt nap múlva már Pilátus elé vonultak és azt kiáltották: Feszíttes-

ség meg, feszítették meg. (Mt. 27, 23.) Ha ez nem volna gonosztévő, nem adtuk volna kezébe. (Jn. 18, 30.) És kigúnyolták őt, mikor a keresztfán függött: Ha Isten fia vagy, szállj le a keresztről. (Mt. 27, 40.) És akit pálmákkal, virágokkal és lombokkal fogadtak akkor, azt most élő tövissekkal koronázzák, korbáccsal és ostorokkal verik. És akinek lábai alá ruháikat terítették az úton, azt keresztrefeszítés előtt minden ruhájától megfosztották; és a reáfordított dicsőséget gyalázattá változtatták.

De a világ szeretetéből veszély is fakad, ez is indítson minket annak megvetésére és gyűlölésére. Mert Szent Jakab így ír: Nem tudjátok-e, hogy e világ barátsága ellensége az Istennek? Aki tehát e világ barátja akar lenni, az Istennek ellenségévé lesz. (Jak. 4, 4.) És hogy e világ gyűlölte az Úr Jézust és minden barátját, miként Ő maga megmondotta ezt apostolainak vigasztalására: Ha a világ gyűöl titeket, tudjátok meg,

hogy engem előbb gyűlölt nálatoknál. (Jn. 15, 18.)

Az igazi világmegvetés bizonyítéka, amikor nem törődünk nemesi születésünkkel, nem keressük a test gyönyörét, nem kívánjuk meg a gazdagságot, sem a tisztelet magas polcát. Ilyen volt Mózes. Az apostol így ír róla: Hit által tagadá Mózes, miután naggyá lett, hogy Ő Fáraó leányának fia, (íme a születési nemesség tagadása) inkább akarván az Isten népével sanyargattatni, mint az ideig való bűn gyönyörűségében élni (íme a gyönyör megtagadása), nagyobb gazdagságnak tartván az egyiptomiak kincseinél Krisztus gyalázatát (íme a vagyon megtagadása). Mert a jutalmazásra nézett. (Zsid. 11, 24, 25, 26.)

Az igazi világmegvetés másik bizonyítéka, amikor a hízelkedése nem hat meg, ijesztgetése nem rendít meg és az emberi gyalázás vagy dicséret nem indít meg minket. Ilyen megvetés sugallta az Apostolnak e sza-

vakat: Mindent kárnak tartok az én Uram Jézus Krisztus fenséges ismeretéért, kiért mindent elhagytam, és szemétnek tekintek, hogy Krisztust megnyerjem. (Filip 3, 8.)

A hamis világmegvetés jele, amikor csak akkor kezdünk el tartózkodni a földiek szeretetétől és a világ csábjaitól, amikor már úgy sem tudnánk mit tenni velük, mert megöregedtünk, leszegényedtünk. De hát így nem is mi hagyjuk el a világot, hanem inkább a világ hagy el minket. Amiként elég sajnós, de sokan vannak, akik csak akkor szűnnek meg vétkezni, amikor többé már nem vétkezhetnek.

38. Sanyargatás.

A testnek igazi sanyargatása az, amikor a testünket önként kínozzuk, böjtökkel, virrasztásokkal, imádságokkal, vezeklő övekkel, ostorozással, a kíváncsú étel és ital elvonásával, hogy a test teljesen alá legyen

vetve a léleknek. Így cselekedett az apostol: Sanyargatom testemet és szolgálat alá vetem, nehogy midőn másokat tanítok, enmagam elvettessem. (Kor. I. 9, 27.) Így tett Judit is. Szép, fiatal, özvegy és gazdag volt s miután három év és hat hónap múlva ura meghalt, ágyéka fölött vezekelőövet hordott és az ünnepeken kívül mindennap böjtölt.

Szerettesse meg velünk a testi sanyargatást a belőle fakadó nagy haszon. Mert a test sanyargatása folytán a lélek megerősödik a lelki ügyekben, mint az Apostol is mondja: Mert mikor erőtlén vagyok, (t. i. testben) akkor vagyok hatalmas. [t. i. lélekben] (Kor. II. 12, 10.) De viszont a test elkényeztetése folytán a lélek élénksége a lelkiekben eltompul, mint Szent Ágoston is mondja: Miként a tűz a szalmát, úgy égeti el és semmisíti meg a lelket a kényelmesen ápoltság test.

Az igazi sanyargatás bizonyítéka, amikor a testnek nem nyújtunk sem-

miféle gyönyörűséget, hanem csak a szükségesek megadására szorítko-zunk, az Apostol szavai szerint : Nem a testnek vagyunk lekötelezve, hogy a test szerint éljünk. (Róm. 8, 8.) Mivel a test sokkal több gyönyör-ködtetőt követel, mint amennyit a szükség megkíván ; a szükség ke-véssel is beéri. De leírja az Apostol a rosszat is, mely a gyönyörűséget követi : Mert ha a test szerint éltek, meghaltok ! Ha pedig a lélek által a test cselekedeteit megöldöklitek, élni fogtok. (Róm. 8, 13.) Nyilván-valók pedig a test cselekedetei, melyek ezek : paráznaság, tisztátalan-ság, szemtelenség, bujaság, bálványozás, bűbájlás, ellenségeskedés, viszálykodás, versengés, harag, veszekedés, visszavonás, pártütés, irigy-kedés, gyilkosság, részegség, tobzó-dás, és ezekhez hasonlók ; melyek-ről mondom nektek, mint ezelőtt is megmondoztam, hogy akik efféléket cselekszenek, Isten országát el nem nyerik. (Gal. 5, 19. 20. 21.)

Másik bizonyítéka az, amikor Jézus Krisztus tanácsa szerint ebben a világban gyűöljük a lelkünket. Mit is mondott? Ha ki hozzám jő és nem gyűöli atyját vagy anyját, feleségét és fiait, atyafiait és nővéreit, sőt még önnön lelkét is, nem lehet az én tanítványom. (Lk. 14, 26.) Szent Gergely ezt így magyarázza: Akkor gyűöljük ugyanis helyesen a mi lelkünket, mikor nem nyugszunk bele annak testi vágyaiba, mikor kívánságát megtörjük, gyönyöreivel szemben harcba szállunk. Ez a megvetett lélek így jobbá válik, szinte a gyűlölet által szeretjük. De aki lelkét nem tartja féken a kívánságoktól, az ördög töreibe esik, miként megmondotta már a Bölcs: Ha engedsz lelked kívánságainak, ez kár-öröme ad téged ellenségeidnek. (Sir. 18, 31.) Miként a rettenetes erejű Sámson is átadta Dalila a filiszteusoknak kigúnyolásra.

Nem bír az igazi sanyargatás bizonyítékával az, aki csak a hasát és

száját fékezi s tartja távol az étel-ital gyönyörűségétől, de nyelvére már nem rak bilincset, beszél összevissza mindent, mi nincs is megengedve, de már nem fékezi le látását, hallását, ízlését, szaglását, tapintását, ezeknek megengedi a gyönyörködést, és a szíve is telve gyönyörködtető gondolatokkal és indulatokkal. Mert még kevés a száját és hasat szűkebb kosztra fogni, ha emellett a szív és öt érzék habzsolják a gyönyöröket. Azért mondja ar. Szent János: Akik bűntöt tartanak s mellette gonoszt cselekszenek, az ördögöket utánozzák, mert ezeknek is nem az étel, hanem a gonoszság áll mindig rendelkezésükre.

39. Töredelem.

Az igazi töredelem önként vállalt fájdalom a bűnök miatt, a bűnök mennyisége és minősége szerint, azaz az ingyenes kegyelemből fakadó

elhatározással, hogy azokat meggyónjuk és értük eleget teszünk. Mert a természetes bánat, meg a nem kegyelemből fakadt bánat semmit sem használ, semmit sem ér. A bánat nagyságát megjelöli Jeremiás: Sirasd — úgymond — az egyetlen keserves sírással. (Jer. 6, 26.) Ezt parancsolta meg az Úr Joelnél: Szaggassátok meg szíveiteket. (Joel 2, 13.) Erre a megszaggatásra elég határosak a tövisek, szegek, vesszők, ostor, kereszt és lándzsa, melyek megszaggták a mi Urunk Jézus Krisztus testét.

Az igazi töredelem ritka, miként Szent Gergely mondja: Tudnunk kell, hogy vannak némelyek, kik bár elhagyták a világot, és mindenüket feláldozták, amivel csak bírtak, még sem járja át őket a töredelem azokban a jókban, amiket cselekszenek. Nem mindig kell azt sem elhinni, hogy a feltörő sóhajok és könnyek, már igazi töredelem lenne. Mert a pokoltól való félelem, vagy vala-

mely kárra való eszmélés, vagy a természetes fájdalom, a természetes részvét elég gyakran kiváltja ezeket, amikor reagálnak gonoszásaik rettenetes nagyságára, vagy Jézus Krisztus keserves kínszenvedésére.

Az igazi töredelemhez ugyanis megkívántatik a bánat minden elkövetett bűn felett, minden elmulasztott jó felett, minden elhanyagolt kegyelem felett, melyet maga vagy az öszszesség javára kapott, sőt még azok felett is, melyeket alkalomadtán elkövethettek, vagy elmulaszthattak volna.

Indítson minket igazi töredelemre annak hűséges meggondolása, mit veszítettünk el a bűn miatt. Ime elvesztettük a Szentlelket az ő adományaival, minden megszentelő kegyelmet, a Szentháromság barátságát, a mennyei udvar társaságát. S mit szereztünk a bűn útján? Örök halált, az Atyaisten átkát, mint a zsoltáros mondja: Átkozottak, kik elhajolnak a te parancsaidtól, (118.

Zs. 21.) a mi Urunk Jézus Krisztus gyűlöletét, ki gyűlöl minden gonosz-ságot cselekvőt; a Szentlélek eltávozását, ki még a gondolatoktól is visszavonul, melyek értelem nélkül vannak a Bölcs szerint, (Bölcs. 1, 5.) annál inkább azoktól a gonosz cselekedetektől, mert miként ar. Szent János mondja: Ezek gonoszabbak és borzalmasabbak, mint maga a gehenna büntetése. De indítson minket igazi töredelemre a belőle fakadó haszon is, mert ez igen nagy. Mert a legkisebb töredelem is letörli a lélek minden szennyét, megöli az örök halált, megszerzi az Atya Istennek áldását, helyre állítja az Isten Fiának barátságát, visszaszerzi a Szentlélek bizalmasságát, és a meny-nyei polgárok társaságát. És bármily parányi legyen is ez a töredelem, a jóvátétel tekintetében nagyobb, mint a legnagyobbszerű bőkezű alamizsnálkodás. Ha mindezeket gyakran reátesszük szívünk mérlegére, igazi töredelemre indulunk.

Az igazi töredelem igaz jele, amikor annyira utáljuk a bűn szennyét, hogy örömet választjuk a tisztító-tűz minden büntetését, mintsem hogy a jóságos Isten ellen valaha egyetlen bűnt is elkövessünk; sőt mi több még a pokoli büntetést is inkább elszenvedjük (miként Eleazár), mintsem hogy valaha is ezután szándékosan elkövessünk valamely bűnt. De Szt Ágoston is mondja, hogy inkább azt kell választanunk. Igazi jele ennek az igazi töredelemnek, hogy szívesen elszenvedjük az összes vértanúk minden kínjait is, csak hogy kiérdemelhessük ezzel, hogy ezentúl semmiféle bűnt el nem követünk. Vagy készek vagyunk vállalni az összes betegek és szegények minden gyötrelmét, csak ezzel Istennek a megbántásokért méltó elégtételt nyujthassunk.

Hamis töredelemre vall, amikor, bár keservesen megsiratjuk elkövetett bűneinket, e bánat után azonban nem irtózunk szinte azonnal ugyanazokat, vagy másokat elkö-

vetni. Ez ellen emeli fel szavát a Bölcs: Aki megmosdik, holtat érintvén és ismét érinti azt, mit használ annak mosdása. (Sir. 34, 30.) Így tesz, aki bánkódik a multban elkövetett bűnei felett, de nem tökéli el magát arra, hogy ezután el is hagyja a bűnöket: a kevélységet, irígységet, testi barátkozást, testi gyönyörködtetést, az igaztalanul szerzett vagyon birtoklását; pedig azt mondja Szent Ágoston: Nincs addig bűnbocsánat, míg vissza nem térítjük a lopottakat. Erre nézve mondja az Irás: Ha az egyik épít és a másik ront, mi egyéb hasznunk van, mint a fáradtság? (Sir. 34, 28.) Ront, aki bűnei felett bánkódik; épít, aki megmarad a bűnözés akarataiban. Az ilyen építésről mondja Szent Ágoston: A megromlott akarásból lett a kéjvágy, s amikor a kéjvágnak szolgálunk, az szokássá vált, és amidőn a szokásnak ellene nem szegülünk, létrejött a szükség.

40. Bűnvallomás.

Az igazi bűnvallomás nem más, mint bűneink őszinte kendőzés nélkül való törvényes megvallása a pap előtt. Ezt parancsolta meg az Úr a belpoklosoknak: Menjetek mutassátok meg magatokat a papoknak. (Lk. 17, 14.) És Szent Jakab: Valljátok meg tehát egymásnak bűneiteket. (Jak. 5, 16.)

Megkívántatik az igazi bűnvallomáshoz, hogy az legyen teljes, tiszta, mérlegelő, hű és tökéletes az Írás szerint: Öntsd ki víz gyanánt szívedet az Úr színe előtt. (Jer. sir. 2, 19.) E kiöntés jelenti a teljességet. Mert nem cseppenként kell szándékosan elmondani azokat a bűnöket, melyeket még soha meg nem gyóntunk, hanem minden elgondolható bűnt teljes egészében, egyúgyanazon papnak egyszerre kell eléje tárunk, kiöntenünk. Úgy mint a vizet. Ez annyit jelent, hogy a bűnvallomás legyen egyszerű és tiszta.

Nem szolgai félelemből, vagy kényszerítésre kell gyónnunk, hanem tisztán és egyszerűen Istenért. A te szívedet, tehát mérlegeléssel. Nemcsak a szavakat és cselekedeteket, az elkövetéseket és elmulasztásokat kell megvallani, hanem a tisztátalan gondolatokat és veszteglő indulatokat is, a rendetlen szándékokat, káros akarásokat, gonosz ítélesek, vakmerő gyanakvásokat is. Mert mint Origenes mondja: Ama napon a lelkedet vádolni és védeni fogják a gondolatok. Nem azok a gondolatok, amelyek akkoron lesznek, hanem amelyek most vannak bennünk, amelyeknek bizonyos jegyei benne maradnak a szívben, akár csak a viaszban. Isten színe előtt, vagyis híven és tökéletesen kell gyónnunk. Mert mindent. Istennek a tudása szerint kell szemlélnünk. Már pedig ahol mi csak egy bűnt látunk, ugyanott az ő bölcsességében Isten ezeret talál.

Buzdítson minket igazi bűnvallo-

másra a bűnők biztos megbocsátása és a lélek megtisztulása, mert írva vagyon: Ha pedig megvalljuk bűneinket, hív ő és igaz, hogy megbocsátsa nekünk vétkeinket, és megtisztítson minket minden gonoszagtól. (I. Jn. 1, 9.) Valamint az is, hogy ennek folytán az Atya, Fiú és Szentlélek bűnbocsánatra és kiengesztelődésre kényszerül. Ugyanis bár mindent tud az Isten, de azért elvárja a bűnvallomás szavait. Így tehát van oka a Krisztusnak, hogy közbenjárjon érettünk. Az Atyának is meg van az oka, hogy megbocsásson neked. Már pedig bármit akar a Fiú, akarja az Atya is, a Szentlélek is.

Az igazi bűnvallomás bizonyítéka, amikor minden bűnünket vízként kiöntjük. Hogy így ne maradjon vissza szín, mint mikor a tejet kiöntjük, se zsíradék és íz, mint az olaj vagy vér kiöntésénél, sem a szag, mint a bor vagy ecet kiöntése után.

Már pedig visszamarad a szín, amikor ugyan meggyónjuk a bűnt, de már elhallgatjuk a bűnre vivő alkalmat és kísértést: amiként ez a tor-kosságnál és paráznaságnál történni szokott. Már pedig visszamarad a zsirosság vagy íz, amikor megmondjuk ugyan bűneinket, de már elhallgatjuk a gyönyörködés nagy mennyiségét és időtartamát, amely alatt az teljesen belénk ivódott; mint írva is van! Mint a víz behatott belsejébe, és mint az olaj csontjaiba. (108, Zs. 18.) Már pedig visszamarad a szag, amikor megvalljuk ugyan a bűnt, de már elhallgatjuk a hírnévvrombolást, a rossz példát és mások megbotrántoztatását. Az igazán gyónó ugyanis feltárja nemcsak magát a bűnt, hanem annak előzményeit és következményeit is.

Az igazi bűnvallomás bizonyítéka, amikor a bűneinket szám, súly és mérték szerint gyónjuk meg. Számszerint, vagyis, hogy hány esetben, mert íme a seb is, mennél gyakrab-

ban felújítjuk, annál lassabban gyógyul be. — Mérték szerint vagyis meg kell gyónnunk a bűn időtartamát is, mert aki hosszabb ideig betegeskedik, gyorsabban is meghal. — Súly szerint, vagyis a súlyosbító körülményeket is. Mert súlyosabb a bűn, ha azt szent helyen temetőben vagy templomban, — szent időben, vagy Istennek szentelt személlyel, vagy személy ellen, p. o. pap bántalmazása, a fogadalom révén, vagy a házasság szentsége útján lekötött személlyel követjük el.

Hamis gyónásról, bűnvallomásról tesz tanúbizonyságot, amikor csak azért gyónunk, hogy hitetlennek ne mondjanak, vagy hogy szentebbnek véljenek, vagy hogy a szent áldozást szégyenszemre meg ne tagadják tőlünk. Így tett bűnvallomást Saul, nehogy Sámuel próféta őt a nép előtt megszégyenítse.

41. Bűnbánat, vezeklés.

Az igazi külső bűnbánat az Írás szerint tartózkodás a megengedettek-től, amidőn a meg nem engedettekért bocsánatot kérünk. Így a bűnbánók és szerzetben élők tartózkodnak a húseledelektől, nem járnak kényelmes ruhákban, böjtölnek, virrasztanak, ostorozzák magukat, hallgatást tartanak, megtörik önönakaratukat, és sok kellemes dologtól megfosztják magukat, melyeket ugyan szabadon élvezhetnének, ha soha tiltottat el nem követtek volna. Bűnbánatot hirdetett Keresztelő Szent János és az Úr Jézus is: Tartsatok bűnbánatot, mert elközelgetett mennyeknek országa. (Mt. 4, 17 és Mt. 3, 2.)

Indítson minket igazi bűnbánatra a szükség. Mert enélkül nincs üdvösség, mint az Úr megmondotta: Ha bűnbánatot nem tartotok, mindnyájan hasonlóképpen elvesztek. (Lk. 13, 3.) Szent Ágoston is megmondja: A bű-

nők, legyenek azok kicsinyek, vagy nagyok, büntetlenül nem maradhatnak. Azért az Úr büntetést rótt ki Dávidra bűne miatt, hogy a népét megszámláltatta, még pedig vagy hét éven át éhséget bocsát a népre, vagy öt három hónapig ellenségeinek bosszújára hagyja, vagy három napig dögvést bocsát országára. És Dávid a maga és népe számára a halál közös csapását választotta. Mit jelent sen ez? Azt, hogy mindenki szükségképpen megbűnhődik bűneiért még pedig vagy a pokolban: ezt jelenti a hétéves éhinség; vagy a tisztító tűzben, ezt jelenti a három havi bosszúállás; — vagy már itt a földön, ezt jelenti a három napos dögvész. Dávid a legutolsót választotta. Nekünk is az a hasznos, ha a legkönnyebb és hamarosan elmuló bűnbánatot, vezeklést választjuk.

Az igazi bűnbánat bizonyítéka, amikor a büntetést kellően a bűn nagyságához mérjük, hogy a bűn nagyságának megfelelően a bűnhö-

dés nagysága és súlya; a bűn gyönyörűségéhez legyen mérve a bűnhődés keserűsége; a bűn időtartamához legyen szabva a bűnhődés ideje; a bűn többrendbeliségéhez igazodjék a bűnhődés sokfélesége, Keresztelő Szent János intelme szerint: Teremjétek tehát a bűnbánat méltó gyümölcseit. (Lk. 3, 8. és Mt. 3, 8.)

Mert amiként a testi betegségek mindegyikére szükségképpen más és más orvosság szolgál; és nincs egyetlen egy olyan orvosság, mely minden betegséget egyformán meggyógyítana; így minden egyes bűnnem is sajátlagos vezeklést kíván. Mert a kevélységet nem gyógyítja meg egyenesen (csak közvetve) az alamizsnálkodás, sem az irígységet és bosszúállást az imádság; sem a fősévnységet a böjtölés, sem a szemérmertlenséget a virrasztás, s így tovább: — hanem igenis a kevélységnek az alázatosság, a fősévnységnek az alamizsnálkodás, a szemérmertlenségnek a test sanyargatás, a vezeklő

öv, ostorozás; — a torkosságnak a böjt; a csacskaságnak az imádság; az irigységnek a szeretet és a sérelem megbocsátása; a rablásnak, az idegen vagyon bitorlásának a visszatérítés az orvossága. És ha valaki, mint ar. Szent János mondja, nem képes eleget tenni a jóvátétel minden rendének, akkor a jóságos Isten bármilyen elégtételt is elfogad. Ez esetben, mikor a visszatérítés lehetetlen, a böjtölés is elégtételnek számít a lopott dolgokért, és ha böjtölni sem tudna az imádság, és ha betegsége miatt imádkozni sem tudna, megelégszik az Isten a jó akarattal is.

A hamis bűnbánat bizonyítékáról így ír Innocent pápa: Hamis a bűnbánat, amikor az ember, a bűnbánó nem hagy fel hivatalával vagy hivatalos ügyével, melyet tovább bűn nélkül semmiképpen nem folytathat; vagy amikor szívében gyűlöletet hord, vagy mikor a megbántott egyénnek elégtételt nem nyújt; vagy amiért a megbántott megbántójának meg nem

bocsát, vagy az igazságosság ellenére hadakozik.

Hasonlóképpen hamis az a bűnbánat is, amikor egy bűn tekintetében ugyan megjavulunk, de másikkal már nem törődünk.

42. Végső állhatatosság.

Az igazi végső állhatatosság a jó cselekedetekben nem más, mint folytonos gyakorlás, állandó törekvés a tökéletességre, a lelki kegyelmeknek és erényeknek buzgó megőrzése mindhalálíg. Erre hív meg minket az Úr! Légy hű mindhalálíg és neked adom az élet koronáját. (Jel. K. 2, 10.) Ily állhatatos volt Jób, ki így szól: Míg el nem fogyok, nem távozom el ártatlanságomtól. (Jób. 27, 5.) Ilyen állhatatos volt Tóbiás, mert csak tovább is elrejtette a megholtak testét házában, hogy éjnek idején tisztességgel eltemesse azokat, pedig a király emiatt már el-

rendelte, hogy fosszák meg minden vagyonától és öljék meg.

Indítson minket az állhatatosság szeretetére a belőle származó igen nagy haszon. Mert ez koronáz meg minden jócselekedetet és minden erényt, ezen fordul az egész üdvösségünk, miként megmondotta a mi Urunk Jézus Krisztus: Aki pedig állhatatos lesz mindvégiglen, az üdvözülni fog. (Mt. 10. 22.) Nélküle egyetlen erény, egyetlen jócselekedet se jutalmazható, nélküle minden tökéletesség semmivé válik.

Mert mit használt az áruló Júdás apostolnak, hogy az Úr őt kiválasztotta a világból? Mit használt neki, hogy Jézus Krisztus társaságában volt három éven át? Mit ért neki a sok szentbeszéd, melyet oly gyakran hallott Jézustól? Mit a sok példa, erény és csoda, amiket társaságában látott? Mit az apostolok társasága? Mit a hatalom, és kegyelem, hogy prédikáljon és csodákat műveljen? Mert neki is mondta az Úr

a többi apostolok között lévén : Elmenvén pedig hirdessétek, mondván : Hogy elközelgetett mennyeknek országa. Betegeket gyógyítsatok, halottakat támasszatok fel, poklosokat tisztítsatok, ördögöket űzzetek ki. (Mt. 10. 7, 8.)

Az igazi állhatatosság bizonyítéka, amikor sem az élet szeretete, sem a halál félelme, sem fenyegetések, sem ígéretek el nem térítenek minket az egyenes iránytól. Íme, Zsuzsanna is nem félve a haláltól mondotta : Ha ezt cselekszem (t. i. a bűnt), halálom ez nekem. (Dán. 13. 22.) Matáthias pedig : Ha a nemzetek mind engednek is Antiokus királynak, hogy eltávozzék kiki az ő atyái törvényének szolgálatától és elfogadja az ő parancsait : én és fiaim és atyámfiai a mi atyánk törvényeinek engedelmeskedünk. Mentessen meg Isten minket attól. (Mak. I. 2. 19, 20, 21.)

Hamis állhatatosságra vall, mikor annyira elhatalmasodik felettünk az

a hamis önbizakodás életszentségünk felől, hogy azt hisszük, már el sem eshetünk. Ebből azután lelki szabadság származik, már nem is őrizük magunkat, és így lehetetlenség, hogy az ember mindvégig állhatatosan megmaradjon a szentségben. Még ha apostolok lennének is e világon, de nem vigyáznának magukra, eleshetnek. Íme, Dávid is példa erre, mivel nem vigyázott kellően szemére, házasságtörést és gyilkosságot követett el.

Végszó

Megvallom neked, szentséges Isten! szerelmetes Fiadnak minden könnyeivel és vércseppjeivel, hogy még csak a kezdetére sem jutottam el valamely erénynek abban a tökéletességben, miként itt le van írva. De örvendek, hogy minden erényt tökéletesebben fogunk bírni, mint azt emberi értelem felfoghatná. Megvallom neked Uram, hogy a jelen

életben boldog, a másvilágon pedig boldogabb, akik ezeket az erényeket olyan tökéletes fokban bírja, mint e könyvben írva találja, ámbár talán kevésbbé elégségesek az üdvösségre. Kérem is Uram, a te Fiad és Szentlélek és minden teremtmény összes kívánságával, hogy add meg nekem, hadd tudjam megkülönböztetni egymástól a természetes és kegyelemből fakadt erényeket, és az erények utánzatait. És bárki olvassa is e könyvet, vagy hall vagy gondol ennek tartalmára, te mindenható Isten, nyujts annak legalább is csak egyetlen, igazi és tökéletes erényt. Bizonyos vagyok, hogy aki csak eggyel is bír téled Uram, egyszerismind mindnyáját bírja. És aki egyben gyarapodik, egyszerismind mindnyájában gyarapodott. És aki egyben is megfoggyatkozik, egyszerismind mindnyájában megfoggyatkozik. És aki egynek hiján van, eggyel sem bír; mert mindnyája egybeforr a kegyelemben. Amen.

Tartalomjegyzék

Bevezető	5
Előszó	10
1. Szeretet. Charitas	15
2. Alázatosság. Humilitas	24
3 Engedelmisség. Obedientia	30
4. Béketűrés. Patientia	38
5. Szegénység. Paupertas	44
6. Tisztaság. Castitas	49
7. Önmegtartóztatás. Abstinencia	55
8. Okosság. Prudentia	63
9. Erősség. Fortitudo	68
10. Igazságosság. Justitia	73
11. Mértékletesség. Temperantia	78
12. Részvét. Compassio	83
13. Békesség. Pax	87
14. Irgalmasság. Misericordia	93
15. Egyesség. Concordia	98

16. Ernyedetlen kitartás. Constantia	103
17. Bőkezűség, adakozás. Largitas	108
18. Igazság. Veritas	112
19. Szelídség. Mansuetudo	117
20. Hit. Fides	119
21. Remény. Spes	124
22. Félelem. Timor	129
23. Vigasság. Laetitia	135
24. Szomorúság. Tristitia	141
25. Háládatosság. Gratitude	146
26. Buzgóság a lelkekért. Zelus	150
27. Szabadság. Libertas	157
28. Vallásosság. Religio	162
29. Érettség. Maturitas	169
30. Egyszerűség. Simplicitas	172
31. Hallgatagság. Taciturnitas	177
32. Magányosság. Solitudo	183
33. Szemlélődés. Contemplatio	187
34. Megválasztás, mérlegelés.	195
Discretio	195
35. Együtt örvendezés. Congratulatio	202
36. Bizalom. Confidentia	206

37. Világmegvetés. Contentus	
mundi	214
38. Sanyargatás. Maceratio . . .	218
39. Töredelem. Contritio . . .	222
40. Bűnvallomás. Confessio . . .	228
41. Bűnbánat, vezeklés. Poenitentia	233
42. Végső állhatatosság, Perseve-	
rantia	237
Végszó	240

Lelkiélet kis könyvei.

13. Avancinus M.

A tanító és csodatevő Jézus. III.

Elmélkedések pünkösd után 22. vasárnaptól az utolsóig.

Ára 1 P.

16. Endrefalvy Ottó

Szívek Miséje

Elmélkedések a szentmise imáiról.

Ára 60 fillér.

17. **Krisztus szent titkai**

A liturgia alapvető igazságai.

Ára 50 fillér.

18. Csávossy Elemér S. J.

Ut sint unum

A krisztusi és a felebaráti szeretet lelkeségének forrásai.

Ára 70 fillér.

19. Nagy Szent Albert

Az erények könyve

Ára 1.20 pengő.

